

LA REALITAT ACTUAL.

Capítol – 4 La realitat actual

4.1- Aspectes generals sobre l'anàlisi del contingut de la informació recollida als centres estudiats.

El contingut de la informació recollida en els diferents instruments s'ha organitzat en cinc àmbits diferents :

- 1-La planificació del Pla d'Acció Tutorial.
- 2-L'estructura organitzativa que disposen els centres.
- 3-El desenvolupament de la tutorial grupal
- 4-El desenvolupament de la tutoria personalitzada.
- 5-El perfil del professorat tutor.
- 6-El seguiment i l'avaluació.

Dins dels àmbits de la tutoria grupal i de la personalitzada s'ha recollit més informació que la continguda al capítol III degut a que a la normativa hi ha aspectes nous. Aquesta ampliació d'informació també ens permetrà veure com a anat evolucionat la normativa en aquest aspecte.

En aquest capítol, es descriurà cada un dels aspectes a analitzar a partir de les respostes obtingudes dels diferents ítem (es recull la mateixa informació de diverses fonts) per cada una de les preguntes claus.

L'estructura organitzativa prevista pel desenvolupament d'aquest capítol permetrà comparar els centres amb facilitat.

La informació recollida és bàsicament qualitativa, per això s'ha decidit donar-li un tractament descriptiu en cada un dels apartats per no perdre la riquesa dels matisos.

El centres queden codificats segons s'exposa seguidament :

- 1- Centre experimentador de Sabadell
- 2- Centre experimentador de fora de Sabadell
- 3- Centre no experimentador de Sabadell
- 4- Centre no experimentador de fora de Sabadell

Seguidament, per cada àmbit i com a conclusió, es fa una anàlisi comparant els centres experimentadors i els no experimentadors entre ells, per cada un dels apartats analitzats i després de forma global es descriu quina és l'estat de la qüestió de l'àmbit en el conjunt dels centres.

Els codis de referència.

El contingut de la informació recollida en els instruments utilitzats (són a l'annex -2), s'anirà assenyalant utilitzant el següent codi :

L'instrument número u s'expressa per : **i-1** , el número dos per : **i-2** i així fins l'instrument número tretze.

Les preguntes a que fa referència la informació utilitzada de cada instrument també es citaran numerades a continuació i després de posar dos punts per separar el número de l'instrument i el de la pregunta. Tot el codi anirà tancat en un parèntesi.

Així el codi (**i-6 : 2, 4**) estarà referit a les preguntes segona i quarta de l'instrument número 6.

I el codi (**i-12 : 1**) significarà que es tracta de la primera pregunta de l'instrument número 12.

L'instrument zero, està organitzat per apartats. Cada apartat està designat per una lletra (a, b, c, d) i consta de diferents preguntes.

Per exemple :

a l'apartat "a" hi ha les preguntes a1, a2, a3, a4, a5 i a6.

a l'apartat "b" hi ha les preguntes b1, b2 i b3.

Quant ens vulguem referir a la pregunta número tres de l'apartat "a" continguda a l'instrument zero , el codi utilitzat serà :(**i-0 : a3**)

I, quant ens vulguem referir a les preguntes número u i dos de l'apartat "b", el codi utilitzat serà : (**i-0 : b1 ;b2**)

4.2 La planificació del Pla d'Acció Tutorial.

4.2.1 El contingut de la informació recollida

A partir de la informació obtinguda en els diferents instruments, i per tant, des de diferents fonts, s'ha procedit com segueix :

- ✓ S'han seleccionat en forma de qüestions o preguntes claus.
- ✓ S'ha comprovat la coherència de les informacions triangulant les respostes.
- ✓ S'ha fet una anàlisi del contingut de les respostes.
- ✓ Un cop processada, s'ha recollit organitzadament per facilitar la comparació entre els quatre centres estudiats.

El resultat de tot aquest procés està recollit a l'annex núm. 4.

4.2.2 Conclusions parcials. Comparació entre centres

4.2.2.1 Els centres experimentadors

a-En relació al document de PAT

Veure : Annex núm. 4 i (i-1: 1; 2)

Disposen d'un document de PAT aprovat pels òrgans competents, En un dels casos, la seva estructura en facilita l'ús i actualització. En general podem dir que aquest aspecte és molt semblant en els dos centres, les diferències que es troben entre ells no tenen cap rellevància. En els dos casos disposen d'un document de PAT amb tots els matisos que es descriuran a l'apartat següent.

b-En relació al contingut del PAT.

Veure : els instruments (i-1:3); (i-2:1,2,3); l'Annex núm. 4 i la programació específica.

Disposen d'uns objectius generals que en un dels dos casos, en el centre núm. 1, es desenvolupen en una la programació general i estan referits tant a la tutoria individual com la grupal. L'altre centre recull els objectius a les programacions de treball i tant sols es plantegen des de la tutoria grupal i per les activitats específiques.

Tant en un com en l'altre centre, de fet, la riquesa del seu pla, bàsicament, està recollida en les programacions de la tutoria grupal, que és la màxima protagonista del seu programa. En cap dels casos hi ha establert un programa específic per la tutoria individual. Del contingut de les entrevistes mantingudes (amb els dos centres per separat) dóna la impressió que la preocupació màxima està en omplir l'hora de tutoria de grup amb un programa d'activitats consensuat. Per això, es disposa d'un material molt ben organitzat que garanteix aquesta pseudo finalitat.

El contingut de la programació de tutoria personalitzada és molt general i està integrat dins la tutoria grupal. En un dels centres (el núm.1) aquesta programació hi dedica un apartat el qual està referit als recursos que s'utilitzaran (fitxes de registre d'informació, models de tràmit d'informació a les famílies, registre general de l'alumne) però en cap cas estableix un programa d'actuacions.

Les metodologies a utilitzar, en un dels casos, el centre núm. 2, es deixen a criteri de cada persona tutora; en el centre núm. 1, en canvi, estan recollides a la mateixa programació dels continguts a treballar.

Hi ha establert un sistema de coordinació molt diferent en els dos centres. El número 1 té prevista una reunió setmanal on es consensuen les activitats grupals i es fa el seguiment del programa. L'altre centre, en canvi, no fa el seguiment del pla de forma continuada i, per això, es veu amb la necessitat de definir més la seva programació.

Es preveu una avaluació trimestral del programa de tutoria grupal i una de final del pla d'acció tutorial en el seu conjunt en els dos casos.

La comunicació amb les famílies de forma grupal està planificada en els dos centres, el núm. 1 però, té un programa que comprén diferents reunions al llarg del curs, en canvi el núm. 2 ho redueix a la reunió d'inici de curs. En relació a les reunions personalitzades també el centre núm. 1 intensifica més aquesta relació.

Com a resum, podríem dir que el centre número u té una planificació de l'acció tutorial molt més elaborada des de tots els punts de vista que el centre núm. 2

4.2.2.2 Els centres no experimentadors

a-En relació al document de PAT

Veure : Annex núm. 4 i l'instrument (i-1: 1, 2)

Ens trobem en els dos extrems:

Per un costat hi ha el centre núm. 3 que encara no ha començat a pensar en l'acció tutorial d'una manera globalitzada i que, per aquest motiu, no disposa d'un document de PAT escrit. Cal dir però que tenen programades algunes activitats encaminades a la tutoria de grup i que es realitzen totes les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.

El centre núm. 4, en canvi, té escrit i aprovat pels dos òrgans competents el Pla d'Acció Tutorial. Aquest, està organitzat en dos documents, el document base, que forma part del PCC, on es recull com es vol desenvolupar l'acció tutorial al centre i la programació per als diferents cursos de la tutoria grupal. La seva organització fa pensar en el model proposat per Pastor (1995) quant a que es considera el PAT com a una part del PCC.

b-En relació al contingut del PAT.

Veure : L'Annex núm. 4, els instruments (i-1 : 3); (i-2 : 1, 2, 3) i la programació específica.

Atès el que s'ha exposat en el punt anterior, el contingut estarà referit bàsicament al centre n ° 4 i en cas de referir-se a l'altre centre, es farà constar expressament.

Els objectius, estan organitzats en dos nivells, disposen d'uns objectius generals, previstos en el document base i els de la planificació de la tutoria de grup que es descriuen com a objectius específics per a cada activitat. No es fa cap diferència entre el objectius grupals i els personals.

En relació a la tutoria grupal, el centre disposa d'una programació molt estructurada, es tracta de tres documents, un per cada trimestre que recullen les activitats que caldrà desenvolupar.

En el centre núm. 3 cada persona tutora, realitza aquesta activitat a la seva manera. Es disposa d'un llistat de continguts per tractar a la tutoria grupal que es poden utilitzar en diferents cursos. També es disposa de la programació d'algunes activitats d'aquest llistat, les quals no estan homologades entre elles i els criteris que recullen tampoc estan consensuats.

El contingut del programa referit a la tutoria personalitzada també és diferent entre els dos centres, com en la tutoria grupal, el centre núm. 3, no disposa d'una planificació específica.. El centre núm. 4, en canvi, disposa d'un programa que preveu un temps i un espai específics, una freqüència d'entrevistes a l'alumnat i els seus familiars, la coordinació amb el Psicopedagog del centre o el Tècnic de l'EAP per alguns casos específics, els recursos materials necessaris (fitxes de registre d'informació, models de tràmit d'informació a les famílies, registre general de l'alumne, ...) i el seguiment des de la coordinació de l'activitat dels tutors.

Les metodologies a utilitzar, en el centre núm. 4, estan recollides a la mateixa programació dels continguts a treballar. Pel que fa al centre núm. 3, en el supòsit que més d'un tutor/a realitzi les mateixes activitats, cada professor/a ho farà com consideri més oportú (si no ha arribat a un acord personal amb algun altre company/a), això es degut a que no es preveu cap coordinació entre tutors.

En el centre núm. 4, hi ha establert un sistema de coordinació que preveu una reunió setmanal entre els tutors/es del mateix nivell on es consensuen les activitats i es fa el seguiment del programa. El centre núm. 3, en canvi, no té establerta la coordinació entre tutors/es. Aquest àmbit es tracta, de forma general, a les reunions dels Equips Docents.

El centre núm.4, preveu una avaluació trimestral del programa de la tutoria grupal i una de final del pla d'acció tutorial en el seu conjunt.

La comunicació amb les famílies de forma grupal està planificada en els dos casos, el centre núm. 4 però, té un programa que preveu realitzar diferents reunions al llarg del curs, en canvi el núm. 3 ho redueix a la d'inici de curs. Les reunions personalitzades estan previstes únicament en el centre núm. 4.

Com a resum, podríem dir que el centre núm. 4 té una planificació de l'acció tutorial elaborada des de diferents punts de vista i que el núm. 3 no treballa aquest àmbit organitzadament.

4.2.3 Estat de la qüestió.

Els centres experimentadors estudiats compleixen els aspectes formals de disposar de la documentació prevista a la normativa, encara que el seu contingut es pot descriure en clau de resultats, es a dir, hi ha una necessitat d'omplir l'hora de tutoria grupal i, per això es fa un programa, en canvi, altres aspectes que no donen tanta pressió (per exemple la tutoria personalitzada) es resolen més amb criteris administratius que pedagògics. Tot i que un dels centres té prevista l'atenció individual, a la pràctica no la desenvolupa amb eficàcia.

Per altra banda, cal tenir en compte que aquests centres en el moment de l'experimentació, disposaven d'un pla de seguiment i orientació per part de l'Administració, fet que condicionava el compliment dels requisits formals.

Pel que fa als centres que no van experimentar la reforma de l'ensenyament secundari, degut a que no han tingut fins a la data un seguiment específic, encara ens podem trobar com ha estat el nostre estudi, que hi hagi centres que no han entrat en alguns dels àmbits ordinaris previstos en la normativa, això és degut a que en un període de temps curt han tingut que resoldre molts problemes de diferent ordre i per ells, considerats més prioritaris.

Curiosament, aquesta recerca mostra que un dels centres que ha treballat aquest àmbit més aprofundidament no ha estat atès específicament per aquest afer. Cal recordar (veure l'apartat 3.2 del capítol 3) que aquest IES mentre impartia Batxillerat ja era sensible a l'acció tutorial i aquest és un motiu que explica que hagi evolucionat més satisfactòriament.

De fet, en tots quatre casos es compleixen els aspectes formals referits en la tutoria grupal, si entenem per aquests, que la persona tutora hagi de donar atenció grupal a l'alumnat una hora a la setmana, el que es discuteix en el nostre estudi és la qualitat d'aquesta atenció i, entenem que aquesta passa per la planificació d'un programa d'acció tutorial ben estructurat. Com veiem i a partir de la consideració anterior, l'estudi de casos ha permès tenir una informació que difícilment es detectaria en un altre tipus de disseny.

Pel que fa a la tutoria personalitzada, no podem dir que els centres hagin aprofundit en aquest camp i, a més, el fet que els centres núm. 1 i 4, dediquin un temps a aquesta funció, no es un motiu suficient per justificar que es dona una atenció personalitzada a tot l'alumnat.

L'estructura organitzativa, és per si sola, un indicador de la importància que dona cada centre als àmbits que el componen. En aquest estudi es veu que el centre núm. 2 disposa d'una estructura mínima per a desenvolupar el PAT, en el núm. 3 ni tant sols aquest és present en la seva planificació, en canvi els centres núm.1 i núm. 4 tenen previst un sistema que asseguri el compliment del que hi ha planificat.

En tots els casos, a la pràctica, han previst el sistema de relació institucional entre l'escola i les famílies, no obstant, la planificació en aquest punt, és molt pobre en els centres núm. 2 i 3, on es redueix a les reunions obligatòries d'inici de curs i a les personalitzades només en cas de necessitat.

En els quatre centres, es realitza un pla de coordinació amb les escoles d'educació primària (aquesta és una activitat que té un seguiment específic del Servei d'Inspecció en període de preinscripció), també, en tots els casos, tenen previst un pla d'acolliment de l'alumnat que arriba de nou al centre, en canvi, únicament considera aquesta activitat com part del PAT el centre núm.1, pels altres, es tracta d'una activitat independent. Aquest és un altre indicador del nivell de reflexió que ha tingut cada centre en relació al tema que ens ocupa.

4.3- L'estructura organitzativa que disposen els centres per portar a terme el Pla d'Acció Tutorial.

4.3.1 El contingut de la informació recollida.

A partir de la informació obtinguda en els diferents instruments, i per tant, des de diferents fonts, s'ha fet una anàlisi d'aquesta, s'ha constatat la seva coherència i s'ha organitzat en forma de qüestions o preguntes claus que es recullen a l'annex núm. 4. Un cop processada, s'ha recollit organitzadament per facilitar la comparació entre els quatre centres estudiats, tal com s'exposa seguidament.

4.3.2- Conclusions parcials. Comparació entre centres.

4.3.2.1 Els centres experimentadors

a-En relació a la coordinació del PAT.

Veure : els instruments (i-0 : 11); (i-1 : 3d8); (i-4 : 2, 3); (i-6 : 2) i l'annex núm. 4.

En el dos casos, han establert la coordinació del PAT, està plantejada en estructura vertical i té com a finalitat l'orientar, fer el seguiment i avaluar el PAT. El Coordinador/a Pedagògic/a n'és el/la responsable.

El centre núm. 1, a més, disposa de quatre Coordinadors de Nivell que es reuneixen setmanalment amb la Coordinadora Pedagògica per preparar el pla de treball. En el centre núm. 2, en canvi, no hi ha coordinadors de nivell i les reunions dirigides directament pel Coordinador Pedagògic.

El seu plantejament general és significativament diferent. Mentre que en el centre núm. 1 hi ha un treball de seguiment continuat de la programació establerta amb reunions setmanals organitzades per nivells. En el segon, aquesta coordinació es fa d'una forma més diluïda, les reunions estan organitzades per nivells i tenen una freqüència trimestral. En aquest cas, no hi ha un control ni un seguiment de la programació.

Aquest fet és degut a que la filosofia de fons, referida a l'aplicació d'un programa específic també és diferent per les dues escoles.

Pel centre núm. 1, el programa de PAT és l'eina bàsica de treball, que elaboren conjuntament l'equip de tutors i tutores i, que cal aplicar per part de tothom coordinadament i d'una manera determinada.

En el centre núm. 2, en canvi, aquest programa l'elabora el Coordinador Pedagògic conjuntament amb el Departament d'Orientació i és únicament un referent de tipus general que pretén donar un recurs específic als tutors i tutores.

En paraules del seu Coordinador Pedagògic :

Si el programa establert és una eina que soluciona problemes als tutors, ja l'utilitzaran sense que s'obligui a fer-ho.

i, segueix dient :

abans, el seguiment del PAT, era una obligació per a tothom, ara per qui ho fa és un ajut.

Cal dir que, pel que s'ha observat i per la informació recollida a les diferents entrevistes, gairebé tot el professorat està en la línia d'aplicar el programa, però sense arribar a consensuar el seu contingut i una metodologia comuna de treball (el programa preveu una metodologia específica per a cada activitat però el professorat no sempre la té en compte i l'adapta a les seves conveniències) .

En general, podíem dir que el model de coordinació que s'aplica en el centre núm. 1, està dirigit des de la direcció del centre, en el sentit que hi ha un programa que cal acomplir (cal tenir en compte que el contingut del programa s'acorda amb tot l'equip de tutors) i que es fa el seu seguiment per assegurar-ho. En el segon centre, en canvi, el Coordinador Pedagògic fa un treball no directiu, en el sentit que hi ha uns temes planificats que es presenten a la reunió trimestral i serveixen d'orientació per als tutors i tutores però que si no es realitzen no es demana comptes a ningú.

b-En relació als criteris per designar al professorat tutor.

Veure : instruments (i-0 : a2, a3, a4); (i-3 : 2.5); (i-4 : 4, 5) i l'annex núm. 4.

A la normativa, s'expliciten dos criteris que es poden considerar bàsics :

1- "*es procurarà la Continuitat en el cicle*" , és a dir, que els tutors de primer curs promocionin amb el grup d'alumnes al segon curs i els de tercer que promocionin a quart.

2- "*donar classe al grup al llarg de tot el curs*". En tractar-se d'una organització per crèdits, es dona el cas de professorat que tant sols fa classe un o dos trimestres al mateix grup degut a la distribució de la matèria a l'horari del grup. Els tutors han de cobrir entre crèdits comuns i variables els tres trimestres amb el seu grup.

En el cas d'haver-hi altres criteris, aquests, els decideix cada centre.

S'ha pogut apreciar que els criteris que expliquen que utilitzen els centres experimentadors no difereixen entre ells i s'ajusten a la normativa. No obstant el més interessant és aprofundir en la situació real en cada centre. Aquesta anàlisi ha permès veure que, en alguns casos, no s'utilitzen els criteris que formalment tenen previstos sinó uns altres de diferents.

El centre núm.1, a més dels dos criteris normatius en té en compte dos més :

3-Al primer cicle, donen prioritat als mestres provinents de primària per ser tutors.

4-Que els tutors siguin persones experimentades en tots els casos menys en un, per donar-li formació mitjançant el treball de l'equip de tutors.

S'ha constatat que, al primer cicle, es compleix amb els criteris que s'han decidit establir, això és degut a que disposen d'una majoria de professorat que són Mestres d'Educació Primària i que, per qüestions legals, treballen bàsicament en aquest cicle.

En canvi, en el segon cicle no es compleix ni el de la continuïtat (cap dels tutors de 4t feia tercer el curs passat) ni el de l'experiència com a tutors (dels tres tutors de 4t, dos d'ells no tenen experiència docent).

En el centre núm.2, a més dels criteris normatius també han manifestat que tenen en compte el de l'experiència com a tutors.

L'anàlisi de la realitat ha posat de manifest una situació encara més contradictòria que la del centre anterior, perquè no compleix, pràcticament, cap dels criteris establerts.

Cap tutor de 2n ó 4t curs feien aquesta funció el curs passat a 1r ó 3r d'ESO, per tant, el criteri de continuïtat no es té en compte a la pràctica.

Dels onze tutors, cinc no tenen experiència docent com per considerar que s'aplica aquest criteri (fa menys de 3 anys que treballen a l'ensenyament).

També cal destacar que cinc dels onze tutors no tenen plaça al centre (són interins o propietaris provisionals) per la qual cosa, la dificultat de consolidar l'equip de tutors és encara més gran.

Donar docència al llarg de tot el curs, és l'únic criteri que es compleix en la majoria dels casos, però no en tots (2 dels 11 no ho compleixen).

En fer aquesta anàlisi amb el Coordinador Pedagògic, va acceptar que la tendència del centre era la d'especialitzar-se en la tutoria d'un nivell concret (el que és contrari amb la idea de continuïtat). S'ha pogut apreciar, que dels 11 tutors de l'etapa, n'hi ha 7 que repetien en el mateix nivell del curs anterior.

c-En relació a la coordinació primària - secundària

Veure : l'instrument (i- 0: a5, c15, c16, c19, d21) ; i l'annex 4

Aquest àmbit, està organitzat d'una forma molt semblant en els dos centres. Les diferències, que hi ha en cada cas, tenen un caràcter més contextual que conceptual, atès que, a les entrevistes s'ha apreciat la importància que donen tots ells a aquest tipus de relació.

El centre núm. 1, té establerta una vinculació des de fa varis cursos amb un CEIP que està ubicat en el mateix recinte on hi ha l'IES. Aquesta relació es dóna des d'abans de iniciar-se l'ESO (veure capítol III). Es coordinen per tal d'organitzar el traspàs de l'alumnat de l'escola primària a l'escola secundària, tant des de l'àmbit organitzatiu com el curricular.

Les actuacions que tenen previstes són les següents :

- Xerrades a l'alumnat on intervenen els tutors dels dos centres.
- Xerrades als pares i mares on també hi intervenen els tutors de l'IES.
- Jornada de portes obertes.
- Procés de preinscripció entre els centres.
- Procés de matriculació entre els centres.
- Activitats conjuntes entre els alumnes de 6é. de Primària i els de 1r. d'ESO.
- Reunions entre els tutors dels dos centres per decidir com faran el traspàs d'informació abans d'iniciar-se el curs i després d'iniciat el nou curs.
- Reunions per posar en comú les programacions curriculars.

El número d'alumnat que hi ha al CEIP, pot ésser atès en la seva totalitat per aquest IES i, per tant, la coordinació produeix beneficis de forma molt directa en els dos centres implicats.

En el cas del centre núm. 2, hi ha dues escoles veïnes que estan en contacte amb l'IES i que majoritàriament els seus alumnes demanen plaça a aquest institut. No obstant, aquests no cobreixen totes les places i es rep alumnat d'altres centres que, en general, arriben desplaçats per no haver estat atesa la seva primera demanda.

Per aquest motiu, la coordinació amb l'educació primària està dirigida bàsicament als dos CEIPs veïns i les actuacions que s'hi porten a cap són les següents :

- El Coordinador Pedagògic va a explicar el funcionament de l'IES a l'alumnat de primària.
- Jornada de portes obertes.
- Traspàs d'informació de les escoles de Primària a l'IES.
- Traspàs d'informació de l'IES a les escoles de primària, en acabar el primer trimestre.

Degut a que l'oferta és més gran que la demanda, tot l'alumnat provinent d'aquestes escoles d'Educació Primària, té garantida una plaça a l'institut.

d-En relació a l'avaluació dins l'acció tutorial

Veure : els instruments (i- 0: b10, b11, b12, b12, b13); (i-3 : 3e); (i-4 : 2); (i-6 : 2,5) i l'annex núm. 4.

Aquest és un altre aspecte de l'organització que està unificat en tots els centres, això és degut a que la normativa dona pautes molt concretes sobre la manera de procedir.

En el centre núm. 1, es fan les següents actuacions :

- La persona tutora coordina i presideix les sessions d'avaluació de l'alumnat i n'aixeca acta.

- Es realitza, únicament per als alumnes de primer curs, una sessió de pre-avaluació a meitat del primer trimestre. Els resultats obtinguts s'utilitzen per :
  - Fer una anàlisi dels resultats en tutoria grupal.
  - Donar informació als CEIPs de procedència.
  - L'adaptació/modificació del currículum per l'alumnat que ho necessiti.
- En sessió de tutoria de grup, es prepara la intervenció de l'alumnat, per la sessió d'avaluació.
- Es fa un seguiment de les decisions preses per l'Equip Docent.

En el centre núm. 2 es fan les següents actuacions :

- La persona tutora coordina i presideix les sessions d'avaluació i n'aixeca acta.
- Es realitza una sessió de pre-avaluació a meitat del primer trimestre que afecta a tot l'alumnat d'ESO. Els resultats obtinguts s'utilitzen per :
  - Conèixer l'adaptació de l'alumnat al nou curs.
  - Donar informació als CEIPs de procedència (únicament en el cas de l'alumnat de primer curs).
- En sessió de tutoria de grup, es prepara la intervenció de l'alumnat per la sessió d'avaluació.
- Es fa un seguiment de les decisions preses per l'Equip Docent.

El tema de fons, dins aquest apartat, està en veure en quins casos, aquesta activitat es concep des de la vessant administrativa i en quins d'altres té una dimensió pedagògica.

Pel que fa al nostre estudi, podem veure que els dos centres utilitzen l'avaluació per assolir dos objectius diferents :

- a-Per conèixer quin és el procés d'aprenentatge de l'alumnat.
- b-Per introduir els canvis pertinents, si és el cas.

e-En relació a com s'organitza la tria dels crèdits variables

Veure : els instruments (i-5 : 5); (i-6 : 4) ; (i-8 : 1,2,3,4,5); (i-9 : 2,3,4); (i-11 : 1,2,3,4); (i-12 : 1,2,3) i l'annex núm. 4.

En tractar-se d'una activitat acadèmica que s'ha de realitzar amb una freqüència regular (cada trimestre), els dos centres tenen definida una estructura organitzativa molt semblant. La diferència està en dos aspectes :

- La participació que es dona a les famílies en aquesta activitat.
- La presentació de la informació dels crèdits a l'alumnat

En el centre número 1.

L'activitat s'executa dins l'hora de tutoria de grup.

Abans de començar el curs es disposa de tota l'oferta per cada nivell.

La informació de l'oferta de cada trimestre, es presenta organitzada en un document específic.

Es presenta en una primera sessió i es recull, la desiderata de propostes, a la sessió següent, per donar l'opció a les famílies de participar en la tria dels C.V.

S'assignen els crèdits i es dona uns dies per demanar canvis.

S'atenen un màxim del 65% de les primeres opcions.

La informació de l'annex explica:

La primera opció arriba al 60-65%
Entre la primera i la segona opció arriben al 85-95%
La tercera opció arriba al 100% .

En el centre número 2 :

L'activitat es realitza dins l'hora de tutoria de grup.

Es disposa trimestralment de l'oferta per cada nivell.

La informació de l'oferta de cada trimestre, es presenta en una sessió de tutoria de grup amb el suport d'un document específic. S'elabora la desiderata de la proposta al llarg de la mateixa sessió i es lliura al tutor/a. Per tant, no es dona l'opció a les famílies a participar en la tria dels Crèdits Variables.

S'assignen els crèdits i es permet demanar canvis.

S'atenen un màxim del 60% de les primeres opcions.

La informació de l'annex explica:

La primera opció arriba al 50-60%
Entre la primera i la segona opció arriben al 70-80%
La tercera opció arriba al 100% .

Per l'anàlisi de la informació aportada a l'annex-4, s'ha pogut apreciar, que el grau d'implicació en aquesta activitat, és diferent, en cada centre. En el núm. 2, es dona més poder de decisió a l'alumnat a l'hora de fer la seva desiderata que en el centre núm. 1 que té una intervenció més directiva i obre la possibilitat de participació a les famílies. També en aquest segon cas, es disposa de la informació de l'oferta a l'inici del curs, la qual cosa permet elaborar un itinerari curricular des del principi, cosa que no és a l'altre centre.

Si observem després quina és l'atenció a les primeres opcions, el núm. 1 dona una resposta a les demandes de l'alumnat superior a la de l'altre (si es sumen les primeres i segones opcions és d'un 95 % de l'alumnat front el 80% del centre núm. 2), a més de garantir que l'adjudicació s'ajusta més a les necessitats dels usuaris.

f-En relació als recursos disponibles

Veure: els instruments (i-1:1,2,3); (i-6:2); (i-9:1); (i-13.) i l'annex núm. 4.

En aquest sentit, degut a tractar-se d'un model organitzatiu dependent (afecta a tots els centres públics), on l'Administració Educativa és qui planifica i adjudica els recursos, fa que aquests, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu, no tinguin diferències importants entre ells.

L'equip de professorat tutor està consolidat en els dos centres (no superen el 25 % de mobilitat). Aquesta és una eina bàsica per donar continuïtat al PAT. A més, es disposa d'un Psicopedagog/ga.

La informació de l'annex explica :

Centre núm. 1.

El professorat és molt estable, els canvis de professorat són de l'ordre del 25% per cada curs com a màxim.

La Psicopedagoga del centre està implicada directament en el PAT col·laborant amb la Coordinadora Pedagògica.

El servei de l'EAP (un matí a la setmana) també està dirigit a aquest programa.

La majoria del professorat tutor no té una formació específica com a tutors, però té experiència en aquesta funció. A primer cycle alguns són els metres d'educació primària incorporats a l'IES.

Centre núm. 2.

El professorat és molt estable, els canvis no arriben al 20% per cada curs.

Disposen d'un Departament d'Orientació format per la Psicopedagoga i la Pedagoga Terapeuta del centre. Aquests estan implicats directament en el PAT col·laborant amb el Coordinador Pedagògic.

El servei de l'EAP (un matí a la setmana) també està dirigit a aquest programa.

La majoria de tutors/es no tenen formació específica però tenen experiència en l'ensenyament secundari.

Per donar qualitat a aquest programa es necessària la formació específica del professorat. La resposta a aquesta situació tant depèn del centre com de l'Administració Educativa i afecta a l'estructura organitzativa.

Un altre aspecte a considerar dins l'estructura organitzativa és el poder disposar del temps necessari. Aquest és un recurs que no tenen suficientment resolt cap dels dos centres estudiats per donar lloc la tutoria personalitzada, tenint en compte les ràtios professor/ alumnes en que s'està treballant.

Centre núm. 1

Es disposa d'una hora a la setmana per fer la tutoria grupal, una hora per fer la tutoria personal i una per atenció a les famílies.

Centre núm. 2

Es disposa d'una hora a la setmana per fer la tutoria grupal, i una per atenció a les famílies.

També cal disposar d'un espai específic que reuneixi les condicions de comoditat i intimitat per atendre a l'alumnat i a les famílies. Aquesta consideració no es dona en cap del dos centres.

En aquest aspecte cal dir que, un dels dies que s'estava recollint informació en un dels IES, a l'hora del pati, dues tutores estaven fent l'atenció de tutoria personalitzada amb l'alumnat corresponent assegudes en un banc d'un passadís del centre.

El disposar d'una planificació i una programació completa són uns altres recursos necessaris que no es troben en el centre núm.2

4.3.2.2 Els centres no experimentadors

a-En relació a la coordinació del PAT.

Veure : els instruments (i-0 : 11); (i-1 : 3d8); (i-4 : 2, 3); (i-6 : 2) i l'annex núm. 4.

En els dos centres hi ha el Coordinador Pedagògic com a responsable de l'Acció Tutorial, en canvi, degut a les funcions que tenen encomanades, la situació és totalment diferent en cada cas. Mentre que en el primer no hi ha pràcticament una estructura que suporti el desenvolupament del pla d'actuació, en el segon aquesta està molt consolidada. Ho analitzarem seguidament :

El centre núm. 3 no disposa d'una estructura organitzativa per fer un seguiment de l'aplicació del PAT. Per ells l'acció tutorial s'organitza únicament des de les reunions de l'equip docent, on es tracten els problemes relacionats amb el dia a dia de la tutoria i no es preveu una coordinació de la tutoria grupal. Per tant, la situació que ens trobem és totalment coherent amb la seva realitat atès que, com s'ha vist, no disposen d'un Pla d'Acció Tutorial i, per tant, no tenen la necessitat d'organitzar-lo. En aquest àmbit

d'actuació l'estil directiu del Coordinador Pedagògic es podria classificar com a "*Laisser Faire*" atès que deixa a cada persona tutora que porti la tutoria grupal segons el seu propi criteri.

En el centre núm. 4, la Coordinadora Pedagògica és la responsable del PAT i, es disposa d'una estructura organitzativa vertical formada per quatre coordinadors de cicle per l'ESO, un pel Batxillerat i un altre per la Formació Professional, tots ells són tutors d'un grup d'alumnes. La funció d'aquest equip està orientada a preparar les actuacions i fer el seguiment setmanal i l'avaluació del pla en acabar el trimestre de manera sistemàtica .

Setmanalment, es fa una altra reunió entre els tutors de cada nivell i el seu coordinador.

Pel que fa a l'ESO la programació de les activitats del PAT, és l'eix d'aquest treball i el seu contingut es decideix conjuntament entre l'equip de tutors.

De les observacions fetes en aquest centre, s'ha arribat a la conclusió que un dels factors principals de l'èxit del seu programa està en el treball de planificació i coordinació realitzat per la Coordinadora Pedagògica, que fa la funció de biela en la transmissió del moviment d'aquest sistema d'engranatges.

b-En relació als criteris per designar al professorat tutor.

Veure : els instruments (i-0 : a2, a3, a4); (i-3 : 2.5); (i-4 : 4,5) i l'annex núm. 4

A partir dels criteris normatius, exposats anteriorment, s'analitzarà el comportament dels dos centres en aquest aspecte.

En el centre núm.3 preval el criteri de la continuïtat atès que el centre han assignat la funció tutorial a professorat propietari definitiu per la majoria dels grups.

El primer cycle està impartit bàsicament per mestres d'Educació Primària amb plaça definitiva al centre. Dels quatre tutors que imparteixen segon curs, tres d'ells, el curs passat eren al primer nivell amb el mateix grup d'alumnes.

En canvi, en el segon cycle, dels cinc tutors de 4t curs, únicament un d'ells, el curs passat, era tutor del tercer amb el mateix grup d'alumnes. Dels altres quatre, tres feien de tutors a quart i un d'ells no era al centre.

Per tant, s'aprecia que en el primer cycle es compleix el criteri de continuïtat, en canvi, en el segon cycle, com es pot apreciar, no es compleix aquest criteri sinó tot el contrari, el d'especialització. Segons el Coordinador Pedagògic, això és degut a que els mestres provinents de l'Educació Primària, han acordat promocionar amb el grup per el primer cycle, en canvi en el segon cycle no hi ha res previst i, a la pràctica, s'utilitza l'especialització en un determinat nivell.

En el centre núm. 4, a més dels criteris establerts per la normativa en planteja dos més :

1-Ser propietari definitiu al centre per reforçar el de continuïtat i per consolidar l'equip de tutors.

2-Pel primer cycle, donar la prioritat als mestres provinents d'Educació Primària.

En relació a la continuïtat, dels quatre tutors de segon curs, tres d'ells, l'any passat ho eren a primer amb el mateix grup d'alumnes. En el cas dels cinc tutors que hi ha al quart curs, tres d'ells feien la mateixa tasca amb els alumnes a tercer curs.

En general, podem dir que compleixen amb aquest criteri, es pot observar, però, que hi ha tres tutors que no ho fan. Els motius que justifiquen aquesta situació són deguts als trasllats del centre i, com es sap aquesta és una variable que no es pot controlar des de la direcció dels IES.

En relació a ser propietari definitiu al centre, dels 16 tutors d'ESO, n'hi ha 11 que són propietaris i cinc que són interins. Per tant, aquesta és més una tendència que una realitat.

Quant a la prioritat dels mestres d'Educació Primària per ser tutors en el primer cicle, dels 7 que hi ha, n'hi ha 4 que provenen d'Educació Primària. En aquest cas, són tot el professorat que hi ha en aquesta situació al centre, per tant, podem dir que es compleix amb aquest criteri.

c-En relació a la coordinació primària - secundària

Veure : l'instrument (i- 0: a5, c15, c16, c19, d21) i l'annex núm.4

Aquest aspecte, es tracta d'una forma molt semblant en els dos centres. Les diferències que es poden apreciar, en cada cas, són degudes més al context que al concepte.

El centre núm. 3 té establerta una vinculació amb tres CEIPs de la zona des de fa quatre cursos, amb els que es coordina, per tal d'organitzar el traspàs d'informació de l'alumnat de les escoles de primària a l'IES. Aquesta coordinació s'estableix únicament dins l'àmbit organitzatiu i, per tant, encara no afecta a l'àmbit curricular.

Les actuacions que es realitzen són les següents :

- Reunions de les direccions dels CEIPs i l'IES per coordinar les activitats
- Xerrades dels tutors de l'IES als alumnes de primària.
- Jornada de portes obertes
- Procés de preinscripció entre centres.
- Reunions entre tutors dels dos centres pel traspàs d'informació.
- Traspàs dels resultats de la primera avaluació des de l'IES als CEIPs.

L'oferta de places de l'IES és superior a la demanda que poden generar entre els tres CEIPs i, per tant, tot l'alumnat té garantida una plaça si ho desitja.

L'altre IES, està ubicat en una població on hi ha tres centres públics (dos CEIPs i l'Institut d'Educació Secundària) i un centre concertat que atén alumnat d'Educació Infantil, Primària i ESO. En la majoria dels casos, l'alumnat dels CEIPs continua els seus estudis a l'IES i en finalitzar l'ESO l'alumnat del centre concertat, majoritàriament cursa el Batxillerat en aquest IES.

En aquest cas la coordinació resulta senzilla degut a que els mestres de primària que hi ha a l'institut tots provenen d'aquestes escoles i, per tant, la relació entre els tres centres és molt estreta.

La coordinació s'estableix principalment dins l'àmbit organitzatiu i, aquest curs s'està començant a traslladar a l'àmbit curricular.

Les actuacions que tenen previstes són les següents :

- Reunions de les direccions dels CEIPs i l'IES per coordinar les activitats.
- Xerrades dels tutors de l'IES a l'alumnat de primària.
- Xerrades de la direcció de l'IES als pares i mares de primària.
- Jornada de portes obertes.
- Procés de preinscripció entre centres.
- Activitats conjuntes entre alumnes de 6é de primària i 1r. d'ESO
- Reunions entre tutors dels dos centres pel traspàs d'informació.
- Traspàs dels resultats de la primera avaluació de l'IES als CEIPs

L'estructura de grups de l'IES s'ajusta a la demanda de la població i, per tant, tot l'alumnat hi té garantida una plaça, si ho desitja.

d-En relació a l'avaluació dins l'acció tutorial

Veure : els instruments (i- 0: b10, b11, b12, b13); (i-3: 3e); (i-4 : 2); (i-6: 2,5) i l'annex núm. 4.

Cal recordar que aquest és un altre aspecte de l'organització que està unificat en tots els centres, això és degut a que la normativa dóna pautes molt concretes sobre la manera de procedir.

En el centre núm. 3, es fan les següents actuacions :

- La persona tutora coordina i presideix les sessions d'avaluació i n'aixeca acta.
- Es realitza, únicament per als alumnes de primer curs, una sessió de pre-avaluació a meitat del primer trimestre. Els resultats obtinguts s'utilitzen per :
  - Donar informació als CEIPs .
  - Conèixer l'adaptació de l'alumnat al centre.

En el centre núm. 4, es fan les següents actuacions :

- La persona tutora coordina i presideix les sessions d'avaluació i n'aixeca acta.
- Es realitza, únicament pels alumnes de primer curs, una sessió de pre-avaluació a meitat del primer trimestre. Els resultats obtinguts s'utilitzen per fer :
  - Una anàlisi dels resultats en tutoria personalitzada.
  - Donar informació als CEIPs
  - L'adaptació/modificació del currículum per l'alumnat que ho necessiti.

- En sessió de tutoria de grup, es prepara la intervenció de l'alumnat, a la sessió d'avaluació.
- Es fa un seguiment de les decisions preses per l'Equip Docent a la Junta d'Avaluació.

En general els dos centres utilitzen l'avaluació per assolir dos objectius diferents :

a-Per conèixer quin és el procés d'aprenentatge de l'alumnat

b-Per introduir els canvis pertinents, si és el cas.

e-En relació a com s'organitza la tria dels crèdits variables

Veure : els instruments (i-5: 5); (i-6: 4); (i-8: 1,2,3,4,5); (i-9: 2,3,4); (i-11: 1,2,3,4); (i-12: 1,2,3) i l'annex núm. 4.

En tractar-se d'una activitat acadèmica que s'ha de desenvolupar en una freqüència estable (cada trimestre), els dos centres tenen definida una estructura organitzativa molt semblant. La diferència està en que el centre núm. 4 demana la participació de les famílies en aquesta activitat d'una manera explícita.

En el centre número 3, l'activitat es realitza dins l'hora de tutoria de grup.

Abans de començar el curs es disposa de tota l'oferta de crèdits variables per a cada nivell.

La informació de l'oferta de cada trimestre, es presenta organitzada en un document específic.

Es presenta en una sessió i es recull la desiderata de propostes a la sessió següent donant l'opció a les famílies de participar en la tria dels crèdits variables.

S'assignen els crèdits i es dona uns dies per demanar canvis.

S'atenen un màxim del 85% de les primeres opcions.

La informació de l'annex explica:

La primera opció arriba al 75-85%

Entre la primera i la segona opció arriben al 98%

La tercera opció arriba al 100%.

En el número 4, l'activitat es realitza a l'hora de tutoria de grup. Es disposa trimestralment de l'oferta de crèdits variables per cada nivell.

La informació de l'oferta de cada trimestre, es presenta organitzada en un document específic.

Es presenta en una sessió i es recull la desiderata de propostes a les dues setmanes, per donar l'opció a les famílies de participar en la tria dels crèdits variables. Aquestes hauran de signar un full on es fa constar que tenen coneixement de la proposta aportada pels seus fills.

S'assignen els crèdits i es dona uns dies per demanar canvis.

S'atenen un màxim del 60% de les primeres opcions.

La informació de l'annex explica:

La primera opció arriba al 50-60%

Entre la primera i la segona opció arriben al 90%

La tercera opció arriba al 100%.

El grau d'implicació en aquesta activitat, és molt semblant en els dos centres estudiats. A l'hora de fer la desiderata per part de l'alumnat, els centres tenen una intervenció fortament directiva. Si observem després quina és l'atenció a les primeres opcions dels dos centres, veurem que el centre núm. 3 dona una resposta a les demandes de l'alumnat que supera a l'altre (si es sumen les primeres i segones opcions és dona una resposta al 95 % de l'alumnat front el 90%), en els dos casos es garanteix que l'adjudicació s'ajusta a les necessitats de l'alumnat.

f-En relació als recursos disponibles

Veure : els instruments (i-1: 1,2,3); (i-6: 2); (i-9: 1); (i-13); i l'annex núm.4.

Igualment que en els centres experimentadors i degut a tractar-se d'un model organitzatiu dependent, l'Administració Educativa és qui planifica i adjudica els recursos als centres. Per aquest motiu els recursos, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu, que disposen els centres estudiats no tenen diferències rellevants.

En el centre núm. 3 l'equip del professorat tutor està bastant consolidat (no es supera el 20 % de mobilitat), en canvi a l'altre, la mobilitat del professorat és un problema a tenir en compte. (supera el 35%). Aquesta és una eina bàsica per a poder donar continuïtat al Pla d'Acció Tutorial. També en els dos casos es disposa d'un/a Psicopedagog /ga.

La informació de l'annex ens explica :

Centre núm. 3.

El professorat estable és de l'ordre del 75-80 %, pel que cada curs hi ha una mobilitat baixa.

La Psicopedagoga del centre està implicada directament en el PAT col·laborant amb el Coordinador Pedagògic.

El servei de l'EAP (un matí a la setmana) també col·labora amb aquest programa però amb moltes limitacions de temps degut a l'existència d'alumnes amb dificultats rellevants que demanen l'atenció gairebé exclusiva d'aquest servei.

Alguns professors tutors del primer cicle, són mestres de primària que han accedit a places a l'IES. La resta no disposen de formació específica

Centre núm. 4.

El professorat no és molt estable, els canvis són de l'ordre del 35% cada curs.

Disposen d'un Departament d'Orientació on el Psicopedagog del centre, el professor de Pedagogia Terapèutica i el tècnic de l'EAP (un matí a la setmana) col·laboren directament en la planificació i execució d'aquest programa ajudant la Coordinadora Pedagògica que dedica gran part del seu temps a aquesta activitat.

El professorat tutor del primer cicle, bàsicament, són mestres de primària que han accedit a places a l'IES. La resta no disposen de formació específica

Com podem apreciar, és necessari per donar qualitat a aquest programa la formació específica del professorat tutor atès que, en la majoria dels casos no en disposen.

Igualment que en el cas anterior, el disposar de temps necessari, per atendre la tutoria personalitzada, es un recurs que no tenen suficientment resolt cap dels dos centres estudiats.

En el centre núm. 3

Es disposa d'una hora a la setmana per fer la tutoria grupal, i una per atenció a les famílies.

En el centre núm. 4

Es disposa d'una hora a la setmana per fer la tutoria grupal, una hora per fer la tutoria personal i una per atenció a les famílies.

Disposar d'un espai específic que reuneixi les condicions de comoditat i intimitat, per atendre als alumnes i als pares i mares tant sols es dona en el centre núm. 4.

En el centre núm. 3

No es disposa d'un espai específic per atendre personalment l'alumnat i les famílies.

En el centre núm. 4

Es disposen d'espais específics per atendre als alumnes i familiars personalitzadament.

El disposar d'una planificació completa és un recurs necessari que no es troba en el centres núm. 3.

4.3.3 L'estat de la qüestió.

En relació a la coordinació del Pla d'Acció Tutorial.

Des del punt de vista de l'Estructura Organitzativa, els centres experimentadors estudiats, compleixen, els aspectes formals referits a que, en els dos casos, existeix un pla de treball específic i que el professorat coneix el seu contingut.

No es pot afirmar, però, que la coordinació garanteixi, en cas del centre núm. 2, que tot el professorat tutor aplica el seu contingut i tampoc que, aquells que l'apliquen, ho facin de la mateixa manera.

En un dels casos l'elaboració del PAT corre a càrrec de l'equip de tutors i en l'altre es fa tot des de la direcció i el departament d'orientació el que dificulta la vinculació d'aquest professorat en el pla i, per tant, en la seva aplicació. Aquesta situació fa pensar que tant l'elaboració com la coordinació del PAT, són temes no resolts en aquest centre.

La situació exposada anteriorment, s'agreuja en un dels centres no experimentadors, que no té resolt cap d'aquests aspectes. En aquest cas encara es considera l'acció tutorial com una activitat que depèn de l'àmbit personal. De fet, això es posa en evidència en veure que, el primer cicle, manté una estructura organitzativa mínima consensuada pel propi professorat del cicle, mentre que en el segon cicle, no hi ha cap tipus de coordinació. Es fa necessària, per tant, l'existència d'una planificació institucional que garanteixi el treball d'un contingut comú i específic i la coordinació del professorat tutor que l'executi.

No es pot dir el mateix en el cas del centre núm. 4 que té escrit un PAT i que disposa d'una coordinació que es pot considerar com a eficaç.

En resum podríem dir que la planificació i la coordinació del PAT, és un tema no resolt, tant en els centres experimentadors com en els no experimentadors analitzats i que la solució a aquesta situació, finalment, depèn de l'equip directiu del centre.

Quant als criteris previstos per designar al professorat tutor als grups d'ESO.

Veiem que els centres, tant experimentadors com no, estableixen uns criteris que en general no sempre compleixen.

El grau de compliment d'aquests criteris és més elevat al primer que al segon cicle. I això és degut, en gran part, al professorat provinent de l'Educació Primària, atès que aquest té més formació pedagògica i una cultura de treball en equip més consolidada que el propi professorat de secundària.

En l'aprofundiment de l'anàlisi per conèixer quins són els motius que expliquen aquesta situació, entre els diferents centres han donat les següents respostes :

Un director exposa :

En la preparació de l'organització del curs, la direcció del centre, ha de cobrir moltes necessitats diferents. En preparar l'inici del curs, cal nomenar els Caps dels Departaments, els Coordinadors, els responsables dels diferents àmbits del centre (informàtica, biblioteca, laboratoris, tallers, ...) i els tutors de grups. En general, els càrrecs de responsabilitat, des de la direcció es prioritzen a les tutories.

Un altre dels directors dels centres estudiats, ha manifestat:

El professorat més compromès en el centre, és en qui confia la direcció i per això, té adjudicades les responsabilitats que es prioritzen, això comporta que els tutors siguin aquells que no han tingut la primera confiança de la direcció i que, com a conseqüència, els equips de tutors siguin poc estables. Per això hi ha professors que és el primer any que són al centre i són nomenats tutors, fins i tot n'hi ha alguns que és el primer cop que estan treballant a l'ensenyament.

El mateix director, segueix dient :

Les responsabilitats prioritàries impliquen augments de sou i/o reducció de docència, en canvi la tutoria, no suposa cap benefici personal pel professorat, sinó tot el contrari dona molta més feina, per això, des de la cultura dels IES, el fer de tutor, en molts casos es considera com un càstig”

Com es pot suposar amb aquesta manera de procedir, les dificultats per desenvolupar el Pla d'Acció Tutorial augmenten considerablement.

Un altre aspecte a tenir en compte, està en la voluntat que puguin tenir algun sector del professorat per assumir la funció tutorial, tant per la feina i responsabilitat que suposa com per qüestions econòmiques (la tutoria no està compensada econòmicament).

A més, aquesta cultura dificulta encara més la consolidació del PAT degut a que, aquells tutors que porten temps fent la seva tasca satisfactòriament, són premiats adjudicant-los un càrrec de responsabilitat, i per tant, el professorat que garanteix la qualitat d'aquest treball acaba no fent-lo. Del que es desprèn que al final poden acabar fent sempre de tutors aquells que la direcció creu que no poden fer una tasca de responsabilitat.

Quant a la coordinació entre els IES i els CEIPs vinculats .

La vinculació entre centres l'estableix l'Administració a partir de criteris geogràfics. Es delimita una zona on hi ha com a mínim dos IES i varis CEIPs. Tots els centres que hi ha dins aquesta zona queden vinculats entre ells. Aquest fet implica el dret a tenir prioritat, en relació als altres alumnes, a tenir plaça en un d'aquests IES per aquells alumnes que estan escolaritzats als CEIPs de la mateixa zona.

Ley Orgànica 9/1995 de 20 de noviembre.(LOPEGCD)

Disposición Adicional tercera. Admisión de alumnos en determinadas enseñanzas.

1-En los procedimientos de admisión de alumnos en centros que impartan educación secundaria obligatoria, cuando no existan plazas suficientes, tendrán prioridad aquellos alumnos que procedan de los centros de educación primaria que tengan adscritos, de acuerdo com lo que establezcan las administraciones educativas correspondientes.

S'ha constatat que en tots els centres (experimentadors i no experimentadors) es fa una bona feina si ens referim a la coordinació entre centres vinculats i des del punt de vista dels aspectes tutorial: el coneixement dels centres i el professorat per part de l'alumnat, el traspàs d'informació entre centres vinculats, la coordinació de les diferents activitats entre centres, ...

En canvi hi ha algunes llacunes que caldria tenir en compte:

La coordinació únicament afecta a l'alumnat dels centres vinculats, per tant, tots aquells que provenen de les escoles privades i de centres no vinculats per pertànyer a una altra zona, estan fora d'aquesta coordinació.

Aquest plantejament tant sols està previst per alumnes de primer curs, és a dir, per aquells que fan la transició de l'escola primària a l'escola secundària. En canvi, hi ha tota un conjunt d'alumnat que per diversos motius es trasllada d'institut a segon, tercer o quart curs, i aquests, no reben cap de les atencions abans exposades i això pot comportar problemes d'adaptació o ser un generadors de conflictes que es podrien evitar si es fes un traspàs d'informació entre centres.

El nivell de coordinació entre centres, pel que fa a aquest estudi, en tres dels quatre casos està referit a aspectes tutorialis deixant a part la coordinació de tipus Curricular, que tot i no ésser objecte del nostre estudi, s'ha constatat com un problema pendent de resoldre.

Un dels motius principals que expliquen aquesta situació, és la intervenció del Servei d'Inspecció en aquest tema i un altre, potser més rellevant, és que el contingent d'alumnat, en aquests moments, és inferior a l'oferta que es fa entre l'Escola Pública i la Concertada a les diferents zones.

Cal tenir en compte que el model de vinculacions establert per l'Administració Educativa, és contestat per la FAPAES i el conjunt de Directores dels IES i CEIPs del Vallès. Mentre que des de l'Administració Educativa s'aposta per un model més obert (cada zona comprén varis CEIP i IES tots vinculats entre tots), per garantir, a les famílies, la tria de centre, tant la Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Ensenyament Secundari (FAPAES) com la Coordinadora dels Directores d'Ensenyament Secundari aposten per vinculacions directes (volen que cada CEIP estigui vinculat únicament a un IES) per facilitar la coordinació i assegurar a les famílies la plaça a un centre concret.

A la pràctica, els directors/es es reparteixen IES i CEIP per facilitar aquesta coordinació, el que passa és que després degut a que els pares i mares poden demanar altres centres del mateix nivell de vinculació es poden arribar a produir algunes disfuncions de difícil solució.

Pel que fa a la relació entre les activitats d'avaluació i les de tutoria.

Podem dir que, degut a que la normativa especifica les actuacions a desenvolupar, no hi ha diferències entre els centres segons la seva procedència i, per tant, es compleixen les funcions formals encomanades en tots els casos.

Els tutors o tutores, presideixen totes les sessions d'avaluació menys la de final d'etapa que la presideixen els Caps d'Estudis.

S'ha generalitzat la pre-avaluació per l'alumnat de primer d'ESO i en alguns centres l'estan aplicant a tota l'etapa. En aquest aspecte es podria analitzar el profit que en treuen els centres d'aquesta informació. L'observació de l'ús d'aquesta en diferents centres fa pensar que, a la pràctica s'utilitza únicament per donar informació als pares, mares i escoles de procedència, però que no afecta al contingut del programa.

L'avaluació trimestral és una activitat ordinària de l'Equip Docent de nivell, i per tant, hauria d'afectar directament a l'acció tutorial personalitzada, el fet és que com aquesta no es porta a terme d'una manera sistemàtica, l'aprofitament de la informació generada en aquest àmbit, és també un aspecte que està pendent de solució des del punt de vista organitzatiu. El seguiment de l'alumnat, es limita a situacions molt concretes per falta de previsió organitzativa.

Quant a l'organització de la tria dels crèdits variables.

Quan ens referim a l'organització de l'orientació acadèmica des del punt de vista de la tria dels crèdits variables, els centres han desenvolupat una forma de procedir semblant, això és degut a les pautes que, en relació a aquest tema, estableix la normativa.

No obstant en l'anàlisi més acurat dels diferents casos trobem que l'orientació sobre quins crèdits triar, no sempre s'ajusta als criteris reglamentariament establerts o a les necessitats de l'alumnat, en relació a aquest tema es considera :

- Hi ha centres on no es dóna l'oportunitat a les famílies de l'alumnat a participar en aquesta activitat.
- La informació que es dóna, en alguns casos, no satisfà la demanda de l'alumnat.
- No es fa una anàlisi dels interessos de l'alumnat per confeccionar l'oferta.
- El professorat tutor, ha d'implicar-se més en el control de les desiderates.
- L'atenció a les primeres opcions, en alguns centres, és molt baixa (50-60%)

El dilema, en aquest punt, com ja s'ha apuntat més amunt, està en el concepte que tingui cada centre de currículum obert, és a dir :

¿S'hauria de permetre que, a la franja variable, l'alumnat decideixi quin currículum ha de cursar, d'acord amb els seus interessos ?

o bé

¿El currículum obert ha de ser una eina per ajustar, en primer lloc, el currículum personal a les necessitats de cada alumne i després, si es pot, satisfer els interessos de cadascú?.

La majoria de centres fan la segona opció, el que passa és que, com s'ha vist en l'anàlisi de la situació, després no són conseqüents en donar-hi resposta.

També, una tercera possibilitat, encara més tancada, que estan utilitzant alguns centres, és crear itineraris específics, a partir del segon cicle, segons les característiques de cada alumne, arribant a fer itineraris pensant en el Batxillerat i la Formació Professional.

Quant als recursos disponibles per desenvolupar el PAT.

Quant als recursos personals

No és suficient que el centre tingui professorat que assumeixi la tutoria d'un grup d'alumnes. El professorat tutor, si no és que ve de l'Educació Primària, no ha tingut cap tipus de formació específica i tota la seva experiència com a tutors és la de fer aquesta funció, moltes vegades sense més criteri que el personal i el dels altres tutors que es troben en la mateixa situació.

Aquest fet s'arriba a portar a l'extrem de l'especialització en la tutoria d'un nivell concret (veure els centres núm.2 i 3). Si no hi ha una formació en la funció, es crea una inseguretat que fa molt difícil avançar en aquest àmbit. Aquest sens dubte, és un dels problemes fonamentals de l'Acció Tutorial.

Tots els centres públics d'Educació Secundària disposen, com a mínim d'un/a Psicopedagog /a, per tant hi ha la possibilitat que aquesta persona intervingui en el PAT i a partir de la pràctica vagi fent formació a aquest professionals. Aquesta consideració es pot fer també extensiva als Tècnics de l'EAP que tenen adjudicats els diferents centres.

Quant als recursos materials

El recurs més important i que menys disposen els centres estudiats, és el temps. És impossible amb la dedicació prevista poder fer una tutoria individualitzada a tot l'alumnat.

Un altre recurs necessari és disposar d'un espai específic, que reuneixi les condicions de comoditat i intimitat, per atendre als alumnes i als pares i mares d'aquests.

Quant als recursos funcionals

Es necessari disposar d'un Pla d'Acció Tutorial que reculli per escrit tot el seu contingut, sense aquest requisit, cada any, cal començar-ho tot de nou i , a més, a partir de criteris diferents.

S'ha observat que en la majoria dels casos es disposa d'una programació d'activitats de tutoria de grup, es fa necessari que aquesta s'estengui a la tutoria personalitzada.

Quant a la coordinació.

Aquest és un element clau per poder garantir que el Pla d'Acció Tutorial s'aplicarà d'acord amb el que estava previst i al mateix temps poder-lo valorar i modificar, en el seu contingut si és el cas.

Per fer-ho cal que la persona responsable (Cap d'Estudis o Coordinador Pedagògic) dediqui una part important del seu temps a aquesta qüestió. La figura del Psicopedagog pot ser un element bàsic que els ajudi a treure rendiment a aquesta activitat.

4.4 - La tutoria amb el grup classe.

4.4.1 El contingut de la informació recollida

A partir de la informació obtinguda en els diferents instruments, i per tant des de diferents fonts, s'ha fet una anàlisi d'aquesta, s'ha constatat la coherència de les informacions i s'ha organitzat en forma de qüestions o preguntes claus que es recullen a l'annex núm. 4. Un cop processada, s'ha recollit organitzadament per facilitar la comparació entre els quatre centres estudiats, tal com s'exposa seguidament.

4.4.2- Conclusions parcials. Comparació entre centres.

4.4.2.1 Els centres experimentadors.

a-En relació a la programació de les sessions.

Veure : l'instrument (i-3 : 1.1, 1.2, 1.3) i l'annex núm. 4.

A les sessions de tutoria de grup es fan diferents tipus d'activitats:

- Valorar com ha anat la setmana.
- Preparar les sessions d'avaluació.
- Presentar els crèdits variables.
- Preparar el crèdit de Síntesi.
- Preparar les festes.
- Preparar sortides del centre.
- Desenvolupar els temes programats.

Les activitats esmentades tenen definit un calendari. No obstant els temes programats es realitzen en el temps que queda després de donar compliment als d'altres.

Pel seu desenvolupament en els dos centres es disposa d'una programació específica, la qual té una finalitat diferent en cada cas. En el centre núm.1, aquesta programació ha estat elaborada per l'equip de tutors de cada nivell i és el referent a utilitzar per part de tots els tutors del centre. En el núm. 2, en canvi, es tracta d'un material elaborat pel Coordinador Pedagògic i el Departament d'Orientació del centre i es concep únicament com un referent orientador que els tutors poden utilitzar.

En els dos casos es disposa d'uns "dossiers" que estan organitzats per trimestres i que, segons la informació de l'annex, contenen :

Centre núm. 1

uns objectius específics.
el contingut de cada tema ben estructurat
les activitats ben estructurades i molt pautades.
la metodologia a aplicar
els recursos necessaris
una temporització realista.
mecanismes de seguiment i avaluació dels programes.

Centre núm. 2

uns objectius específics.
el contingut de cada tema ben estructurat
les activitats ben estructurades

la metodologia a aplicar
els recursos necessaris

b-En relació al coneixement de l'alumnat per part dels tutors.

Veure : els instruments (i-2:1, 2, 3) ; (i-6:3) ; la programació de les activitats i l'annex núm. 4.

Segons les programacions de tutoria, en els dos centres, les activitats de grup estan dirigides : al coneixement personal de l'alumne, la consolidació del grup, la interacció personal i grupal, l'acceptació dels altres i l'orientació a futures sortides acadèmiques i professionals. Pel fet que en el centre núm. 2 no es garanteixi que els seus tutors compleixen el programa establert no es pot assegurar que les executin.

De l'annex s'ha recollit la següent informació

Centre núm. 1

Es treballen temes relacionats amb l'autoconeixement de l'alumne, el coneixement dels companys i la pertinença al grup.

En concret i pels diferents cursos es treballa :

A primer curs : *Autoconeixement personal, organització del treball personal i interacció amb el grup.*

A segon curs : *Organització del treball personal i relació amb els companys i els amics.*

A tercer curs : *Autoconeixement, qualitats positives, aptituds i habilitats, interessos professionals, la personalitat i els valors.*

A quart curs : *Organització personal, aptituds, habilitats, autoconeixement i interessos professionals.*

Centre núm. 2

Es proposen repetidament temes relacionats amb l'autoconeixement de l'alumne, el coneixement dels companys i la pertinença al grup.

En concret i pels diferents cursos es treballa :

A primer curs : Autoconeixement i autoestima, organització del treball personal, integració en el grup, hàbits de salut.

A segon curs : Coneixement del grup, Sentiments i actituds cap a les altres persones.

A tercer curs : Integració en el grup. Participació i respecte cap al altres. Actituds personals i grupals. Autoestima i autoconeixement, hàbits i tècniques d'estudi.

A quart curs : Integració en el grup i Orientació acadèmica i professional.

Les diferents activitats que componen el contingut de la tutoria grupal tals com valorar com ha anat la setmana, preparar les sessions d'avaluació, presentar els crèdits variables, preparar el crèdit de Síntesi, preparar festes i preparar sortides del centre, són també d'altres eines que ajuden a la consolidació i coneixement del grup.

c-En relació a la informació donada a l'alumnat sobre el contingut del programa.

Veure : els instruments (i-3: 3); (i-5: 2); (i-6: 1) i l'annex núm. 4.

Tal com s'ha esmentat a l'apartat "a", podríem dir que el programa està dividit en dues parts. Per un costat hi ha totes aquelles activitats que serveixen per desenvolupar la dinàmica ordinària del curs (valorar com ha anat la setmana, preparar les sessions d'avaluació, presentar els crèdits variables, preparar el crèdit de síntesi, preparar festes, preparar sortides del centre) i per l'altre costat, aquelles que estan programades i que, pel seu contingut, ajuden a conformar els eixos transversals del currículum.

L'alumnat té el coneixement de tot el que està relacionat amb les primeres, en canvi, no sempre sap quin és el contingut de les altres. Els centres tenen diferent concepció sobre el tipus d'informació que s'ha de donar a l'alumnat en relació a les activitats programades.

La normativa preveu que cal que l'alumnat tingui coneixement des del principi de cada curs a que es dedicarà aquest temps, però la realitat ens ha fet adonar que no sempre es compleix amb aquesta norma.

Tampoc es té en compte l'opinió dels nois i noies a l'hora de confeccionar aquest programa. El seu contingut es decideix a les reunions de l'equip de tutors, el departament d'orientació o des de la direcció.

En la mateixa línia tampoc s'avalua la seva aplicació, per tant podem afirmar que, des del centre es planteja aquest contingut com el de qualsevol altra assignatura comuna.

Els programes establerts, pels dos centres són fruit de l'experiència de l'equip de tutors i el Departament d'Orientació. A més, l'alumnat va descobrint setmana a setmana la informació sobre aquest contingut.

A l'annex i en relació a aquest tema veiem :

Centre núm. 1

No es demana opinió a l'alumnat sobre el contingut del programa que s'establirà a la tutoria de grup. Tampoc es demana l'opinió de l'alumnat, després d'executar-lo.

L'alumnat coneix el contingut del programa en la mesura que el va desenvolupant. Segons el centre, cal fer-ho així degut a que no es realitza tot el que s'ha programat i es va decidint a les reunions de treball setmanals el que es portarà a cap.

A l'altre centre la situació no es gaire diferent.

Centre núm. 2

No es demana l'opinió a l'alumnat sobre el contingut del programa que s'establirà a la tutoria de grup. Tampoc es demana l'opinió de l'alumnat, en acabar el curs.

L'alumnat coneix el contingut del programa en la mesura que el va aplicant. La programació és un referent que no és obligatori seguir, per tant, cada tutor/a, decideix quins temes desenvoluparà i quins deixarà de treballar segons el grup.

Les entrevistes amb els tutors/es han revelat que dels 11 tutors, 7 han seguit el programa tal com estava establert i la resta han fet modificacions.

En cap dels dos casos presentats, es fa una avaluació a l'alumnat del contingut de la programació establerta, i tampoc es posa una nota sobre el coneixement o l'actitud que mostren en aquestes sessions de tutoria.

d-En relació a l'organització de les sessions de treball.

Veure : els instruments (i-5: 1,3); (i-6: 1) i l'annex núm. 4.

En primer lloc, s'han de diferenciar les activitats cícliques (valorar com ha anat la setmana, preparar les sessions d'avaluació, presentar els crèdits variables, preparar el crèdit de Síntesi, preparar festes, preparar sortides del centre, ...), de les programades sobre temes concrets (treballs de coneixement del grup, la salut a l'escola, ...).

En el centre núm. 1, tenen planificada una forma de procedir específica que segueix la següent seqüència :

- S'exposen els punts que es treballaran en aquella sessió.
- Es fa un seguiment dels aspectes a comentar de la setmana.
- Es tracta el tema central de la sessió.
- Es fa una acta (per part dels delegats de curs) dels temes tractats i els acords presos.

El desenvolupament del tema central de cada sessió depèn de les seves característiques. Si és un tema programat, a la reunió de coordinació s'ha acordat prèviament com l'executaran. Si es tracta d'una de les activitats cícliques, aquestes ja tenen definida la seva pròpia dinàmica per a cada un dels casos.

Contràriament al cas anterior, en el centre núm. 2, no hi ha una estructura específica de la dinàmica de les reunions de tutoria de grup i cada persona tutora, té el seu criteri particular.

Com es pot llegir a l'annex :

“Cada un dels tutors/es entrevistats, a la pregunta de com ha treballat un tema concret, per poder fer la comparació entre els entrevistats, ha exposat la seva manera de fer-ho. Encara que no hi ha grans diferències entre ells, ha quedat clar que no hi ha una metodologia consensuada. Hi ha qui fa un treball molt directiu, considerant el tema com un més del contingut curricular i aquells que donen més protagonisme a l'alumnat fent una exposició i convidant al debat. Els que fan les activitats de forma expositiva, argumenten que és degut a que no volen perdre el control de la classe.”

En resum podríem dir que, la dinàmica de treball de les tutories de grup en el centre núm. 1 està molt estructurada i en el núm. 2 depèn de cada persona tutora.

e-En relació a la tria dels crèdits variables.

Veure : els instruments (i-5: 5); (i-6: 4); (i-8: 1,2,3,4); (i-9: 2,3,4); (i-11: 1,2,3,4); (i-12: 1,2,3) i l'annex núm. 4.

Aquesta és una de les activitats cícliques que es consideren més rellevants. Això és degut a que implica l'orientació acadèmico-formativa de l'alumnat (es produeix, al llarg de tota l'etapa i tres cops cada curs). Per les seves característiques, s'hauria de tractar des de la tutoria grupal (per fer la presentació i la tria dels crèdits) i des de la personalitzada per ajustar la demanda de l'alumnat a les seves característiques personals.

Quant a l'activitat en tutoria grupal, l'annex ens explica la manera de procedir en cada cas:

Centre núm. 1

Es dediquen dues sessions per trimestre a aquesta tasca. A la primera, la persona tutora, explica el contingut i especifica, per a cada crèdit : l'alumnat a qui va dirigit, el nom del professorat que l'impartirà i les característiques del crèdit. Finalment, s'aclareixen els dubtes de forma general. Si hi ha algun alumne que tingui una consideració especial s'atén personalment.

La segona sessió (a la setmana de la presentació dels crèdits), es dedica a omplir la desiderata. Mentre es fa una altra activitat, la persona tutora atén a l'alumnat en particular controlant el contingut de la desiderata (cal fer tres propostes prioritzades per franja) i assegurant que els alumnes que ho necessiten demanin els crèdits de reforç previstos per l'Equip Docent.

Centre núm. 2

Es dedica una única sessió per trimestre a aquesta tasca. En aquesta, la persona tutora explica el contingut i especifica, per cada crèdit, l'alumnat a qui va dirigit. Es lliura el full de la desiderata i es recorda com cal omplir-la. També, es recorda als alumnes afectats si han de fer crèdits de reforç o ampliació. Finalment, s'aclareixen els dubtes de forma general. Si hi ha algun alumne que tingui una consideració especial s'atén personalment. En la mateixa sessió, l'alumnat lliura la seva proposta al tutor/a (amb tres demandes per franja prioritzadament).

Els dos centres fan un treball estructurat des de la tutoria de grup perquè l'alumnat pugui triar amb coherència els crèdits variables.

No obstant en el cas del centre núm. 2 no es dóna la possibilitat als pares i mares a intervenir en la tria dels crèdits variables (a la mateixa sessió de treball, l'alumnat rep la informació i omple la desiderata de la seva demanda). També, en aquest cas no hi ha possibilitat de fer l'atenció personalitzada, encara que el centre manifesta que ho té en compte.

Un altre aspecte a considerar, és el fet que en el centre núm. 1, l'alumnat coneix quina és la persona que impartirà el crèdit, fet que s'amaga en l'altre centre per evitar que es triï en funció d'aquest criteri. Aquesta consideració és compartida pels altres tres centres analitzats.

Quant a l'atenció a les primeres opcions es recorda el que s'aporta al annex referit a l'estructura organitzativa :

Centre núm. 1

La primera opció arriba al 60-65%

Entre la primera i la segona opció arriben al 85-95%

La tercera opció arriba al 100% .

Centre núm. 2

La primera opció arriba al 50-60%

Entre la primera i la segona opció arriben al 70-80%

La tercera opció arriba al 100% .

f-En relació al seguiment i avaluació de la tutoria de grup.

Veure : els instruments (i-6: 2); (i- 4: 2,3) i annex del capítol IV.

Com s'ha posat de manifest anteriorment, a l'apartat referit a l'estructura organitzativa dels centres, en els dos casos es fan activitats de seguiment de la tutoria grupal, encara que amb plantejaments molt diferents. Mentre que en el primer, el seguiment s'entén com una activitat de coordinació i control, en el segon es tracta d'una activitat d'orientació.

Veiem el contingut de la informació aportada a l'annex:

Centre núm. 1

*La responsabilitat és de la Coordinadora Pedagògica.
Hi ha una reunió setmanal, dirigida pels coordinadors/es de nivell destinada al seguiment del programa establert.
Al final del trimestre es fa una avaluació específica del programa realitzat i es reajusta pel trimestre següent.*

Centre núm. 2

*La responsabilitat és del Coordinador Pedagògic.
Hi ha dues reunions al trimestre. La primera és per presentar el programa establert.
Al final del trimestre es fa l'avaluació del programa executat per a cada tutor/a i s'exposa la proposta del següent trimestre.*

Un altre aspecte a analitzar és el del significat de l'avaluació en cada un dels casos. En el centre núm. 1, l'avaluació trimestral té diferents objectius :

- Conèixer el grau de compliment del programa previst i el seu ajustament al nou trimestre.
- Veure si el contingut s'ha realitzat tal com estava previst i conèixer els problemes que han sorgit en aplicar-lo, per aportar possibles solucions a la nova programació.

En canvi, en el núm. 2, l'avaluació té com a únic objectiu el conèixer que s'ha fet i com a anat a cadascú.

4.4.2.2 Els centres no experimentadors.

a-En relació a la programació de les sessions.

Veure : l'instrument (i-3: 1.1, 1.2, 1.3) i l'annex núm. 4.

A les sessions de tutoria de grup es fan les següents activitats :

- Valorar com ha anat la setmana.
- Preparar les sessions d'avaluació
- Presentar els crèdits variables.
- Preparar el crèdit de Síntesi.
- Preparar festes.
- Preparar sortides del centre.
- Desenvolupar temes concrets.

La majoria d'aquestes activitats tenen establert el calendari d'aplicació, una d'elles, en canvi, (el desenvolupament dels temes) no esta temporitzada atès que s'executa omplint el temps que deixen lliure les activitats cícliques.

Un dels dos centres (el núm. 3), no disposa d'una programació de les activitats de tutoria grupal. Cada tutor/a, desenvolupa les que considera convenient, no obstant, hi ha dissenyades unes activitats que utilitzen alguns tutors

Segons s'exposa a l'annex el disseny de les activitats previstes és el següent :

Centre núm. 3

El centre no disposa d'una planificació de la tutoria de grup per cada curs però tenen diferent material sense una estructura definida. El seu contingut és el següent :

- No hi ha uns objectius específics.*
- Hi ha el contingut d'alguns temes en alguns cursos.*

-En els cursos que hi ha el contingut, les activitats estan ben estructurades.

-No hi ha la metodologia a aplicar.

-Els temes planificats tenen una temporització específica.

-No hi ha previstos mecanismes de seguiment i avaluació dels programes.

El centre núm. 4, en canvi, igual que els centres experimentadors, disposa d'una programació específica que, com en el primer dels casos, és executada per tot el professorat del centre.

La informació de l'annex explica:

Centre núm. 4

El centre disposa d'una planificació de la tutoria de grup per cada curs i per cada trimestre. El seu contingut és el següent :

Hi ha uns objectius específics.

Hi ha el contingut de cada tema ben estructurat.

Hi ha les activitats molt pautades.

Hi ha la metodologia a aplicar.

Hi ha una temporització realista.

Hi ha previstos mecanismes de seguiment i avaluació dels programes.

b-En relació al coneixement de l'alumnat per part dels tutors.

Veure : els instruments (i-2: 1, 2, 3); (i-6: 3); la programació de les activitats i l'annex al capítol IV.

Degut a que el centre núm. 3 no disposa d'una programació específica, els continguts que la direcció declara que s'han de desenvolupar, ningú dona garanties que els seus tutors els executin. Per altra banda, la informació recollida d'aquest professorat i de l'alumnat posa de manifest que majoritàriament no es tenen en compte.

La informació recollida a l'annex exposa :

Segons ha manifestat oralment la direcció del centre, es treballen bàsicament temes relacionats amb l'aprenentatge de l'alumne i l'orientació acadèmico-professional.

En concret i pels diferents cursos s'exposa :

***A primer curs :** Autoconeixement, organització del treball personal i hàbits personals.*

***A segon curs :** Organització del treball personal, autoestima i relació amb els companys.*

***A tercer curs :** Autoconeixement i tècniques d'estudi.*

***A quart curs :** Autoconeixement i Orientació acadèmico-professional.*

Segons la programació de tutoria, en el centre núm. 4, les activitats de grup estan dirigides al coneixement personal de l'alumnat, la consolidació del grup, la interacció personal, l'acceptació dels altres i l'orientació a futures sortides acadèmiques i professionals.

De la informació de l'annex es recull la que segueix :

Centre núm. 4

S'exposen repetidament temes relacionats amb l'autoconeixement de l'alumne, el coneixement dels companys i la pertinença al grup. En concret i pels diferents cursos es treballa:

***A primer curs :** Coneixement del grup, autoconeixement, aprendre a estudiar.*

A segon curs : Consolidació del grup, tècniques d'estudi, rols sexuals, aprendre a prendre decisions, Autoconeixement

A tercer curs : Integració en el grup. Participació i respecte cap al altres. Coneixement d'actituds personals i grupals. Treballar la memòria. Les relacions grupals. Les relacions amb persones de l'altre sexe.

A quart curs : Autoconeixement, coneixement dels companys/es, organització del temps de vacances i Orientació acadèmicoprofessional.

c-En relació a la informació donada a l'alumnat sobre el contingut del programa.

Veure : els instruments (i-3: 3); (i-5: 2); (i-6: 1) i l'annex núm. 4.

Tal com s'ha esmentat a l'apartat "a", podríem dir que el programa està dividit en dues parts. Per un costat hi ha totes aquelles activitats que serveixen per desenvolupar la dinàmica ordinària del curs (valorar com ha anat la setmana, preparar les sessions d'avaluació, presentar els crèdits variables, preparar el crèdit de síntesi, preparar festes, preparar sortides del centre) i per l'altre costat aquelles que estan programades i que formen part dels eixos transversals del currículum.

L'alumnat té el coneixement de tot el que està relacionat amb les primeres, en canvi, no sempre sap quin és el contingut de les altres. Els centres tenen diferent opinió sobre el tipus d'informació que s'ha de donar a l'alumnat en relació a les activitats programades. En aquest cas, el núm. 3 té una concepció semblant als dos anteriors, en canvi, el núm. 4 ho planteja de forma diferent a les vistes anteriorment.

Els programes establerts, són fruit de l'experiència de l'equip de tutors i, la informació sobre el seu contingut és diferent a cada centre.

A l'annex i en relació a aquest tema veiem :

Centre núm. 3

No es demana opinió a l'alumnat sobre el contingut del programa que s'establirà a la tutoria de grup. Tampoc es demana l'opinió de l'alumnat, després de realitzar-lo.

El contingut és divers, de fet, no hi ha dos tutors que facin el mateix programa en el mateix nivell, aquest depèn de les demandes de l'alumnat o dels problemes que hagin sorgit al llarg de la setmana. Per aquest motiu no es pot donar la informació prèviament a l'alumnat.

En el centre núm. 4 el plantejament és el següent:

Centre núm. 4

No pregunta a l'alumnat sobre el contingut del programa que s'aplicarà a la tutoria de grup. Al final del curs, després de portar-lo a terme, utilitzant una enquesta, es demana la seva opinió. Aquesta informació s'utilitza per elaborar el programa del nou curs.

L'alumnat coneix el contingut del programa a l'inici de cada trimestre. Segons el centre, cal fer-ho així per tal d'anar establint les adaptacions oportunes segons el ritme de treball dels diferents grups.

En el butlletí de notes es recull una informació qualitativa, basada en aspectes actitudinals referida a la tutoria grupal.

En cap dels dos casos presentats, es fa una avaluació a l'alumnat del contingut de la programació establerta, en canvi, en el centre núm. 4 es posa al butlletí de notes una observació referida a l'actitud que tenen els alumnes en aquestes sessions de tutoria.

El centre núm. 3 hauria de definir un programa tenint en compte l'experiència de professorat i els interessos de l'alumnat.

El programa establert, pel centre núm.4 és fruit de l'experiència de l'equip de tutors tenint en compte l'opinió de l'alumnat que els ha cursat l'any anterior (en acabar el curs, es fa una enquesta demanant a l'alumnat opinió al respecte).

d-En relació a l'organització de les sessions de treball.

Veure :els instruments (i-5: 1,3); (i-6: 1) i l'annex núm. 4.

Igualment que en l'anàlisi dels centres experimentadors, es diferenciaren les activitats cícliques de les programades. Les primeres tenen una dinàmica rutinitzada i les segones depenen del seu propi contingut.

A l'annex es descriu

Centre núm. 3.

“Es diferent segons cada grup, les característiques del professorat queden explicitades en aquestes sessions de treball. Hi ha professorat que les planteja de forma expositiva, en concret un dels tutors (professor de llengua catalana) les aprofita perquè un alumne, llegeixi un text en català triat pel propi alumne sobre un tema d'actualitat i s'estableix un debat, en català, sobre el tema en qüestió. Els que segueixen el temari programat també ho fan de manera molt personal.”

En aquest cas, s'ha observat que no hi ha criteris específics consensuats tant en el programa de les activitats com en la dinàmica de les sessions de treball.

Pel que fa al centre núm. 4, a les sessions de coordinació setmanals s'acorda la manera de procedir en cada cas. A l'hora de planificar el programa que tenen establert també es recull aquesta circumstància.

En primer lloc es fa una anàlisi de com a anat la setmana i seguidament es desenvolupa l'activitat prevista.

Veure l'annex :

Centre núm. 4

“Les reunions s’inicien amb una reflexió, primer per part del tutor/a i seguidament per part de l’alumnat, sobre aquells aspectes que, cada una de les parts, consideren més rellevats que s’han donat, al llarg de la setmana i seguidament, es tracta el tema previst.

A les sessions ordinàries en tractar temes preparats, cada un té prescrita la metodologia de treball a utilitzar amb unes pautes molt concretes, en general la persona tutora exposa el tema a treballar i després en grups o individualment es resolen les activitats previstes, si és el cas, es posen en comú i es discuteixen els aspectes en discrepància fins arribar a unes conclusions. Gairebé sempre els temes a treballar, impliquen una activitat escrita per part de l’alumnat.”

En resum s’ha pogut observar que la dinàmica de treball de les tutories de grup, en el centre núm. 4 està molt estructurada i en el núm. 3 depenen de cada persona tutora.

e-En relació a la tria dels crèdits variables.

Veure : els instruments (i-5: 5); (i-6: 4); (i-8: 1,2,3,4); (i-9: 2,3,4); (i-11: 1,2,3,4); (i-12: 1,2,3) i l’annex núm. 4.

Aquesta és una de les activitats cícliques que es consideren més rellevants. Això és degut a que implica l’orientació acadèmica de l’alumnat (es produeix, al llarg de tota l’etapa i tres cops cada curs). Per les seves característiques, s’hauria de tractar des de la tutoria grupal (per fer la presentació i la tria dels crèdits) i des de la personalitzada (per ajustar la demanda de l’alumnat a les seves característiques personals).

Quant a l'activitat en tutoria grupal, l'annex ens explica la manera de procedir en cada cas:

Centre núm. 3

Es dediquen dues sessions per trimestre a aquesta tasca.

A la primera, la persona tutora, explica el contingut i especifica, per cada crèdit, l'alumnat a qui va dirigit, no es manifesta el nom del professorat que impartirà cada crèdit. Finalment, s'aclareixen els dubtes de forma general. Si hi ha algun alumne que tingui una consideració especial s'atendrà personalment.

La segona, es dedica a omplir la desiderata. Mentre es fa una altra activitat (estudi personal, en la majoria dels casos), la persona tutora atén a l'alumnat particularment controlant el contingut de la desiderata i influint en la seva decisió de manera molt directa (si cal, a criteri del tutor, es modifiquen les propostes o l'ordre de prioritització per franja de manera raonada). Aquesta forma de procedir, també serveix per assegurar que els alumnes que ho necessiten demanin els crèdits de reforç previstos i que l'atenció a les primeres opcions sigui el més alta possible.

Centre núm. 4

Es dediquen dues sessions per trimestre a aquesta tasca.

A la primera, la persona tutora, explica el contingut i especifica, per cada crèdit, l'alumnat a qui va dirigit i les seves característiques principals. No es dona a conèixer el nom del professorat que impartirà els crèdits. Finalment, s'aclareixen els dubtes de forma general. Si hi ha algun alumne que tingui una consideració especial se l'atén personalment al llarg del període que va des de una a l'altra sessió.

La segona sessió (a les dues setmanes de la presentació dels crèdits i després de tractar el tema amb els alumnes que ho necessitin), es dedica a omplir la desiderata. Seguidament i mentre l'alumnat fa una altra activitat, la persona tutora recull un full signat pels pares o mares de l'alumnat on s'hi fa constar que coneixen l'oferta del centre i atén a cada alumne en particular controlant el contingut de la seva desiderata (cal fer un mínim de tres propostes prioritzades per franja) Un dels objectius que persegueix aquesta manera de procedir, és l'assegurar que els alumnes que ho necessiten demanin els crèdits de reforç previstos.

Com veiem el centre núm. 3 no controla el nivell de participació de la tria dels crèdits variables, mentre que el altre, fa un control específic a l'alumnat per tal que els pares i mares coneguin l'oferta del centre i la demanda dels seus fills.

També s'aprecia que el centre núm. 3 fa un treball molt dirigit i de control de la demanda de l'alumnat, per tal de facilitar la resposta a la demanda que arriba al 85 % a la primera opció no superada per cap dels altres centres estudiats. Això, es pot veure a l'estadística aportada a l'annex que es reproduïx seguidament:

Centre núm. 1

La primera opció arriba al 60-65%

Entre la primera i la segona opció arriben al 85-95%

La tercera opció arriba al 100% .

Centre núm. 2

La primera opció arriba al 50-60%

Entre la primera i la segona opció arriben al 70-80%

La tercera opció arriba al 100% .

Centre núm. 3

La primera opció arriba al 75-85%

Entre la primera i la segona opció arriben al 98%

La tercera opció arriba al 100% .

Centre núm. 4

La primera opció arriba al 50-60%

Entre la primera i la segona opció arriben al 90%

La tercera opció arriba al 100% .

f-En relació al seguiment i avaluació de la tutoria de grup.

Veure : l'instrument (i- 4: 2,3) i l'annex núm. 4.

La situació en els dos centres és totalment diferent. Mentre que el núm. 3 no té previst cap sistema per fer el seguiment i/o l'avaluació de les activitats de tutoria grupal, el centre núm. 4 hi dedica el temps necessari i ho té molt estructurat.

Veiem el contingut de la informació aportada a l'annex :

Centre núm. 3

No hi ha ni seguiment ni avaluació de l'activitat a la tutoria de grup.

Centre núm. 4

La responsabilitat és de la Coordinadora Pedagògica.

Hi ha una reunió setmanal destinada al seguiment del programa establert.

Al final del trimestre es fa una avaluació específica del programa realitzat i es reajusta pel trimestre següent.

En acabar el curs es fa una valoració global i s'elabora una memòria del PAT.

L'actitud del centre núm. 3, en relació a aquestes activitats (seguiment i avaluació) està, lògicament, directament relacionada amb la falta d'un programa específic de tutoria.

En el centre núm. 4, les activitats de seguiment compleixen la doble funció de control i coordinació de com s'han executat les activitats programades.

Quant a l'avaluació, es planteja en dos períodes : trimestralment i al final del curs.

A l'avaluació trimestral es cobreixen dos objectius :

El conèixer el grau de compliment del programa previst per anar-lo reajustant en els diferents trimestres.

L'anàlisi del contingut i la seva execució, per tal de fer les modificacions oportunes, en cas que les activitats es tornin a programar de nou.

L'avaluació final té un plantejament global, és a dir, el que s'avalua, no és el programa de la tutoria de grup sinó el PAT en el seu conjunt.

4.4.3- Estat de la qüestió.

En relació a la planificació de les sessions de tutoria de grup.

De l'anàlisi de la documentació aportada pels diferents centres s'ha constatat que la planificació del conjunt de les sessions de tutoria de grup, no es dona en cap d'aquests.

Aquesta planificació hauria de comprendre conjuntament, les que hem qualificat anteriorment com a activitats cícliques, és a dir aquelles que es portaran a terme amb tota seguretat degut a que depenen exclusivament de la dinàmica del curs. Poden ser :

- Afrontar i resoldre els problemes quotidians que afecten al grup
- L'elecció dels delegats de classe
- Preparar les sessions d'avaluació conjuntament,
- La presentació i elecció dels crèdits variables,
- La preparació del crèdit de síntesis,
- La preparació de sortides o festes institucionalitzades com poden ser Sant Jordi o Carnaval.

I, aquelles que es recullen en la programació tutorial, que responen al contingut dels eixos transversals del currículum i que es realitzen, en els espais de temps que no s'ocupen amb les ressenyades anteriorment. Entre aquestes hi ha :

- El coneixement del grup.
- El coneixement d'un mateix.
- L'educació en els valors.
- L'educació sexual.
- .....

Tres dels quatre centres analitzats, tenen un programa de les activitats que està relacionat amb els temes específics i que formen part dels eixos transversals del currículum, però cap d'ells disposa d'un programa de les activitats cícliques. El quart centre dels estudiats, no disposa de cap tipus de planificació ni de les activitats relacionades amb els eixos transversals del currículum i tampoc de les activitats cícliques que afecten a la tutoria grupal.

Uns altres aspectes a analitzar, en aquest apartat són :

- la finalitat que li donen a aquest programa,
- el grau de compliment del programa, que tenen establert,
- els mitjans utilitzats per executar-lo.

En relació al primer aspecte, s'ha constatat que, a la pràctica se li dóna un caràcter que podríem qualificar de “no formal”, aquest qualificatiu es justifica per les següents consideracions :

No està recollit dins el contingut curricular, sinó que únicament li donen sentit, de forma aïllada, en aquest àmbit. P.e. Es treballen les tècniques d'estudi, a partir d'una informació que està totalment descontextualitzada del contingut curricular de les matèries del curs.

No s'avaluen ni qualifiquen els seus aprenentatges. Sense entrar en la importància que pugui tenir l'avaluació, el fet d'aplicar-la als altres àmbits i deixar de fer-ho en aquest, s'està donant un missatge implícit de desconsideració de la seva importància.

En no estar obligats a complir el programa que tenen establert, en alguns casos, el contingut de les sessions de tutoria és únicament un material de suport opcional per al professorat tutor.

Quant al grau de compliment del programa, s'ha constatat que, l'alt grau de condicionament que es dóna a les activitats específiques en relació a les activitats cícliques fa que es relativitzi el compliment de les primeres, en molts dels casos. A més, en un dels centres, aquest programa, únicament té un caràcter orientatiu per aquell professorat tutor que el vulgui utilitzar.

Per tant, podem dir que, aquest és un àmbit de treball no assumit des d'un punt de vista general però que, en la majoria dels casos, està parcialment resolt atès que es disposa d'un programa que ocupa aquest espai de temps i que en generalment, està unificat, a més, hi ha una estructura organitzativa que garanteix el seu compliment.

En relació als mitjans utilitzats per realitzar-lo, podríem dir que aquest és un indicador directe de la importància que té aquest àmbit en el context general del centre. Un dels apartats que componen l'estructura organitzativa tracta a fons aquesta variable, per això no s'incidirà més en aquest aspecte. (veure-ho a l'apartat 4.3 referit a l'estructura organitzativa)

L'anàlisi d'aquests resultats, però, també fa pensar en altres motius, potser menys rellevants, però que en el seu conjunt i units als anteriors ajuden a explicar millor la situació descrita :

- La concepció que hi ha des de les direccions d'alguns centres de l'Acció Tutorial. Es tracta de complir amb el requisit formal de tenir una programació, però després que cadascú faci el que vulgui. Aquesta forma de procedir és deguda, en part, al model de direcció dels centres públics, sense poder real i, per tant, sinó hi ha voluntat per part del professorat tenen moltes dificultats per fer seguir un pla de treball específic i per no entrar en contradiccions prenen aquesta postura.

- La formació pedagògica per part del professorat. En la majoria dels casos, aquesta és mínima i en alguns d'ells hi ha un rebuig frontal en tots aquells temes relacionats amb la pedagogia. Com a conseqüència, la dinàmica de les sessions de treball de la tutoria grupal, està plenament condicionada a aquesta falta de formació específica i a algunes actituds d'una minoria de professorat de secundària que dificulten aquest treball. (veure apartat 4.7 referit al perfil dels tutors). Hi ha qui converteix la tutoria grupal en una sessió de classe ordinària per falta de recursos personals que l'ajudin a afrontar alguns temes. Aquesta afirmació respon a l'explicació d'un tutor en la sessió d'entrevistes mantingudes per recollir la informació "*fent una exposició dels temes no hi ha descontrol de la classe*". Aquest problema algun dels centres el resol pantant la metodologia a seguir, en cada una de les activitats programades.

Cal tenir en compte que, de l'anàlisi de la informació recollida, s'ha constatat que els continguts dels programes, en tots els casos, són adients a les necessitats dels alumnes, per tant, podem dir que quant els centres decideixen fer un programa saben molt bé quin ha de ser el seu contingut, a més hi ha al mercat, algun material referit a aquest àmbit que està molt ben treballat (p.e. Beltran, 1996).

En relació al coneixement de l'alumnat per part del professorat tutor.

Els centres que disposen d'una programació, com s'ha vist en el punt referit a l'anàlisi comparativa, tenen planificades diferents activitats relacionades amb el coneixement de l'alumnat tant a nivell personal com grupal que les repeteixen al llarg dels quatre anys.

De fet, aquesta és una necessitat imperiosa que tenen els tutors/es per tal de poder portar el grup i donar l'atenció personalitzada que els hi reclama la seva funció.

S'ha constatat que les activitats programades no sempre s'executen, els motius d'aquesta situació ja s'han esmentat més amunt, i per tant, és una dificultat afegida en la que es troben el professorat tutor. A més, en el moment que no hi ha continuïtat com a tutors al llarg del cicle, en la majoria dels casos, el problema s'agreuja encara més.

Un altre aspecte que ajudaria a resoldre aquest problema, està en la línia de considerar l'acció tutorial com una activitat que es mou en dos àmbits diferents, el propi de la coordinació entre els tutors/es de grup i el de l'Equip Docent. Aquesta consideració tampoc es troba en la majoria dels casos estudiats.

Les consideracions anteriors, fan pensar que les accions portades a terme no són suficients i que cal afrontar aquest problema des de diferents àmbits, atès que aquesta és una qüestió fonamental per l'èxit a l'acció tutorial.

Com a mínim s'hauria de tenir en compte el que segueix :

- Garantir la continuïtat del professorat tutor.
- Desenvolupar al llarg del primer trimestre els programes dirigits a aquesta finalitat (coneixement de l'alumnat).
- Afrontar l'acció tutorial des de l'Equip Docent i l'Equip de Tutors de nivell.

En relació a la informació donada a l'alumnat sobre l'acció tutorial.

En primer lloc, cal esmentar quina és la concepció que hi ha per part de l'alumnat de l'acció tutorial.

A partir de les entrevistes s'ha constatat que, pels nois i noies :

“es tracta de l'activitat que es fa en hores de tutoria de grup”

Com veiem tenen una concepció reduccionista d'aquest tema degut als plantejaments dels propis centres.

A partir d'aquesta consideració i de la informació recollida en les diferents entrevistes, podem veure quin coneixement té, aquest alumnat, de les activitats que realitzarà, quina és la seva vinculació i quines són les causes d'aquesta situació.

En primer lloc cal tenir en compte que les activitats, en tots els casos, estan planificades pel professorat (l'Equip de Tutors i el Departament d'Orientació), sense escoltar l'opinió de l'alumnat sobre quins temes poden ser més motivadors.

Un cop decidit i aplicat el programa establert, tampoc es fa, en la majoria dels casos, una avaluació referida al seu contingut, o a la metodologia de treball utilitzada que tingui en compte l'opinió de l'alumnat i, per tant, no s'avança en aquest aspecte.

El contingut del programa que es pensa aplicar tampoc es dóna a conèixer prèviament (a l'inici del curs o del trimestre) degut a que com s'ha esmentat anteriorment, no hi ha garanties de la seva aplicació i, per tant, el professorat adopta la mesura de prudència de no anunciar allò que no sap si es complirà.

D'acord amb el que s'ha exposat anteriorment, les actuacions que s'haurien de tenir en compte per respondre a aquesta situació podrien ser :

- ✓ Modificar el concepte que té l'alumnat sobre l'acció tutorial.
- ✓ Donar a conèixer, a l'inici del curs, les activitats que hi ha programades i, si és possible, recollir la seva opinió a l'hora de realitzar-les (es poden preparar dues activitats diferents per cada contingut específic i que l'alumnat triï quina vol portar a terme per tal d'estimular la seva participació).
- ✓ Recollir les seves aportacions en les revisions periòdiques que es fan dins les activitats cíclics de tutoria grupal.
- ✓ Fer l'avaluació dels programes i les activitats executades pel professorat i demanant, també, l'opinió de l'alumnat com a usuari d'aquestes.

En relació a l'organització de les sessions de treball.

S'ha constatat que, aquest és un aspecte de la tutoria que es té molt poc en consideració per part dels Equips de Coordinació. De fet, únicament un dels centres té definida una manera de procedir.

La importància de preveure com desenvolupar les sessions de treball té diferents vessants :

- Facilitar el compliment del programa.
- Crear hàbits de treball
- Aprendre a seguir una estratègia per fer efectives les reunions.
- Aprendre a organitzar-se.
- Aprendre a ser transparent en el contingut de les activitats.
- .....

Si aquest alumnat disposa de pautes específiques, pot arribar a portar la coordinació d'algunes activitats de la tutoria i, per tant, també fomenta l'autonomia de treball.

Igualment que en el cas anterior, es pot dir que es té poc en compte l'organització de les sessions de tutoria per part dels diferents Equips de Tutors i, com a conseqüència, caldria incidir en aquest punt per tal de ser eficient en la consecució dels objectius de la tutoria des de tots els punts de vista.

En relació a la tria dels crèdits variables.

Aquesta és una de les activitats cícliques més ben resolta dins de la tutoria grupal. En tots els casos es disposa d'una estructura organitzativa, un contingut específic i una metodologia que és seguida per tot el professorat tutor de cada centre.

Dóna informació que permet orientar la tria dels crèdits variables per part de l'alumnat, però en algun dels quatre centres no es té en compte la intervenció de les famílies en aquest procés.

Un indicador que mostra l'eficàcia d'aquest procés és la resposta a les primeres opcions, que en tots els casos arriba al 60% .

Un aspecte diferenciador entre els centres estudiats està en el tipus d'informació que rep l'alumnat. Ens referim a donar a conèixer el nom del professorat que imparteix els crèdits. La majoria dels centres no volen donar-la per evitar la tria en funció d'aquest criteri. A les entrevistes fetes a l'alumnat, s'ha constatat que aquesta és una demanda constant que no s'atén des de la direcció dels centres.

La importància d'aquesta consideració és molt relativa en centres petits i mitjans, degut a que hi ha la tendència a que el professorat dels crèdits comuns també ho sigui dels variables per evitar la intervenció d'un excessiu nombre de professorat en cada grup i, per tant, tothom coneix el nom dels que impartiran els crèdits variables.

En relació al seguiment i l'avaluació de la tutoria grupal.

Com hem vist, dos dels quatre centres estudiats no han entrat en aquest àmbit i, per tant, la programació explícita o implícita que tenen establerta no s'avalua, és a dir, els equips coordinadors dels PAT d'aquests centres no sabran mai quin és el grau de compliment del seu programa, si aquest s'ajusta a les necessitats de l'alumnat i ni tant sols coneixeran si les activitats que han previst es poden realitzar amb normalitat. Per tant, aquest, és un aspecte clau per donar coherència i efectivitat a l'acció tutoria grupal.

Les activitats de seguiment que s'han de desenvolupar compleixen les diferents finalitats de :

- Coordinar l'aplicació del programa.
- Ajustar la temporització de la planificació al temps real disponible.
- Donar continuïtat a la programació en els diferents trimestres.
- Donar a conèixer les dificultats que van sorgint, a cada tutor/a, en l'aplicació del programa.
- Discutir i decidir les solucions a aquestes dificultats en cada cas.
- Fer el seguiment del seu compliment.
- Formar als tutors novells.

Lògicament, per poder-se complir les finalitats abans exposades, és necessària la participació del conjunt del professorat tutor de cada nivell i el manteniment dels contactes setmanalment. Per tant, no s'ha d'entendre com a una funció que compet únicament als coordinadors corresponents sinó al conjunt de tutors de cada nivell.

En relació a les activitats d'avaluació del programa de tutoria de grup, es pretén el que segueix :

- Conèixer el grau d'assoliment dels objectius .
- Modificar el seu contingut, en cas de necessitat.
- Reajustar la programació trimestralment.
- Elaborar la memòria de les activitats executades per recollir el seu contingut i definir la nova planificació.

Per tant, és fa necessari que aquestes activitats tinguin una seqüència trimestral o que coincideixi amb l'avaluació de l'alumnat.

Com s'ha pogut veure a l'anàlisi comparatiu, hi ha dos dels quatre centres que no cobreixen alguns d'aquests aspectes i, per tant, cal fer intervencions en la línia de modificar les seves actituds per tal que incorporin el seguiment i l'avaluació en aquest programa.

En definitiva es pot dir que el treball de seguiment i avaluació del programa de la tutoria de grup, és un altre dels aspectes que encara no estan resolts en alguns dels centres estudiats.

4.5- La tutoria personalitzada.

4.5.1 El contingut de la informació recollida

A partir de la informació obtinguda en els diferents instruments, i per tant, des de diferents fonts, s'ha fet una anàlisi d'aquesta, s'ha constatat la coherència de les informacions i s'ha organitzat en forma de qüestions o preguntes claus que es recullen a l'annex núm. 4. Un cop processada, s'ha recollit organitzadament per facilitar la comparació entre els centres estudiats, tal com s'exposa seguidament.

4.5.2- Conclusions parcials. Comparació entre centres.

4.5.2.1 Els Centres Experimentadors.

a-En relació a la programació específica.

Veure : els instruments (i-3: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4) i annex núm. 4.

Únicament el centre núm. 1 disposa d'un programa específic per donar compliment a la tutoria individual. El seu plantejament es recull a l'annex, i diu el següent :

Centre núm. 1

Aquest programa està integrat de forma general dins el PAT. A la pràctica, implica dedicar una hora cada setmana a atendre personalment l'alumnat, d'acord amb el que s'exposa a l'apartat dedicat a l'estructura organitzativa dels centres, amb la finalitat de fer el seguiment del procés d'ensenyament i aprenentatge de cada alumne. No recull la manera de realitzar-la, deixant a mans de cada tutor/a com fer-ho.

La dedicació personalitzada és de 15 a 20 minuts per alumne, per terme mig, és a dir cada setmana es poden atendre a 2 ó 3 nois o noies. Aquesta freqüència permet veure's amb tot l'alumnat un mínim d'una vegada al trimestre i per aquell alumnat que ho requereix les vegades que sigui necessari. En canvi, no atenen a tothom.

També, es disposa d'un material específic per fer el seguiment de la tutoria individualitzada. Aquest queda reflectit en una carpeta que es lliura a cada tutor/a amb la informació que es considera necessària per desenvolupar aquesta activitat (dades acadèmiques i personals de l'alumnat i fulls de registre de les entrevistes).

L'altre centre, el núm. 2, ha fet una declaració d'intencions que ha quedat redactada en el programa general del PAT, però, a la pràctica, cada persona tutora executa la tutoria a partir dels criteris personals. De fet, a les entrevistes mantingudes amb el professorat tutor i l'alumnat, s'ha constatat que únicament s'atén personalment l'alumnat que mostra situacions problemàtiques en el moment que aquestes es produeixen.

La informació recollida a l'annex així ho expressa :

El marc general del PAT estableix com s'entén des del centre el que ha de ser la tutoria individual :

“espai on l'alumnat pugui tenir contacte individual amb el tutor/a, i que a la vegada, permet a aquest obtenir informació sobre la situació de cada alumne, tant personal com acadèmica, per poder orientar-lo més adequadament.”

També estableix :

“es preveu fer, com a mínim, una entrevista personal amb cada alumne al llarg del curs. Pels alumnes que necessitin una atenció especial s'adequarà l'actuació a les seves necessitats. Si es considera convenient , poden sol·licitar la col·laboració de l'EAP.”

Tot i que el programa del PAT així ho considera, no es disposa a la pràctica, d'una programació específica on es donin pautes concretes o recursos específics per fer aquesta actuació. Per tant, aquesta voluntat manifesta es tradueix en donar atenció puntual a l'alumnat que presenta algun tipus de problemàtica, generalment conductual. En definitiva, el professorat tutor, executa la tutoria personal com considera més convenient en cada cas.

b-En relació als recursos.

Veure : els instruments (i-1: 3c); (i-3: 2.3) i l'annex núm. 4.

Els recursos disponibles són els mateixos en els dos centres, atès que els criteris utilitzats per l'Administració a l'hora d'adjudicar-los són comuns a tots els Centres Públics de característiques similars. No obstant, la seva destinació depèn del projecte de treball de cada un.

En el cas del centre núm. 1, en haver-hi un programa específic per atendre la tutoria personalitzada, lògicament també es disposen d'uns recursos per realitzar-la.

A l'annex es descriu detalladament el seu contingut, aquest és :

“Com a recursos personals disposen :

Co-tutors.

Psicopedagoga.

Mestre de Pedagogia Terapèutica.

Tècnic de l'EAP (agent extern).

Com a recursos materials.

Material de suport organitzat en una carpeta que consta de :

-Informació personal i acadèmica de cada alumne/a.

-Crèdits cursats els anys anteriors.

-Fitxes de registre d'entrevistes.

-Escrips de comunicats de faltes d'assistència.

-Adreces d'interès.

Com a recursos funcionals disposen

-Reglament de Règim Interior.

-Programa amb les pautes generals de funcionament de la tutoria personalitzada.

-Cronograma per la planificació i el control de les entrevistes.

L'estructura organitzativa .

L'organització de l'horari preveu que es disposi d'un temps comú entre el professorat tutor i l'alumnat. Aquest temps és destinat al treball personal i l'atenció individualitzada.

En el cas del centre núm. 2, es disposen a més, dels mateixos recursos personals que en el núm.1 (Psicopedagog , Mestre de Pedagogia Terapèutica i Tècnic de l'EAP com a recurs extern), no obstant aquests es dediquen a cobrir altres funcions.

Això és degut a que en aquest centre no hi ha previst desenvolupar la tutoria personalitzada.

A l'annex hi consta :

Com a recursos personals disposen :

- Psicopedagog*
- Mestre de Pedagogia terapèutica*
- Tècnic de l'EAP (recurs extern)*

No tenen previstos els recursos materials, funcionals i tampoc l'estructura organitzativa per executar la tutoria personal.

En resum, els dos centres disposen dels mateixos recursos personals. En cap dels casos es plantegen repartir la tutoria individual entre tot el professorat del centre per tal de poder donar una atenció real a tothom. En el cas del centre núm. 1, es preveu un suport al professorat tutor (el co-tutor) que no resol el problema, en canvi, té previstos els recursos materials, funcionals i l'estructura organitzativa necessaris per executar la tutoria individual.

c-En relació al temps i l'espai disponibles

Veure : L'instrument (i-11: 7), el Pla de centre i annex núm. 4.

En relació al temps que es dedica a aquesta activitat, la diferència entre els dos centres és important. Teòricament, en els dos casos disposen d'una hora a la setmana per fer l'atenció personalitzada a l'alumnat dins l'horari tant del professorat com de l'alumnat.

En canvi a la pràctica, la franja horària que hi ha prevista setmanalment en el centre núm. 1, és coincident entre l'alumnat i el professorat. Al llarg d'aquesta hora, l'alumnat es dedica a l'estudi vigilat dins la seva pròpia aula on és atès pel co-tutor (fan deures o estudi personal). Mentre la persona tutora fa l'atenció personalitzada a qui considera convenient.

Informació recollida de l'annex

“Es dedica una hora setmanal per atenció a l'alumnat. Es conceptualitza com a hora de biblioteca. El grup d'alumnes, a l'aula ordinària, dedica una hora de la tarda a l'estudi vigilat, on fan els deures, o s'estudia. En aquest temps, el grup és atès per un co-tutor que és professor/a del grup. Mentrestant el tutor/a, atén personalment alguns alumnes, els quals ja ha citat prèviament. En el cas que el grup tingui més d'un tutor personalitzat, aquesta actuació és realitzada per tots ells. No es disposa d'un espai específic. Les reunions es fan a la mateixa aula, departament o despatx de direcció.”

Per contra, en el centre núm. 2 aquesta hora és únicament de dedicació del professorat, atès que en aquest temps l'alumnat està fent classe amb un professor/a diferent. Aquesta situació comporta que, en cas que el tutor/a tingui la necessitat de parlar amb algun dels seus alumnes, aquests han de sortir de classe. A més, aquesta hora és compartida amb l'atenció als pares i mares.

En cap dels casos es disposa d'un espai específic per aquesta funció i s'atén l'alumnat en els espais que queden vuits en aquella franja horària (despatxos, departaments de professorat o aules).

“Es dedica una hora setmanal a l'atenció personalitzada i a rebre pares i mares d'alumnes.

Per atendre l'alumnat cal treure'l de classe, utilitzar les hores del pati o després de la sortida al migdia o la tarda.”

d-En relació a l'atenció dels pares i mares.

Veure : l'instrument (i-5: 8); (i-6: 6,7,8); (i-9: 6,7,8,9); (i-11: 8); (i-12: 4,6,7); el Pla del centre i l'annex núm. 4

El centre núm.1 disposa d'una hora a la setmana per atendre als pares i mares de l'alumnat, la qual no és suficient ni quantativament ni qualitativa, tal com es recull a l'annex :

“Està previst dins l'horari del professorat, dedicar una hora a la setmana d'atenció als pares i mares. Per problemes de compatibilitat horària entre els tutors i les famílies, la majoria de les reunions es fan fora d'aquest temps assignat i, per tant, el professorat tutor ha d'invertir part del seu temps personal (a partir de les set de la tarda) per poder reunir-se amb els familiars dels seus alumnes. Degut a que aquesta consideració entra dins l'àmbit de les actituds personals de cada tutor/a, el compliment d'aquest precepte té diferents matisos.

- *Es fan les mínimes possibles (una per curs).*
- *S'utilitza molt el telèfon com a substitut de les entrevistes personals.*
- *Hi ha dificultats per parlar amb algunes famílies.*
- *L'actitud dels tutors és molt variada, hi ha qui hi dedica molt temps personal i altres professors el mínim imprescindible.*

La càrrega de voluntarisme és el motor de l'atenció a les famílies de l'alumnat.”

En el centre núm. 2 aquesta hora la comparteix amb l'atenció de l'alumnat i tenen els mateixos problemes que els que s'han descrit pel centre núm. 1.

Hi ha prevista una entrevista, com a mínim, a cada cicle, no obstant en el segon cicle no sempre es compleix amb aquest precepte.

Veure el contingut de l'annex :

“Es dedica una hora setmanal a la tutoria personalitzada, aquest temps serveix tant per atendre a l'alumnat com per a rebre pares i mares d'alumnes.

Hi ha dificultats per coincidir amb algunes famílies el que obliga als tutors a dedicar part del seu temps personal a aquestes activitats.

A primer cicle s'atén a totes les famílies al menys un cop. En el segon cicle, tant sols es crida a les famílies dels alumnes que ho requereixen per algun motiu específic.”

En resum, la dedicació horària del professorat a aquesta tasca no sempre es preveu que sigui compatible amb la disponibilitat de les famílies i això obliga al professorat tutor a dedicar temps personal a aquesta activitat.

e-En relació a l'orientació de l'alumnat.

Veure : els instruments (i-2: 1, 2, 3); (i-5: 5, 8); (i-6: 3, 4); (i-7: 1, 2, 3, 4); (i-9: 1, 5); (i-11: 1, 3, 4, 6); (i-10 : 5); (i-11: 5, 6); (i-12: 1) i l'annex núm.4.

Els dos centres treballen l'orientació personal i acadèmica a partir de la tutoria grupal i la individual conjuntament.

L'orientació personal, únicament s'atén de forma generalitzada en el centre núm. 1, l'orientació acadèmica està molt focalitzada a la tria dels crèdits variables i l'orientació acadèmico-professional en finalitzar l'etapa.

En aquest aspecte i pel centre núm. 1, a l'annex es recull :

“Les entrevistes individuals que hi ha previstes al llarg del curs tenen com a finalitat tractar temes relacionats amb l'orientació personal. Per fer-ho s'utilitzen els resultats de les activitats de la tutoria de grup.

L'orientació acadèmica, bàsicament, està referida a la tria dels crèdits variables que es realitza a l'hora de tutoria de grup de forma individual i que únicament en situacions molt específiques té una consideració dins la tutoria personal, no obstant, en cas de necessitat, es fa una atenció personalitzada.

A quart curs, es dóna informació, de caràcter general que acaba amb una orientació personal i per escrit relacionada amb les possibles sortides en acabar l'ESO en el marc de la tutoria personalitzada.”

En el centre núm. 2, es confonen els àmbits on es desenvolupa l'orientació de l'alumnat. Degut a que l'atenció individual és mínima, en la majoria dels casos, l'orientació és dóna en el context de la tutoria grupal i, per tant, l'orientació personal, incoherentment, es fa de forma col·lectiva.

Això ens ho dóna a entendre la informació de l'annex.

“Està previst mantenir, com a mínim, una entrevista al llarg del curs per tractar temes relacionats amb l'orientació personal que es treballa a la tutoria de grup. Aquesta entrevista tant sols es fa a primer d'ESO, a la resta s'atenen les demandes de l'alumnat i dels pares i mares i es convoca als alumnes i familiars quant hi ha una necessitat.

També en alguns casos es fan entrevistes conjuntes entre Psicopedagoga i tutor/a per l'alumnat que ho requereix.

L'orientació acadèmica està únicament referida a la tria dels crèdits variables, es porta a terme a l'hora de tutoria de grup i en molts pocs casos de forma individual.

L'orientació professional es fa utilitzant un test específic (Bisquerra, R.) que es passa en sessió de tutoria de grup i que després es comenta, en alguns casos, de forma individual, aquesta activitat s'acaba amb una proposta sobre que fer en acabar l'ESO.”

Lògicament l'àmbit per excel·lència on s'ha de donar l'orientació a l'alumnat, és la tutoria personalitzada, no obstant, degut a que aquesta és pràcticament inexistent, en la majoria dels centres es produeixen aquestes situacions tant paradoxals que es mostren en aquest estudi.

f-En relació als crèdits variables.

Veure : els instruments (i-5: 5) ; (i-6: 4) ; (i-8: 1, 2, 3, 4); (i-9: 2, 3, 4); (i-11: 1, 2, 3, 4); (i-12: 1, 2, 3) i l'annex núm. 4.

En general l'orientació sobre la tria dels crèdits variables, tot i ésser una activitat personalitzada, s'executa utilitzant un espai de temps de la tutoria grupal en la sessió de recollida de la proposta de cada alumne. A les sessions de tutoria personalitzada tant sols es tracten aspectes específics en alumnes molt concrets. De fet aquesta activitat ordinàriament està prevista dins l'acció tutorial grupal en els dos centres estudiats.

La informació recollida a l'annex és molt descriptiva :

“Aquesta activitat es treballa des de dos àmbits diferents de la tutoria:

Dins l'àmbit dels Equips Docents:

En aquest espai es decideixen els crèdits que hauran de fer alguns dels alumnes del grup. Generalment s'està referint, als crèdits de reforç i alguns dels d'orientació. Aquesta decisió es trasllada mitjançant la tutoria grupal als alumnes afectats.

Dins l'àmbit de la tutoria grupal :

Hi ha previst un espai per fer el control individual de les propostes de cada alumne i, si és el cas, amb arguments, es fa canviar la desiderata. “

En canvi en el centre núm. 2, el plantejament és diferent, tant pel que fa a l'àmbit on es tracta el tema, com pel nivell de personalització que s'hi dona.

La informació que ens aporta l'annex és molt il·lustrativa :

“És una activitat reservada exclusivament a la tutoria de grup, encara que es fa una atenció personalitzada en la revisió de les propostes de l' alumnat que ho requereixi.

Un cop recollides les propostes, el/la tutor/a analitza el seu contingut i en el cas que s'hagin de proposar alguns canvis, a la sessió de tutoria de la setmana següent, mentre l'alumnat fan una altra activitat, es tracta el tema amb aquells que ho requereixin.”

Com es pot veure, l'atenció personalitzada, igual que el centre anterior, es porta a terme en l'hora de tutoria de grup.

També es pot observar que, en termes generals, no es fa una orientació personalitzada de la tria dels crèdits variables a la majoria de l'alumnat, sinó que, únicament es treballa el tema amb aquell alumnat que ha fet una demanda que no s'ajusta a la consideració de la persona tutora. Per tant, podem dir que l'acció personalitzada d'orientació sobre la tria dels crèdits variables en aquest centre és mínima.

g-En relació al sistema de comunicació escola- famílies.

Veure : instruments (i-5: 8); (i-6: 6, 7, 8); (i-7: 1, 2, 3, 4); (i-9: 5, 6, 7, 8, 9); (i-10: 1, 2, 5); (i-11: 8); (i-12: 4, 6, 7, 8) i l'annex núm. 4.

Els mecanismes utilitzats per comunicar-se amb les famílies són pràcticament els mateixos en els dos centres :

- L'agenda de l'alumne és utilitzada com el recurs ordinari i el telèfon com a extraordinari.
- La informació sobre el procés d'aprenentatge es limita a un full informatiu o butlletí de notes, que dona informació bàsicament quantitativa dels resultats de les avaluacions.
- Les entrevistes personals tenen una funció més relacional que informativa en molts dels casos degut a que la freqüència en que es realitzen no permet fer el seguiment de l'alumnat.

Cal dir que a les entrevistes mantingudes amb les famílies, en tots els casos, han manifestat estar satisfetes d'aquesta manera de procedir i han considerat suficient la informació que tenen de l'evolució dels seus fills a l'escola.

Veiem la informació recollida a l'annex.

Centre núm. 1

L'agenda : eina de comunicació ordinària, molt eficaç al primer cicle, presenta dificultats al segon cicle.

La tutoria individual per a totes les famílies, un cop l'any.

El telèfon, per problemes urgents o per famílies que no poden venir a les entrevistes personals.

El correu certificat, en casos d'expedients disciplinaris a l'alumnat.

Trimestralment dona informació escrita sobre l'evolució acadèmica (butlletí de notes). Conté únicament informació quantitativa referida als resultats acadèmics de cada un dels crèdits cursats des de l'inici del cicle.

Els alumnes que disposen d'una atenció específica, reben un informe complementari al butlletí de notes.

Les famílies consideren que l'atenció que reben és suficient per les seves necessitats.

Centre núm. 2

L'agenda : eina de comunicació ordinària, molt eficaç al primer cicle, presenta dificultats al segon cicle.

La tutoria individual per als casos concrets.

El telèfon, per problemes urgents o per famílies que no poden venir a les entrevistes personals.

El correu certificat, en casos d'expedients disciplinaris a l'alumnat.

Trimestralment es dona informació escrita sobre l'evolució acadèmica (butlletí de notes). Conté únicament informació quantitativa referida als resultats acadèmics de cada un dels crèdits cursats des de l'inici del cicle i un apartat per fer observacions.

Les famílies consideren que l'atenció que reben és suficient per les seves necessitats.

h-En relació al consell orientador

Veure : l'instrument (i-10: 1, 2, 3, 4, 5) i l'annex núm. 4.

El consell orientador de l'alumnat que es planteja, és diferent per a cada centre, en el centre núm. 1, hi ha un document específic on es dona informació general i possibilitats de trobar sortides, en canvi, en el núm. 2, aquesta informació forma part de l'últim butlletí de notes que es lliura a l'alumnat, és molt limitada (consta d'un paràgraf) i és poc orientadora (fa un plantejament molt general).

La informació recollida a l'annex descriu aquesta situació

Centre núm. 1

Es dóna un informe o document orientador per escrit.

Es tracta d'un document específic, a partir de les informacions obtingudes des de l'equip docent, la tutoria i l'equip assessor (PSI i tècnic de l' EAP) on hi consten les informacions següents :

-Continuïtat acadèmica proposada

Es recomanen modalitats de batxillerat concretes

Es recomanen cicles formatius de forma més general.

Es recomanen Programes de Garantia Social de l'entorn de la ciutat.

-Elements de reflexió perquè l'alumne i els pares facin l'elecció futura. (Centres on poden cursar els nous estudis).

Centre núm. 2

Es dóna un consell orientador per escrit.

No hi ha un document específic. En el últim butlletí de notes que es lliura a quart curs, es fan observacions generals orientant de les possibles sortides, a partir de les informacions obtingudes des de l'equip docent, la tutoria i l'equip assessor (PSI i tècnic EAP).

L' orientació consta d'una frase.

P.e. : Pot cursar Batxillerat.

S'aconsella que faci Cicles Formatius de Grau Mitjà.

4.5.2.2 Els Centres no experimentadors.

a-En relació a la programació específica.

Veure : l'instrument (i-3: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4) i l'annex núm. 4.

Igualment que en el cas dels experimentadors, la situació és diferent en cada un dels centres estudiats. Mentre que el núm. 3, no té planificada cap actuació relacionada amb aquest servei, el altre centre, el núm. 4, recull en el seu programa aquest tipus d'atenció.

L'annex aporta, del centre núm. 3, la següent informació :

“No està previst en el pla de treball del centre el dedicar un temps específic per donar atenció a la tutoria personalitzada, tant sols es recull la dedicació d'una hora per la tutoria grupal.

Tampoc, lògicament hi ha un programa específic per treballar la tutoria personalitzada amb l'alumnat. Les actuacions que es porten a terme en aquest àmbit responen a les necessitats que van sorgint puntualment i als criteris personals de cada tutor/a.”

Pel centre núm. 4, a l'annex es recull :

“El marc general que descriu el Pla d'Acció Tutoria del Centre, dedica un apartat a la tutoria personalitzada i un altre a les actuacions amb els pares i mares de l'alumnat.

El professorat disposa d'una hora que no coincideix amb la de l'alumnat i, per tant, els tutors/es en fan un us molt restringit, atès que comporta treure l'alumnat d'una altra classe o bé utilitzar el temps de descans.

També, es disposa d'un material específic per realitzar la tutoria individualitzada. Aquest consta d'un document que es lliura a cada tutor/a amb tota la informació que es considera necessària per executar aquesta activitat."

Com podem veure, tot i que el centre núm. 4 té elaborat un programa específic per executar la tutoria personalitzada, l'efectivitat en el seu ús és molt limitada degut a que no han resultat organitzativament el poder destinar un temps compartit entre l'alumnat i els tutors per dedicar-lo a aquesta finalitat.

b-En relació als recursos.

Veure : l'instrument (i-1: 3c); (i-3 : 2.3) i l'annex núm. 4.

La situació és semblant a la dels centres experimentadors.

Els dos centres disposen dels recursos personals necessaris per fer de suport al professorat tutor, en canvi, tant sols el centre núm.4 té previst dedicar recursos materials i funcionals per executar la tutoria individualitzada. En cap dels casos es reparteix la tutoria personal entre tot el professorat del centre.

Com s'ha esmentat en el punt anterior, en el centre núm. 3 no està previst realitzar cap actuació planificada, en el marc de la tutoria individual i, per tant, lògicament, no es preveuen recursos per aquest afer.

En canvi, en el centre núm. 4, hi ha un programa i com a conseqüència hi dediquen els següents recursos (Recollit de l'annex núm. 4) :

*"Com a **recursos personals** disposen :*

Psicopedagog

Mestre de Pedagogia terapèutica

Tècnic de l'EAP (recurs extern)

Com a recursos materials disposen .

-Informació de cada alumne/a de caràcter personal i acadèmic.

-Crèdits cursats els anys anteriors

-Fitxes de registre d'entrevistes.

-Control d'assistència de l'alumnat.

-Escrips de comunicats de faltes d'assistència

Com a recursos funcionals disposen

-Reglament de Règim Interior

-Document amb unes pautes generals relacionades amb la tutoria personal''

Com es pot apreciar, no disposen d'una estructura organitzativa que faciliti l'aplicació del programa personalitzat i, per tant, a la pràctica, els recursos anteriors perden molta efectivitat. També cal destacar la importància que, en aquest centre, es dóna al Tècnic de l'EAP, en relació a ser un suport bàsic per la tutoria personalitzada.

c-En relació al temps i l'espai disponibles

Veure : l'instrument (i-11:7), el Pla del centre i l'annex núm. 4

El centre núm. 3, concep l'hora de tutoria setmanal, com un espai de temps on s'atén indistintament la tutoria grupal i la personal, dins el mateix espai físic. Per aquest motiu el professorat no disposa d'una hora per atendre l'alumnat personalment. Mentre el grup d'alumnat fa una activitat, la persona tutora atén des de la seva taula a l'alumnat que ho necessita degut a haver sorgit algun conflicte.

Això es recull a l'annex com s'exposa seguidament :

“Els tutors/es fan l'atenció personalitzada dins l'hora de la tutoria grupal mentre la resta d'alumnat fan algun treball.

També dedicant-hi part del seu temps personal i fora de l'horari de classes. Aquest fet comporta que les entrevistes tant sols s'executen quant hi ha algun conflicte.”

En canvi el centre núm. 4 té prevista una hora de dedicació dins l'horari del professorat per atendre la tutoria personalitzada. No obstant, tal com s'ha esmentat en el punt anterior, aquesta hora a la pràctica, es molt poc utilitzada pel professorat.

Això és degut a que en aquesta franja horària l'alumnat té classe d'alguna de les assignatures ordinàries, i per tant, si la persona tutora vol tractar algun tema amb un alumne, és necessari treure'l de l'aula. Per la qual cosa les tutores entrevistades han manifestat que normalment utilitzen el temps de descans per fer aquesta atenció i com a conseqüència tant sols s'atén aquell alumnat que té algun problema important, ja sigui acadèmic o conductual.

L'annex aporta la següent informació :

“Es dedica una hora setmanal per atenció a l'alumnat i una altra hora d'atenció als pares i mares.

L'atenció a l'alumnat, es limita a la resolució de problemes de tipus acadèmic o conductual. Per a fer aquesta atenció personal cal treure l'alumnat d'una classe o bé utilitzar les hores de pati.

No s'atén a tothom, degut a la falta d'un temps comú entre la tutora i l'alumnat, aquells que no presenten conflictes no sempre són atesos personalitzadament.”

A més, el centre núm. 4 disposa d'un espai de tutories adaptat per aquesta finalitat.

d-En relació a l'atenció dels pares i mares.

Veure : l'instrument (i-5: 8); (i-6: 6, 7, 8); (i-9: 6, 7, 8, 9); (i-11: 8); (i-12: 4, 6, 7), el Pla del centre i l'annex núm. 4.

El centre núm. 3 no disposa d'un temps específic per atendre als pares i mares dels alumnes i aquesta atenció depèn exclusivament de cada professor tutor. Les dificultats per trobar un temps de coincidència amb alguns familiars, per mantenir les entrevistes, també s'ha posat de manifest en aquest centre. Això es reflexa a la informació recollida a l'annex :

“No hi ha previst un temps específic per atendre als pares i mares.

El professorat utilitza les hores que disposa de dedicació al centre comptabilitzades dins el seu horari, o bé part del seu temps privat.

Hi ha dificultats per poder mantenir entrevistes amb algunes famílies degut a problemes horaris.

Els tutors del primer curs del primer cicle han decidit mantenir com a mínim una entrevista amb tots els pares del seu alumnat al llarg del curs.

En el segon cicle s'atenen bàsicament a les famílies que, per algun motiu, sorgeix la necessitat de parlar amb ells o bé a demanda dels pares de l'alumnat.”

En canvi el centre núm. 4 té previst dedicar una hora a aquest afer. No obstant, també han manifestat dificultats de compatibilitat horària amb algunes famílies. Asseguren, com a mínim, una entrevista personal per cicle.

“Es dedica una hora a la setmana de professorat per donar atenció als pares i mares.

En la majoria dels casos la resposta de les famílies és molt positiva, encara que hi ha dificultats de coincidència per qüestions horàries amb algunes d’elles. Quant es presenta algun d’aquests casos, el professorat s’adapta a les necessitats de les famílies.”

Es fa una entrevista com a mínim en el primer curs i si es pot en el segon curs de cada cicle .

Podríem resumir aquest apartat dient que no s’assegura una intervenció personalitzada amb totes les famílies cada curs i que s’evidencien dificultats de compatibilitat horària entre les famílies i l’escola.

e-En relació a l’orientació de l’alumnat.

Veure : els instruments (i-2: 1, 2, 3); (i-5: 5, 8) ; (i-6:3, 4) ; (i-7: 1, 2, 3, 4); (i-9: 1, 5); (i-11: 1, 3, 4, 6); (i-10 : 5); (i-11 :5, 6) ; (i-12: 1) i l’annex núm.4.

Com es veurà seguidament, la situació és totalment diferent en els dos centres.

El centre núm. 3, es troba de nou en que l’orientació, activitat personalitzada per excel·lència, es realitza en el la reunió del grup.

Veiem que es recull a l’annex :

“No es preveu una orientació sistemàtica a l’alumnat que s’aparti de la tria dels crèdits variables al llarg de l’etapa i de forma molt específica a quart d’ESO referida a les possibles sortides.

L’orientació personal, s’entén únicament com la resposta a les necessitats de l’alumnat per motius conductuals, s’intervé en el cas d’alumnes conflictius.”

El centre núm. 4, preveu la possibilitat de fer l'orientació personal i l'acadèmic-professional, per la qual cosa desenvolupa diferents actuacions.

Veure la informació recollida a l'annex

“Està previst mantenir, com a mínim, una entrevista al llarg del curs per tractar els temes relacionats amb l'orientació personal que es treballa en les entrevistes executades en horari de tutoria personal i en tutoria de grup. Es compleix en tots els casos pel primer, tercer i quart curs d'ESO, pel segon, hi ha alumnat que no ha estat atès específicament (en tots els casos són alumne que no donen cap tipus de problemàtica ni acadèmica ni social).

L'orientació acadèmica està referida tant a la tria dels crèdits variables com al seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat, i es porta a terme bàsicament a l'hora de tutoria de grup.

A quart, es dona informació, de caràcter general i per escrit relacionada amb les possibles sortides en acabar l'ESO.”

f-En relació als crèdits variables.

Veure : els instruments (i-5: 5); (i-6: 4); (i-8: 1, 2, 3, 4); (i-9: 2, 3, 4); (i-11: 1, 2, 3, 4); (i-12: 1, 2, 3) i l'annex núm. 4.

Igual que en el cas dels centres experimentadors, aquesta activitat de tutoria personalitzada, en els dos centres estudiats, es porta a terme en una sessió de tutoria de grup.

El centre núm. 3, dedica molt esforç a l'orientació per la tria dels crèdits variables i fan un control molt exhaustiu de les desiderates de l'alumnat, en aquesta fase ja es fan moltes modificacions a les primeres propostes. Això és degut a que tenen com a objectiu donar resposta al màxim nombre de demandes en primera instància. Des del punt de vista del doctorant, després d'escoltada la direcció i l'equip de tutors, s'arriba a la conclusió que aquesta activitat té una funció més organitzativa que tutorial.

Veure la informació recollida a l'annex :

“És una activitat reservada a la tutoria de grup i es dedica una sessió de treball a atendre les demandes de l'alumnat. Un cop han omplert la desiderata, els tutors controlen juntament amb cada alumne la seva proposta i fan les modificacions necessàries per procurar garantir que s'atendran el màxim nombre d'aquestes. Per tant, podem dir que l'atenció personalitzada, en aquest cas, es converteix en un primer filtre abans de fer les adjudicacions.”

L'estructura dels dos centres recull l'orientació sobre la tria dels crèdits variables des de la tutoria grupal i, per tant, la tutoria personalitzada no està prevista per aquest afer.

El centre núm. 4, fa un plantejament organitzatiu molt semblant als tres anteriors. En general, fan l'orientació en sessió de tutoria grupal. Realment es tracta d'un treball de seguiment degut a que es respecten totes les demandes que compleixen els requisits formals i únicament es porta a la tutoria personal per aquell alumnat que requereix una atenció especial.

Veure la informació recollida de l'annex.

“Aquesta és una activitat que en la gran majoria dels casos es resol a l'hora de tutoria grupal. En sessió de tutoria es revisen les demandes alumne per alumne i tant sols es fan modificacions si les propostes no compleixen els requisits formals (haver-se cobert el nombre de crèdits d'una àrea concreta o l'existència de repetició o incompatibilitat entre crèdits). Sols en el cas d'alumnes molt concrets i en situacions específiques es fa un treball mes personalitzat fra de la sessió de tutoria de grup.”

g-En relació al sistema de comunicació escola- famílies.

Veure : els instruments (i-5: 8); (i-6: 6, 7, 8); (i-7: 1, 2, 3, 4); (i-9: 5, 6, 7, 8, 9); (i-10: 1, 2, 5); (i-11: 8); (i-12: 4, 5, 6, 7, 8) i l'annex núm. 4.

Els mecanismes utilitzats per comunicar-se amb les famílies són pràcticament els mateixos en aquests centres i no s'ha apreciat cap diferència de fons en relació als centres experimentadors :

- L'agenda de l'alumne és utilitzada com el recurs ordinari i el telèfon com a extraordinari.
- La informació sobre el procés d'aprenentatge es limita a un full informatiu o butlletí de notes, que dona informació bàsicament quantitativa dels resultats de les avaluacions.
- Les entrevistes personals tenen una funció més relacional que informativa, en molts dels casos, degut a que la freqüència en que es desenvolupen no permet fer el seguiment de l'alumnat.

Cal dir que a les entrevistes mantingudes amb les famílies, en tots els casos, s'ha manifestat que estan satisfetes d'aquesta manera de procedir i han considerat suficient la informació que tenen de l'evolució dels seus fills a l'escola.

La informació recollida a l'annex mostra aquesta coincidència:

“Centre núm. 3

L'agenda : eina de comunicació ordinària tant pel primer com pel segon cicle.

El telèfon, per problemes urgents o per famílies que no poden venir a les entrevistes personals.

El correu certificat, en casos de comunicats de faltes d'assistència i expedients disciplinaris.

Trimestralment dona informació escrita sobre l'evolució acadèmica (butlletí de notes). Conté únicament informació quantitativa referida als resultats acadèmics de cada un dels crèdits cursats des de l'inici del cicle i un apartat per fer observacions.

Les famílies consideren que l'atenció que reben és suficient per les seves necessitats.

Centre núm. 4

L'agenda : eina de comunicació ordinària, molt eficaç tant pel primer com pel segon cicle. És un indicador de les característiques personals de l'alumnat.

La tutoria individual per a totes les famílies, un cop l'any com a mínim.

El telèfon, per problemes urgents o per famílies que no poden venir a les entrevistes personals.

Trimestralment dona informació escrita sobre l'evolució acadèmica (butlletí de notes). Conté únicament informació quantitativa referida als resultats acadèmics de cada un dels crèdits cursats des de l'inici del cicle i un apartat per fer observacions.

Els alumnes que disposen d'una atenció específica, reben informe complementari al butlletí de notes.

Les famílies consideren que l'atenció que reben és suficient per les seves necessitats.”

h-En relació al consell orientador

Veure : l'instrument (i-10: 1, 2, 3, 4, 5) i l'annex núm. 4.

El consell orientador de l'alumnat que es planteja, és diferent per a cada centre, en el núm. 3, es limita a una informació oral per part del tutor a cada alumne. En el núm. 4, hi ha un document específic on es dona una orientació general sobre possibles sortides i les ofertes de la pròpia escola.

Veure la informació recollida de l'annex.

Centre núm. 3

Es dóna un consell orientador se forma oral.

No hi ha document específic. El tutor/a parla amb l'alumnat personalment sobre les possibles sortides en sessió de tutoria de grup.

Centre núm. 4

Es dóna un consell orientador per escrit.

Es tracta d'un document específic, que redacta el tutor, a partir de les informacions obtingudes des de l'equip docent, la tutoria i l'equip assessor (PSI i Tècnic de l' EAP) on hi consten les informacions següents de tipus general:

-Continuïtat acadèmica proposada

Es recomana fer el Batxillerat sense especificar les modalitats concretes.

Es recomana fer Cicles Formatius de forma general.

Es recomana fer Programes de Garantia Social de forma general.

-Elements de reflexió perquè l'alumne i els pares facin l'elecció futura. (Centres on poden cursar els nous estudis).

-Informen dels estudis que poden continuar fen al centre.

4.5.2.2- Estat de la qüestió.

En relació a la programació específica.

Dels quatre centres estudiats, únicament un d'ells, té previst un programa d'atenció personalitzada dirigit a l'alumnat d'ESO, la resta, no disposen de documentació acreditativa d'estar treballant des d'aquesta perspectiva. A la pràctica, el centre que pretén abordar aquest treball ho fa amb moltes deficiències degut a que segueix éssent el mateix tutor/a del grup qui atén de forma personal a tot l'alumnat i, com a conseqüència aquesta és més que discutible.

Entenem que una programació d'aquestes característiques hauria de preveure com a mínim :

Uns objectius, un contingut, una metodologia de treball, uns recursos i un àmbit de coordinació, seguiment i avaluació d'aquesta activitat, a més de disposar d'una estructura organitzativa que possibiliti la seva aplicació.

Si ho mirem des d'aquesta perspectiva cap dels centres estudiats disposa d'una programació específica, degut a que en el centre considerat, únicament hi ha una estructura organitzativa i unes orientacions generals per als tutors per executar aquesta activitat .

En canvi si ho analitzem des del punt de vista dels objectius que es pretenen assolir (donar una atenció personalitzada, la freqüència d'aquesta sigui alta i impliqui als àmbits personal i acadèmic) es pot dir que aquest centre cobreix part de les finalitats esmentades.

En el millor dels casos (exceptuant el centre núm. 1), un alumne que segueix amb normalitat el seu procés d'aprenentatge, rep una atenció personal un cop al curs, fet que es contradiu amb el concepte "d'atenció personalitzada". Per tant, podem afirmar que no s'està donant aquesta atenció que constantment es diu que pretén la LOGSE :

Capítol-2.3.

La actividad educativa se desarrollará atendiendo a los siguientes principios:

*a) la **formación personalizada**, que propicie una educación integral en conocimientos, destrezas y valores morales de los alumnos en todos los ámbitos de la vida, personal, familiar, social y profesional*

b) .....

Per poder afrontar aquest repte, no tant sols ha de canviar la cultura tutorial dels centres, sinó que també és necessari que es produeixi un canvi en la concepció pràctica que l'Administració Educativa té sobre aquest tema.

Aquest punt ja s'ha tractat d'una manera aprofundida en el capítol segon d'aquest estudi.

En relació als recursos disponibles.

Com s'ha pogut observar, els recursos humans en que compten els diferents centres són bàsicament els mateixos. En canvi, el seu ús és diferent en cada un dels casos.

En relació al professorat, l'article 52 de la Resolució de 21 de juny de 1999 referida a la preparació del curs, exposa que

“tot el l'Equip Docent d'un grup és tutor dels seus alumnes”

en canvi aquest concepte no es desenvolupa en la majoria dels casos i com es veu en aquest estudi, no n'hi ha prou amb una declaració d'intencions de la normativa. A la pràctica cada grup de 30 alumnes té un únic tutor, i aquest fet converteix en impossible l'assumir la tutoria personalitzada.

Per tant, el primer pas que cal donar és separar la tutoria grupal de la personalitzada i repartir aquesta segona activitat entre tot el professorat de l'Equip Docent.

Un altre aspecte a tenir en compte és l'actuació del Professorat de Psicologia i Pedagogia, hem observat que la seva actuació és molt limitada en aquest àmbit i, per tant, hi ha centres que no aprofiten aquest recurs tant bàsic.

Un altre aspecte que s'ha apreciat, és la necessitat de dotar-se d'una estructura organitzativa que faciliti disposar de temps específic per aquest afer.

A partir d'aquí, la resta de recursos de tipus material i funcional així com les estratègies metodològiques a utilitzar, són problemes a resoldre, des de la pràctica i l'abundant bibliografia que hi ha sobre el tema.

En resum, es disposen dels recursos humans suficients i el que cal és utilitzar-los de forma adient per cobrir aquest objectiu.

En relació al temps i l'espai disponibles.

Aquests recursos (espai/temps), estan directament relacionats amb l'estructura organitzativa que disposa el centre i aquesta depèn única i exclusivament de l'Equip Directiu atès que la normativa no entra en aquesta consideració.

La falta d'imaginació per muntar una estructura organitzativa que faciliti disposar d'un espai i un temps per poder desenvolupar aquest activitat és un factor comú en tres dels quatre centres estudiats i aquesta consideració es pot generalitzar, sense risc d'equivocar-se, a la majoria dels centres de secundària. Sense aquests dos recursos (temps i espai) que es generen a partir d'un model organitzatiu indicat, s'anul·la tota possibilitat d'actuar en el terreny de la tutoria personal si no és amb un cost personal molt elevat. En aquest estudi, s'ha posat de manifest que és possible donar resposta al problema suscitat (veure model aportat pel centre núm. 1), a més en el capítol II s'aporten diferents solucions organitzatives alternatives de la recollida a l'estudi.

Alguns dels centres que han entrat a donar respostes a aquesta situació ho fan a partir del voluntarisme del professorat (veure el cas del centre núm. 4) i, per tant, no donen garanties de continuïtat a aquesta tasca.

En aquesta recerca únicament dos dels centres estudiats s'han plantejat el problema de la tutoria personalitzada (el núm.1 i el núm. 4) i que, com diu un dels directors,

“es porta a terme amb la dedicació de moltes hores personals dels tutors que volen fer-ho i això durarà fins que es cansin”.

En conseqüència, atès que la normativa no concreta un temps específic per donar una atenció personal i tampoc aporta estratègies organitzatives per fer-ho, els centres no afronten aquest problema i l'Administració encara no ha decidit posar en marxa cap mesura per solucionar-ho.

En relació a l'orientació a l'alumnat

L'orientació personal a l'alumnat, és pràcticament inexistent, en la majoria dels casos.

L'orientació acadèmica es vehicula mitjançant els crèdits variables en les sessions de tutoria grupal. No es veu que hi hagi cap motiu que justifiqui apartar de l'àmbit grupal aquest tipus d'orientació, tant per aspectes de la tradició adquirida amb els anys com perquè no es qüestiona la seva eficàcia. No obstant caldria planificar l'actuació i fer-la extensiva al conjunt de l'alumnat en tots els casos (es dona la circumstància que hi ha alumnes que tampoc reben atenció en aquest àmbit).

L'orientació acadèmic-professional que es porta a terme a quart curs, es planteja únicament de manera col·lectiva i per tant és poc eficaç. Els motius que justifiquen aquest panorama són diversos :

La falta d'un pla d'actuació específic

La falta de temps

La falta de formació del professorat

Com es pot veure, una de les bases de l'acció tutorial (l'orientació personalitzada de l'alumnat) s'hauria de sotmetre a revisió dins els PAT atès que és un objectiu que no s'arriba a assolir, al menys en l'àmbit personal.

El consell orientador que ha de rebre tot l'alumnat en acabar l'etapa, és un tema que no està resolt en la majoria dels casos. L'Administració Educativa, preveu normativament que els centres facin aquesta activitat i no dona pautes sobre com fer-ho.

Aquest és el motiu del grau de dispersió trobat en aquest punt (hi ha des del centre que ha elaborat un document específic on aporta informació molt completa i de gran utilitat per les famílies fins el centre que es limita a dir-ho de forma oral).

S'ha de incidir en que els centres des del PAT, entrin en aquest tema, i elaborin un document que informi i orienti de les possibles sortides i on es poden portar a terme, el que sens dubte, és de gran utilitat per les diferents famílies.

En relació a l'atenció als pares i mares

La situació en els quatre centres és pràcticament la mateixa.

- Dins l'horari del professorat tutor es preveu una hora a la setmana, per poder mantenir entrevistes amb els pares i mares de l'alumnat.
- Es pretén, com a mínim mantenir una entrevista, generalment al primer curs de cada cicle, aquesta periodicitat es pot augmentar en cas de necessitat.

Les franges horàries de professorat que generalment, els centres dediquen a aquesta activitat no són compatibles, amb el temps que disposen alguns dels pares i mares afectats.

Aquesta és una situació lògica degut a que, en la majoria dels casos, hi ha coincidència en l'horari laboral. En el cas que treballin el pare i la mare de l'alumne en qüestió, el problema es fa de difícil solució, i obliga a una de les dues parts a modificar el seu horari.

A partir d'aquí, si es vol donar resposta a l'objectiu de mantenir l'entrevista, el que cal decidir és quina de les parts ha de modificar el seu horari laboral, el tutor o els pares de l'alumne/a afectat.

Una altra solució és adequar l'horari del tutor/a a les necessitats de la seva funció, el que a la pràctica significa dedicar, amb la freqüència que es consideri oportuna, una franja horària que s'adapti a aquesta situació. Aquesta resposta, que és de tipus organitzatiu, és fàcil d'aplicar, degut a que l'horari del professorat es distribueix en funció de les necessitats i aquesta pot ser una d'elles.

El no afrontar el problema des d'aquest punt de vista comporta, com demostra l'estudi, una actitud de voluntarisme per part del professorat tutor, el que acaba perjudicant a la funció pròpia dels tutors degut a la càrrega extra que això suposa..

L'altre aspecte a tenir en consideració és el número d'entrevistes que hi ha previst mantenir, el que depèn bàsicament del nombre de famílies que s'han d'atendre, (si afecta a 30 famílies, la disponibilitat horària és un condicionat indiscutible), per tant, en la mesura que es reparteixi la tutoria personalitzada entre el conjunt de professorat de l'Equip Docent, es redueix el nombre de famílies que cal atendre i aquest és un problema que deixa d'existir. No cal dir que mantenir una entrevista cada dos anys, de forma ordinària, per tractar sobre el procés d'aprenentatge d'un alumne és del tot insuficient i, per tant, cal prendre mesures que solucionin aquesta situació. (el repartir la tutoria entre el professorat de l'Equip Docent i l'organització horària, són dues mesures de fàcil aplicació que, si es prenen conjuntament, donen solució a aquest problema).

Un altre aspecte analitzat és el sistema de comunicació que els centres utilitzen per relacionar-se amb les famílies. S'ha constatat, en tots els casos estudiats, l'existència d'una gran semblança en els mètodes utilitzats (agenda, telèfon i butlletí de notes com a elements principals), que també totes les famílies entrevistades han mostrat la seva satisfacció i que consideren disposar de la informació necessària en relació a l'evolució dels seus fills a l'escola.

No obstant, des del punt de vista d'aquesta anàlisi, s'ha constatat, en les entrevistes mantingudes amb les diferents famílies, que el full de notes que reben trimestralment, no els dona informació, en cap dels casos, de l'evolució acadèmica dels seus fills en les diferents assignatures, atès que únicament es disposa d'una nota per matèria. En aquesta línia caldria redissenyar aquest full informatiu per tal que doni informació qualitativa i de cada matèria.

4.6- El perfil del professorat tutor.

4.6.1- El contingut de la informació recollida

Aquesta anàlisi pretén conèixer quines són les característiques dels professionals dels IES que estan exercint l'Acció tutorial des de la seva condició de tutors de grup.

Les fonts utilitzades han estat : Els plans anuals de centre (declaració horària personal) i una enquesta (Instrument 13).

En tractar-se de centres públics, el perfil dels tutors/es, no és diferent del de la resta de professorat atès que no ha estat, fins ara, un requisit el tenir formació pedagògica específica per impartir docència o ser tutor a l'Educació Secundària. El curs del "CAP" demanat des de l'Administració Educativa a les noves generacions de professorat, per les seves característiques (100 hores de formació teòric-pràctica) no es pot considerar suficient com per dotar-los d'una competència professional mínima.

Per tant, els resultats d'aquesta informació podrien, perfectament, generalitzar-se degut al que s'ha exposat anteriorment.

Des de l'estudi que ens ocupa, en analitzar els criteris que els diferents centres utilitzen per nomenar el professorat tutor, s'ha vist que aquesta ja és una manera d'intervenir, ja que depenent de les tasques que es prioritzin en cada centre veurem quin és el perfil que tenen els seus tutors.

L'estabilitat del professorat és un indicador bàsic que ens pot donar a conèixer, el grau de consolidació del PAT.

Un altre indicador és la formació del professorat tutor. En aquest aspecte, l'enquesta revela que en la majoria dels casos, el professorat l'adquireix amb la pròpia pràctica. Si tenim en compte quin és l'estat de la qüestió dels Plans d'Acció Tutorial dels centres i de la concepció que es té de la tutoria, ens en adonarem que aquesta formació rebuda, no ajuda a avançar a aquest àmbit.

4.6.2- Conclusions parcials. Comparació entre centres.

Els centres experimentadors

En relació a l'estabilitat del professorat tutor, es pot comprovar que el centre núm. 1, nomena, en general, professorat estable per fer de tutor, en canvi en el núm. 2 no es dona aquesta situació. Dels 11 tutors, 5 no tenen plaça al centre i d'aquests 3 són interins i sense experiència.

Quant a la formació bàsica, es pot considerar que el centre núm.1, en el primer cicle té aquest problema resolt, en canvi cap dels dos centres, en el cas del segon cicle, té professorat que hagi cursat una formació bàsica relacionada amb la pedagogia.

La informació recollida a l'annex ens explica :

Centre núm. 1

Grup	Formació Específica	Anys a l'ensenyament	Situació administrativa	Formació Bàsica
1a	No	14	P.D.	Llic. Història
1b	Si	23	P.D.	Mestra d'EGB
2a	Si	18	P.D.	Mestra d'EGB
2b	Si	25	P.D.	Mestra d'EGB
2c	Si	20	P.D.	Mestra d'EGB
3a	No	17	P.P.	Llic. Educ. Física
3b	No	8	P.D.	Llic. Filol. Anglesa
4a	No	1	Interí	Arquitecte
4b	No	4	P.P.	Llic. Matemàtiques
4c	No	7	P.D.	Llic. Filol. Anglesa

Sobre la formació específica :

Tenen estudis de Magisteri o Pedagogia : 4

Han fet cursos de formació sobre tutoria o similars : 0

La seva formació és deguda a la pràctica : 5

No tenen formació específica i fa tres cursos o menys que fan de tutors : 1

Centre núm. 2

Grup	Formació Específica	Anys a l'ensenyament	Situació administrativa	Formació Bàsica
1 a	Si	26	P.D.	Mestre d'EGB
b	No	3	P.P.	Llic. Educ. Física
2 a	No	8	P.P.	Llic. Filol. Anglesa
2 b	No	2	Interí	Llic. Belles Arts
3 a	No	12	P.D.	Llic. Filol. Anglesa
3 b	No	6	P.D.	Llic. Matemàtiques
3c	No	2	Interí	Llic. Biologia
4 a	No	20	P.D.	Tècnic Especialista
4b	No	13	P.D.	Llic. Químiques
4c	No	3	Interí	Engin. Tècnic
4r	No	15	P.D.	Arquitecte

Sobre la formació específica :

Tenen estudis de Magisteri o Pedagogia : 1
Han fet cursos de formació sobre tutoria o similars : 1
La seva formació és deguda a la pràctica : 5
No tenen formació específica i fa tres cursos
o menys que fan de tutors : 4

Els centres no experimentadors

Quant a l'estabilitat, passa el mateix en un dels centres no experimentadors, el núm. 4 on dels 16 tutors, 8 no tenen plaça al centre i d'aquests 5 són interins En canvi, en el núm. 3, dels 18 tutors tant sols 5 no tenen plaça al centre i d'aquests 3 són interins.

Quant a la formació bàsica, es pot considerar que els dos centres en el primer cicle disposen de professorat format, en canvi cap dels dos, en el cas del segon cicle, té professorat que hagi cursat una formació bàsica relacionada amb la pedagogia.

La informació recollida a l'annex ens explica :

Centre núm. 3

Grup	Formació Específica	Anys a l'ensenyament	Situació administrativa	Formació Bàsica
1 a	No	10	P.D.	Llic. Filol. Hispànica
1 b	Si	11	P.P.	Mestre d'EGB
1 c	Si	20	P.D.	Mestre d'EGB
1 d	No	4	P.D.	Llic. Música
2 a	Si	22	P.D.	Mestre d'EGB
2 b	No	35	P.D.	Llic. Filol. Hispànica
2 c	Si	19	P.D.	Llic. Pedagogia
2 d	No	0	Interí	Llic. Biologia
3 a	No	10	P.D.	Llic. Filol. Francesa
3 b	No	7	Interí	Enginyer Tècnic
3 c	No	17	P.D.	Llic. Biologia
3 d	No	2	Interí	Enginyer Tècnic
3 e	No	9	P.D.	Llic. Filol. Anglesa
4 a	No	22	P.D.	Llic. Històr. de l'Art.
4 b	No	23	P.D.	Mestre Industrial
4 c	No	8	P.D.	Enginyer Tècnic
4 d	No	3	P.P.	Llic. Filol. Catalana
4 e	No	12	P.D.	Tècnic Especialista

Sobre la formació específica :

Tenen estudis de Magisteri o Pedagogia : 4

Han fet cursos de formació sobre tutoria o similars : 0

La seva formació es deguda a la pràctica : 10

No tenen formació específica i fa tres cursos o menys que fan de tutors : 4

Centre núm. 4

Grup	Formació Específica	Anys a l'ensenyament	Situació administrativa	Formació Bàsica
1 a	Si	34(4 al centre)	P.D.	Metre d'EGB
1 b	No	2 (1 al centre)	Interí	Llic. Educ. Física
1 c	No	7 (1 al centre)	P.P.	Llic. Història
2 a	Si	23(4 al centre)	P.D.	Mestre d'EGB
2 b	Si	10(4 al centre)	P.D.	Mestre d'EGB
2 c	Si	20(6 al centre)	P.D.	Mestre d'EGB
2 d	No	9(2 al centre)	C.S.	Llic. Filol. Anglesa
3 a	No	1(0 al centre)	Interí	Llic. Biologia
3 b	No	8(5 al centre)	P.P.	Llic. Filol. Catalana
3 c	No	8(2 al centre)	Interí	Llic. Biologia
3 d	No	2(0 al centre)	Interí	Llic. Químiques
4 a	No	8(6 al centre)	P.D.	Llic. Filol. Anglesa
4 b	No	7(10 al centre)	P.D.	Llic. Educ. Física
4 c	No	9(4 al centre)	Interí	Enginyer Tècnic
4 d	No	15(0 al centre)	P.D.	Llic. Filol. Anglesa
4 r	No	11(4 al centre)	P.D.	Llic. Història

Sobre la formació específica :

Tenen estudis de Magisteri o Pedagogia : 4

Han fet cursos de formació sobre tutoria o similars : 0

La seva formació es deguda a la pràctica : 9

No tenen formació específica i fa tres cursos o menys que fan de tutors : 3

4.6.2.2- Estat de la qüestió.

Podríem dir que, en general, la tutoria es portada a terme per professionals de la instrucció, gent que s'ha format per a transmetre continguts curriculars en matèries específiques, però sense formació pedagògica que li faciliti tenir recursos per responsabilitzar-se d'aquesta funció.

En els centres que disposen de mestres d'Educació Primària, en el primer cicle d'ESO, aquest problema s'està resolent satisfactòriament degut a que aquests hi fan de tutors, en canvi al segon cicle el problema es perpetua.

Hi ha tendència, en alguns centres a donar la tutoria a professorat novell sense preveure sistemes d'ajud. La coordinació de tutors i les reunions d'Equip Docent haurien de ser els instruments bàsics per donar suport a aquest professorat.

S'ha apreciat l'ús del criteri d'especialització en un nivell determinat en alguns centres, fet que contradiu la idea de continuïtat en el cicle.

El professorat interí, no garanteix la continuïtat en el cicle, per tant cal tenir en compte aquesta particularitat i evitar posar-lo en a primer o tercer curs.

L'actuació del Professor/a de Psicologia i Pedagogia, és un instrument fonamental per col·laborar en la formació del professorat novell en tasques tutorials i en la coordinació de l'acció tutoria per la resta del professorat.

4.7- Seguiment i avaluació

4.7.1- El contingut de la informació recollida

veure els instruments (i-1 : 3d2); (i-3 : 2.3c); (i-4 : 2); (i-6 : 2)

Centre -1

L'estructura organitzativa prevista contempla un pla de seguiment de les actuacions en la tutoria de grup reduint el PAT a aquesta activitat.

En el cas de l'avaluació, en acabar el curs tenen previst realitzar un programa d'avaluació de les diferents activitats que desenvolupen i l'Acció Tutorial és una d'elles. Aquesta avaluació comporta des de les actuacions que s'executen amb els centres d'Educació Primària per el traspàs de l'alumnat fins les sessions de tutoria de grup i personalitzada. En acabar s'elabora una memòria.

Centre -2

No hi ha previst un pla de seguiment i avaluació del PAT.

Centre -3

No hi ha previst un pla de seguiment i avaluació del PAT.

Centre -4

L'estructura organitzativa prevista contempla un pla de seguiment de les actuacions en la tutoria de grup i no té en compte la tutoria personalitzada.

En el cas de l'avaluació, al llarg del curs 99-00 el centre està realitzant l'avaluació interna del PAT . Aquest programa recull les diferents activitats previstes en la planificació feta pel centre.

4.7.2- Conclusions parcials.

4.7.2.1- Comparació entre centres.

En tots els casos caldria establir un pla de seguiment del PAT des de tots els punts de vista.

Pel que fa a l'avaluació, també caldria establir en els centres núm. 2 i 3 un pla específic de caire general.

4.7.2.2- Estat de la qüestió.

Alguns centres redueixen el Pla d'Acció Tutoria al contingut de la programació del treball grupal i en conseqüència, dirigeixen el seu seguiment i avaluació a aquest aspecte. Tot i així, únicament avaluen les activitats programades (no cícliques) i es deixen d'avaluar les que hem anomenat com a cícliques.

No es preveu executar l'avaluació de les activitats desenvolupades abans de la matriculació de l'alumnat.

Tampoc s'avaluen les actuacions amb la tutoria personalitzada ni l'estructura organitzativa que suporta el PAT.

En definitiva, l'avaluació de l'acció tutorial, és un altre dels aspectes que cal introduir en la planificació del PAT.

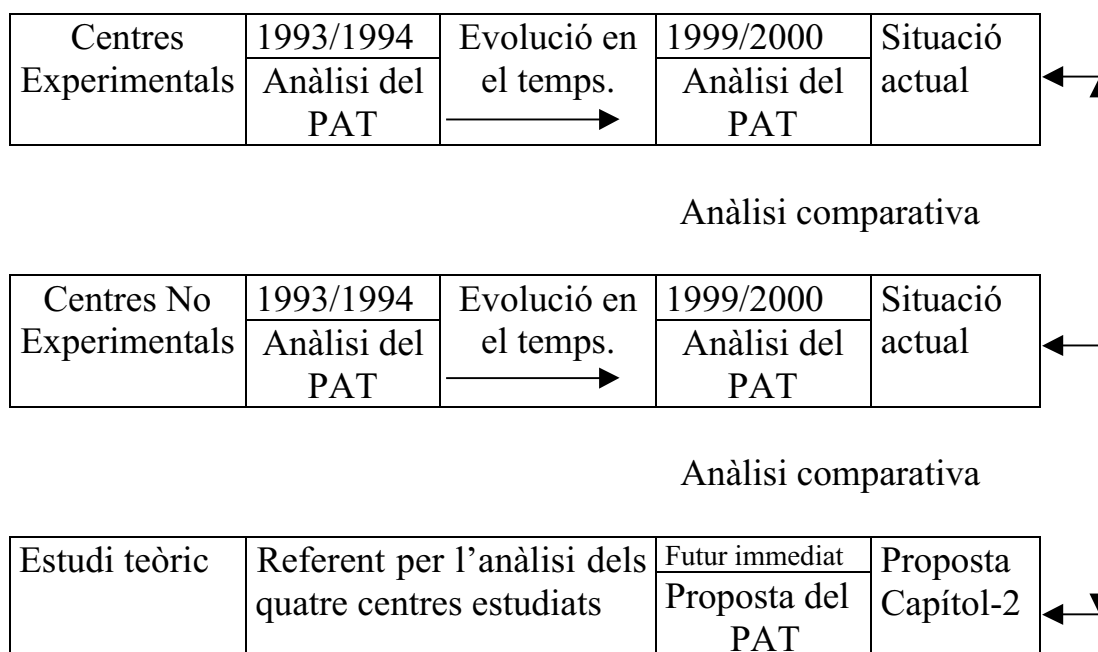
Els plans d'avaluació interna dels centres públics i concertats que està fomentant el Departament d'Ensenyament poden ser una bona eina per entrar definitivament en la cultura de l'avaluació, sense la qual és difícil avançar cap a una acció tutorial de qualitat.

POSSIBILITATS i LIMITACIONS DEL PAT.

Capítol – 5. Possibilitats i limitacions en els Plans d'Acció Tutorial.

Esquema del capítol V

Aquest capítol consta de dues parts diferenciades. La primera, farà una anàlisi comparativa de la situació en que es trobaven els centres estudiats en la primera fase (curs 1993-94) i en la que estan en l'actualitat (1999-2000). La finalitat d'aquesta anàlisi comparativa és poder conèixer l'evolució que han experimentat els diferents centres en aquest període en matèria d'Acció Tutorial.

Seguidament, a la segona part, és farà una comparació de l'actual estat de la qüestió en cada un dels centres estudiats (capítol núm. 4) i la proposta de Pla d'Acció Tutorial formulada al capítol dos d'aquest estudi. La finalitat d'aquest treball és conèixer, per a cada centre, en quin punt es troben de l'aplicació del PAT i, per tant, posarà de relleu en quins àmbits cal actuar en cada cas i quin és el camí que els falta recórrer per acostar-se al referent utilitzat.

5.1- L'evolució dels centres estudiats en el període 1993-2000

5.1.1- La planificació del Pla d'Acció tutorial.

5.1.1.1 En relació a l'existència del document del PAT

a-Els centres experimentadors.

En els dos centres s'ha manifestat que hi ha hagut una evolució en aquest aspecte. En la primera recollida de dades, no es disposava de cap tipus de document escrit que fes referència al Pla d'Acció Tutorial, si bé, actualment en els dos casos és disposa d'un document on s'explicita la concepció del PAT i com s'ha de desenvolupar.

També, en l'actualitat, aquest document està aprovat en els dos IES pel Claustre de Professorat i pel Consell Escolar, fet que no es produïa en la primera investigació.

b-Els centres no experimentadors.

S'ha posat de manifest que en els dos centres hi ha hagut una evolució molt diferent en aquest aspecte.

En la primera recollida de dades, el centre núm. 4 disposava d'un document escrit de caràcter molt general del Pla d'Acció Tutorial. Actualment tenen elaborat un altre document que ha enriquit considerablement l'anterior, amb una programació molt treballada de les activitats de grup. Aquest document, igual que en els casos anteriors, està aprovat pel Claustre de professorat i pel Consell Escolar del centre.

Pel que es refereix al centre núm. 3, no ha evolucionat gens en aquest aspecte ja que, en la primera fase de l'estudi no tenia planificat el PAT i, actualment, en tornar a recollir la informació de forma sistemàtica, s'ha constatat que segueixen en la mateixa situació.

c-Consideracions complementàries

Tres dels quatre centres disposen d'un Pla d'Acció Tutorial escrit, si bé aquest és molt diferent en cada un dels casos, tant pel seu contingut com per la seva concepció.

En general redueixen la planificació del PAT a l'elaboració d'un programa adreçat a l'acció tutorial grupal i poca cosa més, com es pot veure a l'apartat que es desenvolupa seguidament. A més, encara n'hi ha un que no disposa d'aquest document.

5.1.1.2- En relació al contingut del programa del PAT.

a-Els centres experimentadors.

Tot i que s'ha apreciat una evolució en el contingut del Pla, aquesta ha tingut un caire més quantitatiu que qualitatiu. Bàsicament, es segueix considerant la tutoria com un conjunt d'activitats que cal desenvolupar amb el grup classe i sense tenir gairebé en compte la tutoria personal.

S'ha mantingut el **sistema de coordinació** entre els tutors de cada nivell, encara que amb criteris molt diferents en cada un dels casos. En el centre núm. 1 la situació no s'ha modificat. A l'altre, el núm. 2, aquest és un aspecte en el que s'ha retrocedit.

Mentre que en la primera fase de l'estudi s'establien uns acords que havia de complir tothom, en l'actualitat, cada tutor pot aplicar el programa que considera més convenient. Cal tenir en compte que aquest fet condiona tant el sentit com el contingut de tot el PAT.

Un canvi important s'ha produït en el desenvolupament de **les activitats prèvies a la matriculació** de l'alumnat de primer curs. A la primera fase de l'estudi no es treballava en aquest àmbit i, actualment, els dos centres hi estan fent actuacions, encara que amb resultats molt diferents degut a la seva situació contextual.

Pel que fa a la **Tutoria Grupal**, en la primera fase ja estava previst realitzar els diferents tipus d'activitats cícliques i no cícliques, si bé, la majoria de les quals no estaven programades. En aquest aspecte la tutoria grupal ha tingut una evolució molt satisfactòria. Actualment hi ha prevista una programació temporalitzada de les activitats no cícliques, que estan relacionades amb els eixos transversals del currículum i es disposa de documents escrits on es preveu el necessari per a desenvolupar-les i, a més, es té a l'abast diferent material editorial que els pot facilitar la preparació d'aquestes activitats. En canvi es segueix sense disposar d'una programació i una planificació de les activitats cícliques. Aquesta és la causa de no poder saber quines de les activitats no cícliques programades es podran executar.

En relació a la **tutoria personalitzada**, no s'ha avançat gens en la seva planificació, i fins i tot, en el centre núm.1, en el qual es treballa en aquesta línia, s'ha observat que el nivell de personalització és mínim (hi ha alumnes que degut a que no ocasionen cap tipus de problema no són atesos personalment).

El model utilitzat en la **relació entre el professorat tutor i les famílies** no ha experimentat cap canvi. Tot i detectar-se l'existència de dificultats per mantenir entrevistes amb algunes famílies, no s'ha pres cap mesura correctora, i el problema es continua repetint.

Quant a l'**avaluació del PAT**, s'ha apreciat que s'ha evolucionat en els dos casos. En aquests moments hi ha previst fer una avaluació trimestral del programa de la tutoria grupal i una avaluació en acabar el curs. Com s'ha pogut apreciar, aquestes consideracions no estaven recollides en la primera fase de la investigació.

En canvi el **pla de seguiment** s'ha debilitat en un dels centres, mentre l'altre continua fent la mateixa actuació. En el núm. 2 hi havia previst, en la primera fase, fer reunions de seguiment de la tutoria grupal cada dues setmanes. Actualment està programat fer una reunió de seguiment al trimestre.

b-Els centres no experimentadors.

En aquest apartat, bàsicament, ens referirem a l'evolució produïda en el centre núm. 4, atès que, com s'ha exposat en el punt anterior, des del punt de vista de la planificació, el núm. 3, actualment, està en una situació molt semblant a la que tenia en la primera fase.

Igualment que en el cas dels centres experimentadors, el contingut del PAT del centre núm. 4 ha evolucionat en relació a la situació anterior, si bé, aquesta ha tingut un caire més quantitatiu que qualitatiu. Es segueix considerant la tutoria com un conjunt d'activitats que es desenvolupen amb el grup classe, tenint molt poc en compte la tutoria personal.

També, en el mateix centre, la **coordinació** de la tutoria grupal ha experimentat una evolució positiva. S'ha organitzat la coordinació per nivells per preparar i fer el seguiment de les activitats setmanalment.

Un altre canvi important s'ha produït en el desenvolupament de **les activitats prèvies a la matriculació** de l'alumnat de primer curs. A la primera fase de l'estudi no es treballava en aquest àmbit i actualment els dos centres hi estan fent actuacions que els donen resultats molt satisfactoris.

Pel que fa a la **Tutoria Grupal**, s'ha observat un canvi molt important en aquest centre. En la primera fase tenien programades, únicament, algunes activitats; actualment, es disposa d'una programació molt completa de totes les activitats no cícliques de tutoria grupal, organitzada per trimestres i per nivells que cobreix el contingut dels eixos transversals del currículum. Quant a les cícliques es disposa de la programació d'algunes d'elles però no de totes.

En relació a **la tutoria personalitzada**, s'ha avançat poc en la seva planificació. Actualment hi ha prevista una hora de tutoria individual que pràcticament, no s'utilitza. Això és degut a que no hi ha una programació i tampoc un temps dins l'horari de l'alumnat per poder-la realitzar.

El model de **relació entre el professorat tutors i les famílies** no ha experimentat cap canvi tot i detectar-se un conjunt de dificultats que es continuen repetint.

Quant a **l'avaluació i el seguiment del PAT**, s'ha apreciat que s'ha evolucionat en aquest àmbit. En aquests moments hi ha previst fer una avaluació trimestral del programa i una altra en acabar el curs, totes elles referides a la tutoria grupal. S'elabora una memòria del curs que s'utilitza per la nova programació.

Com s'ha pogut apreciar, aquestes consideracions no estaven recollides en la primera fase de la investigació.

c- Consideracions complementàries.

S'ha observat que en el contingut del programa de PAT, hi ha diversos aspectes que no estan recollits explícitament en cap dels centres (la coordinació entre centres, la tutoria personalitzada, els aspectes administratius) pel que es pot considerar que es tracta d'uns programes amb dèficits rellevants en alguns dels àmbits que l'han de compondre. A més, el programa establert en tres dels centres és molt senzill i en l'altre inexistent. A més, en algun aspecte es pot considerar que alguns punts fonamentals del PAT en lloc d'evolucionar ha involucionat.

5.1.2- L'estructura organitzativa que disposen els centres per a desenvolupar el PAT.

5.1.2.1- En relació a la coordinació del PAT.

a-Els centres experimentadors.

El model de coordinació no ha canviat al llarg de les diferents fases de l'estudi i, en els dos centres, segueix essent el Coordinador Pedagògic en lloc del Cap d'Estudis, com exposa la normativa, el responsable del PAT.

En el centre núm. 1, en la primera fase de l'estudi, ja es disposava d'una organització per nivells, la qual és necessària per facilitar la coordinació entre els tutors de grup degut a que es disposa de tres línies la qual cosa facilita el seu seguiment. A més, en l'actualitat tenen prevista l'organització per Equips Docents (no era així en la primera fase de l'estudi) que s'utilitza per tractar temes de la tutoria personal entre d'altres.

En canvi a l'altre centre, tot i tenir el mateix número de línies i, per tant, haver augmentat el número de grups (en la primera fase tant sols s'escolaritzava el segon cicle d'ESO), encara no s'ha arribat a plantejar una coordinació per nivells i segueix essent, el Coordinador Pedagògic l'única persona que l'assumeix per a tots els cursos d'ESO. Per aquest fet, el contingut del programa de coordinació en aquest àmbit és pràcticament inexistent. A més, han incorporat de nou l'organització per Equips Docents de nivell, els quals tant sols s'utilitzen per fer les avaluacions de final de trimestre.

b-Els centres no experimentadors.

La situació és molt diferent en els dos casos.

El centre núm. 4 ha modificat el càrrec unipersonal responsable del PAT. En la primera fase, aquesta competència estava assignada a la Prefectura d'Estudis, tal com preveu la normativa; en l'actualitat, és la Coordinadora Pedagògica qui té la responsa-

bilitat de desenvolupar aquest pla d'actuació. Aquest canvi ha comportat allunyar-se de la norma i acostar-se al que fan molts d'altres centres d'Ensenyament Secundari a Catalunya.

El model de coordinació que s'aplica ha evolucionat considerablement. Es disposa d'una organització per nivells que a l'ESO és suportada per quatre coordinadors. Setmanalment, s'estableixen per a cada nivell les reunions de coordinació. Han incorporat l'organització per Equips Docents, amb la funció de fer el seguiment i l'avaluació del grup. No es preveu que donin recolza-ment a la tutoria personalitzada.

En el cas de l'altre centre, el núm. 3, en la primera fase i d'acord amb la normativa, la responsabilitat de la coordinació del PAT corresponia al Cap d'Estudis encara que, a la pràctica, com s'ha vist, no l'assumia. Actualment és el Coordinador Pedagògic qui té la responsabilitat de desenvolupar aquest programa.

Igual que en la primera fase, no hi ha establert una estructura organitzativa que faciliti el desenvolupament del PAT. No hi ha una organització dels tutors per nivells i tots els temes de tutoria es tracten a les reunions d'Equip Docent (creats en la segona fase de l'estudi) pel que no hi ha reunions específiques de coordinació entre tutors i de seguiment d'un programa.

c- Consideracions complementàries.

Cal que l'equip coordinador estableixi reunions setmanals de tres tipus diferents : d'equip de coordinació, de tutors de nivell i d'equip docent de nivell.

Per tal de poder fer el seguiment de l'acció tutorial grupal, es veu cada cop més necessari, quan es tracta de centres de tres o més línies, el disposar d'una estructura en la que hi hagi coordinadors per nivells.

Per tal de poder fer el seguiment de la tutoria personal, el marc més adient és l'Equip Docent de nivell i, en aquests moments, aquests equips de professorat no preveuen complir amb la funció proposada.

Com veiem, hi ha dos dels centres que encara no han arribat a treballar en aquesta línia i per tant és una deficiència que afecta als resultats de la tutoria grupal.

5.1.2.2-Criteris per designar al professorat tutor.

a-Els centres experimentadors

Al llarg del període de temps que ha durat la investigació s'ha produït la incorporació d'un nombre considerable de mestres provinents de l'Educació Primària als IES.

Aquest fet ha comportat en un dels centres experimentadors (el núm. 1) una ampliació en els criteris que tenien establerts per a designar als tutors. Es considera aquest professorat com el més idoni per responsabilitzar-se del primer cicle d'ESO. Això és degut a que la majoria d'aquests mestres solen tenir una dilatada experiència tutorial a la segona etapa de l'EGB i, a més, en pertànyer a un cos de nivell B de l'Administració Pública, la seva intervenció està limitada al primer cicle de l'ESO. El compliment d'aquest criteri, s'ajusta al que tenen previst. En canvi, en el segon cicle de l'ESO, els criteris establerts no s'han modificat al llarg d'aquest temps, però ha disminuït el seu grau de compliment.

L'altre centre, no ha modificat els criteris establerts mantenint els previstos a la normativa. Cal tenir en compte que aquest centre s'han incorporat molts pocs mestres en el seu claustre i la seva presència no és rellevant (3 persones en tot el Claustre). En relació al grau de compliment dels criteris que tenen establerts, es pot dir que aquest ha disminuït considerablement i, fins i tot, s'ha constatat que, a la pràctica, l'han canviat. S'ha observat que més de la meitat dels tutors que actualment hi ha a l'ESO, fa varis cursos que estan al mateix nivell, per tant han canviat el criteri de continuïtat en el cicle pel d'especialització. Aquest fet està en contradicció amb el que preveu la normativa i també amb els criteris que tenen establerts en el mateix centre.

b-Els centres no experimentadors

Des del punt de vista organitzatiu, aquest és un aspecte que ha sofert un canvi considerable en els dos casos. Això es degut a que la normativa, en la primera fase de l'estudi, preveia pels centres de Batxillerat i Formació Professional, que el criteri per ser tutor era impartir docència al grup, en canvi a l'ESO, n'hi ha uns altres (continuitat en el cicle i impartir docència al llarg de tot el curs). Es pot dir que els dos centres han evolucionat positivament en aquest aspecte.

En relació al grau de compliment dels criteris que tenen establerts, hi ha diferències entre centres.

En el centre núm. 3 hi ha un compliment molt acceptable en el primer cicle, en canvi és molt baix en el segon.

En el centre núm. 4 es pot considerar que es compleix a bastament el que tenen previst.

c-Consideracions complementàries.

Mentre hi hagi una estructura per cicles, és necessari respectar el que aquesta significa, i per tant, mantenir els tutors al llarg del cicle. En demanar quins són els criteris utilitzats per nomenar tutors, des dels centres sempre es dona la resposta que preveu la normativa. En canvi, com es pot veure, la realitat pot ser molt diferent degut als interessos interns de cada centre. Això és el que es posa de manifest en aquest estudi.

5.1.2.3-La coordinació entre centres de primària i secundària

a-Els centres experimentadors.

Des del punt de vista organitzatiu els dos centres han evolucionat considerablement en aquest aspecte, si bé la situació és molt diferent en cada un d'ells .

En els dos casos tenen previst realitzar diferents actuacions per coordinar-se amb els Centres d'Educació Primària d'on prové l'alumnat nou. Les circumstàncies però, limiten les possibilitats de cada un d'ells.

En el centre núm. 1, es pot considerar que el grau de coordinació amb el CEIP que els aporta aproximadament el 90% de l'alumnat de primer curs és molt satisfactori, en canvi el 10% restant en provenir de centres diferents, dificulta aquesta relació i en conseqüència, es limita als aspectes bàsics.

A l'altre (el núm. 2), es rep alumnat procedent de centres molt diferents i el grau de previsió sobre quins d'ells enviaran alumnes a primer d'ESO és baix en alguns casos, per tant, ens trobem amb una limitació pràctica que dificulta la coordinació amb alguns centres emissors.

Per això, el seu treball es centra en els dos CEIP que normalment hi porten la majoria dels seus alumnes. No obstant, cal dir que aquesta relació podria evolucionar més degut a que en aquests moments es limita als aspectes mínims establerts.

b-Els centres no experimentadors.

Els canvis que s'ha produït entre les dues fases de l'estudi, en relació a l'organització d'aquestes activitats ha sigut considerable. De no tenir establert cap tipus de coordinació han passat a fer un treball en aquesta direcció molt acceptable.

Lògicament, l'evolució en cada un dels centres ha estat diferent però en els dos casos s'ha produït acostant-se als nivells màxims que les condicions els han permès.

El centre núm. 3 manté una relació de coordinació amb tres CEIPs de la zona d'una manera ordinària des de fa varis cursos i, per tant, es pot considerar que aquesta està consolidada. El treball que cal seguir fent entre aquests centres és d'anar ampliant els àmbits de la relació que tenen establerta. Cal tenir en compte que es rep alumnat que prové d'altres centres i que és molt difícil preveure aquesta circumstància (quins són els altres centres), caldria en aquest cas, un cop es coneix els centres emissors, pensar en quines actuacions bàsiques cal portar a terme per disposar del màxim d'informació d'aquests alumnes. També és necessari programar les activitats que estan implicades en aquest àmbit.

En el centre núm. 4, degut als aspectes contextuais en que es troba, han aconseguit un nivell de coordinació molt acceptable amb els dos CEIPs de la mateixa població i que pel seu potencial pot anar ampliant els àmbits d'aquesta relació. Igualment que en el cas anterior, han de programar les activitats que realitzen de forma sistemàtica.

c-Consideracions Complementàries.

La coordinació entre centres, no depèn únicament de les voluntats respectives sinó que hi intervenen d'altres consideracions de tipus sociològic i geogràfic. Per tant, és difícil fer la comparació si no es tenen en compte els diferents factors que hi intervenen. Un cop s'ha establert la relació, però, el nivell d'aprofundiment en aquesta depèn única i exclusivament de les persones afectades. En el nostre estudi veiem que els límits posats pel centre núm.2 i els CEIPs en qui està vinculat es podrien ampliar considerablement (abarcar els aspectes administratius, establir una coordinació de tipus curricular, fomentar la relació entre les AMPAS, ...). En tots els casos, cal programar aquestes activitats per poder fer el seguiment i l'avaluació.

5.1.2.4-L'avaluació de l'alumnat dins l'acció tutorial.

a-Els centres experimentadors.

Des del punt de vista organitzatiu, el paper de la tutoria en l'avaluació de l'alumnat, no ha patit cap modificació significativa al llarg de les diferents fases de l'estudi. En els dos centres s'utilitza la tutoria de grup per preparar l'avaluació de l'alumnat. En canvi, per fer-ne el seguiment, tant sols es té en compte la tutoria individual en el centre núm. 1, per tant, podríem dir que el centre núm. 2, en aquest aspecte, no ha evolucionat gens.

Al llarg d'aquest període s'ha pogut apreciar un petit canvi, que afecta als dos centres. Han introduït, el que anomenen una "pre-avaluació". Es tracta de fer, a meitat del primer trimestre, una avaluació als grups d'alumnes de primer curs, la qual no es comptabilitza oficialment dins el seu expedient acadèmic. La seva finalitat és el conèixer quin és el grau d'adaptació de cada un d'ells a la nova situació. A més, en el centre núm. 2 han decidit ampliar aquesta actuació a tots els grups d'ESO, amb la intenció de tenir informació prèvia a la primera avaluació.

La introducció d'aquesta avaluació s'entén que hauria d'afectar, a l'organització i a les actuacions de la tutoria grupal. La personal, en canvi, s'ha constatat que no hi manté cap relació directa.

b-Els centres no experimentadors.

L'organització d'aquesta activitat ha evolucionat en els dos centres bàsicament de forma qualitativa. S'ha passat de fer una avaluació administrativa a una altra que té una component pedagògica rellevant.

Les sessions d'avaluació s'organitzen en dues fases . Primerament s'analitza conjuntament entre l'alumnat i el professorat quin ha estat el comportament del grup i, a continuació únicament el professorat, a cada alumne per separat. A cada una de les fases, es prenen les decisions corresponents que poden comportar actuacions grupals i personals.

Mentre les actuacions que afecten a tot el grup són assumides directament pel tutor de les de tipus personal, no hi ha cap garantia que tinguin un seguiment per part del professorat afectat i, per tant, aquest és un aspecte pendent de resoldre.

Com s'ha vist en el capítol IV, l'organització de la tutoria personalitzada, es un aspecte que encara no ha arribat a desenvolupar-se en la majoria dels centres estudiats i, per això, el seguiment personal de tot l'alumnat no es pot garantir.

També, igualment que en els centres experimentadors, s'ha introduït la pre-avaluació dirigida a l'alumnat de primer curs, en els dos casos.

c-Consideracions complementàries.

El marc per excel·lència on s'ha d'establir l'organització de la relació entre la tutoria i l'avaluació és l'Equip Docent de nivell i la reunió de tutoria de grup ha de ser un instrument al servei d'aquest equip de professorat. En cap dels casos estudiats es concep la relació des d'aquest punt de vista, sinó que a cada àmbit hi ha una dinàmica independent, pel que difícilment podran evolucionar si no hi ha un canvi de tipus conceptual.

5.1.2.5- L'organització de la tria dels crèdits variables.

a-Els centres experimentadors.

Al llarg d'aquest període de temps s'han produït alguns canvis en els dos centres i, especialment, cal tenir en compte els que s'han produït en el centre núm. 2, els quals han disminuït qualitativament les possibilitats d'intervenció educadora que tenien establerta en la primera fase.

En els dos casos, s'ha observat que l'assessorament personal amb les reflexions pertinents, després de fer la primera desiderata per part de l'alumnat, s'ha deixat de fer de manera sistemàtica amb tothom. No es té en compte des del punt de vista organitzatiu el dedicar un temps a aquesta activitat. Per això, únicament, s'atén a aquells que, a criteri de cada tutor, demanden una atenció especial.

A més, en el cas del centre núm. 2, han modificat el model d'organització d'aquesta activitat considerablement. En l'actualitat tenen previst dedicar una única jornada a la tria dels crèdits variables. La presentació per part del professorat, la reflexió de l'alumnat i elecció dels crèdits, es fan en una mateixa sessió de treball d'una hora de dedicació. Per tant, no només fan impossible l'atenció personalitzada per assessorar la tria dels diferents crèdits, sinó que també impossibiliten la participació dels pares i mares en aquest acte acadèmic.

En els dos casos, han volgut simplificar el model per dedicar-hi el mínim de temps possible i això ha tingut efectes perniciosos en la qualitat d'aquest treball.

També pot ser que, degut a la sistematització del procés, s'hagi anat degenerant el seu contingut i, com a conseqüència, aquesta activitat hagi adquirit una finalitat administrativa, és a dir, s'hagi convertit únicament en l'eina utilitzada per adjudicar els crèdits variables, deixant oblidats els aspectes educatius que aquesta comporta, els quals en un principi, donaven sentit a aquesta manera de procedir.

Aquests fets deixen clar que en els dos centres s'hauria de revisar de nou el sentit d'aquesta activitat tutorial de caràcter cíclic.

b-Els centres no experimentadors.

La tria dels crèdits variables és una activitat que s'ha incorporat de nou en els centres no experimentadors. Això és degut a que en el model curricular anterior no hi havia la possibilitat d'adaptar el currículum a cada alumne.

Per tant, l'estructura organitzativa que han previst per realitzar-la ha estat emulada dels centres experimentadors i, per això, no és diferent a la que actualment utilitzen els altres centres estudiats.

En els dos casos, s'aprecia una falta de previsió en dedicar temps per atendre personalment les propostes de l'alumnat.

Si partim de la consideració exposada en aquest apartat quan s'analitza el cas dels centres experimentadors, en la que creiem que s'ha convertit en una activitat més administrativa que educativa, veiem que el centre núm. 3, aconsegueix millors resultats que els altres centres degut a que el nombre de primeres opcions que aconsegueix atendre és superior.

Degut a que els centres que s'han incorporat per raons de calendari a la reforma, han adoptat el mateix plantejament organitzatiu que els experimentadors, cometen els mateixos errors que aquells que han agafat com a model. Aquesta manera de procedir, en cas que s'hagi utilitzat, no els ha donat l'ocasió de reflexionar sobre quin és el sentit educatiu d'aquesta activitat i, per tant, no han pogut corregir els defectes heretats.

c-Consideracions complementàries.

Utilitzar el temps destinat a la tutoria grupal per presentar els crèdits variables que s'ofertaran en el proper trimestre és una estratègia positiva si després es sap administrar donant-li contingut pedagògic. En cas de no ésser així, es converteix en una activitat administrativa que podria fer l'auxiliar administratiu de l'IES. De fet, sembla que aquest és el camí que estan agafant aquestes activitats i, per tant, des del punt de vista del PAT, cal revisar tant el programa que les ha dissenyat com el seu contingut.

5.1.2.6-L'organització dels recursos

a-Els centres experimentadors.

En aquest període de temps s'ha produït un canvi qualitatiu en els recursos humans que disposen tots els centres públics d'Educació Secundària de Catalunya :

- S'ha incorporat a cada centre un/a professor/a de Psicopedagogia o un/a mestre/a de Pedagogia Terapèutica. En la majoria dels centres de dimensions mitjanes i grans els dos conjuntament.
- S'han incorporat mestres d'Educació Primària en el primer cicle de l'ESO.

La incorporació d'aquest professorat en alguns centres ha condicionat l'organització de l'Acció Tutorial i en altres no ha tingut cap conseqüència des d'aquest punt de vista.

En el cas dels centres utilitzats a l'estudi, aquests nous professionals han participat activament en el PAT.

En el centre núm.1 la Psicopedagoga i el Pedagog Terapeuta s'han incorporat com a tutors personalitzats per l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge i, en l'altre centre (el núm.2), col·laboren amb el Coordinador Pedagògic en l'organització i el seguiment del PAT.

Els mestres provinents de les escoles de primària han assumit la responsabilitat, en molts dels casos, de les tutories de primer i segon d'ESO i han estimulat el treball tutorial.

En els altres aspectes de l'organització relacionats amb els recursos personals i materials destinats a aplicar el PAT, no s'ha detectat cap canvi.

Quant als recursos funcionals, podem dir que en la segona fase de l'estudi s'han trobat elaborades les programacions de treball en grup destinades a les activitats no cícliques. No obstant, en el cas del centre núm. 2 no hi ha cap garantia de que s'utilitzin.

A més, des del punt de vista de l'estructura organitzativa, en el centre núm. 2 també ha disminuït la freqüència de les reunions de seguiment de la tutoria.

No s'ha evolucionat en alguns dels aspectes fonamentals : en l'organització del PAT en general, en els cursos de Formació del professorat llicenciat, l'estabilitat dels tutors, els criteris per fer de tutor, la programació de la tutoria personal, la coordinació tutorial entre Tutories de Nivell i Equips Docents, l'elaboració d'arxius i d'altre material que faciliti el seguiment i control de l'alumnat.

La utilització eficient dels recursos és un problema que no està resolt en la majoria dels centres.

b-Els centres no experimentadors.

En comparar les dues fases, ens n'adonem que els recursos que actualment es disposen, no són diferents que els que es tenien el curs 1993-94, excepte l'arribada del professorat de Psicopedagogia, els mestres de Pedagogia Terapèutica i els mestres d'Educació Primària, els quals ja s'han esmentat al mateix apartat referit als centres experimentadors.

Aquests centres han organitzat el PAT amb els mateixos recursos que ja disposaven a més dels esmentats en el paràgraf anterior i no han plantejat canvis significatius en aquest apartat.

El centre núm. 3 fa un ús molt poc eficient d'aquests recursos i caldria intervenir per canviar la seva actitud.

Quant al centre núm. 4 han tingut una evolució molt considerable en el seu ús, no obstant, segueixen patint els problemes citats pels centres experimentadors.

c-Consideracions complementàries.

En tractar-se de centres públics de les mateixes dimensions i qualitativament semblants, els recursos que es disposen responen, en proporció a les mateixes necessitats i, per tant, s'hi podria treure el mateix partit; en canvi, com es pot veure, això no es compleix. Els motius que expliquen aquesta situació són molt variats, però els principals estan relacionats amb les característiques personals dels professionals que treballen en els centres i en concret a les dels seus Equips Directius. Per tant, és necessària la formació per part d'especialistes i l'assessorament per part del Servei d'Inspecció d'aquestes persones per evitar les diferències que en aquest estudi es posen de manifest.

5.1.3- La Tutoria amb el grup classe.

5.1.3.1-La programació de les sessions.

a-Els centres experimentadors.

Com hem vist en capítols anteriors a les sessions de tutoria grupal es realitzen dos tipus d'activitats diferents :

- les que hem qualificat com a activitats cícliques
- les qualificades com a no cícliques.

Les activitats cícliques que es porten a terme són pràcticament les mateixes que en la primera fase :

- Seguiment setmanal del grup
- Presentació i assessorament per a la tria dels crèdits variables
- Preparació de les sessions d'avaluació.
- Preparació de sortides i festes.
- Preparació del crèdit de síntesi
- Orientació acadèmico-professional a l'alumnat de quart curs.

La programació d'aquestes activitats es troba en la mateixa situació. En general són executades pel professorat tutor degut a que estan condicionades per la dinàmica del curs. En canvi, no s'ha trobat en cap dels centres un programa escrit que expliqui els seu objectius i la metodologia a seguir per a realitzar-les. Els centres únicament disposen de documents on hi figura el contingut de l'orientació a l'alumnat de quart curs i dels crèdits variables ofertats. Aquesta situació explica la involució que s'ha detectat en les sessions dedicades a la tria dels crèdits variables, degut a que no s'han arribat a qüestionar quin és el seu objecte.

En relació a les activitats no cícliques, les quals han d'estar relacionades amb els eixos transversals del currículum comú i referides al coneixement d'un mateix i a les relacions amb el grup de companys, s'ha constatat que en els dos centres en l'actualitat es disposa d'una programació molt elaborada on es recull el seu contingut.

Cal tenir en compte que aquest material no el disposaven cap dels centres en la primera fase. A més, en els dos casos estan utilitzant d'altre material editorial referit a la programació d'activitats de tutoria de grup que amplia les anteriors. Per tant, es pot dir que hi ha hagut una evolució molt satisfactòria quant a la programació de les activitats relacionades amb els eixos transversals del currículum que s'executen a les sessions de tutoria de grup.

b-Els centres no experimentadors.

La situació en els dos centres és totalment diferent.

En el cas del centre núm. 3, la implantació de la reforma, com s'ha vist en els capítols anteriors, no ha suposat, encara, disposar d'un Pla d'Acció Tutorial i, en conseqüència, no s'ha apreciat cap evolució significativa en la programació de les sessions de tutoria de grup. Tot i disposar d'algun material, aquest no es pot qualificar com a una programació.

En el centre núm. 4, en canvi, estan en la mateixa situació que els centres experimentadors, és a dir, es disposa d'una programació molt elaborada de les activitats no cícliques, en canvi, no tenen elaborats per escrit els programes de la majoria de les activitats cícliques ordinàries que realitzen : el seguiment ordinari del grup, la tria dels crèdits variables i la preparació de les sessions d'avaluació. Tenen establert, no obstant, el programa de les sessions dedicades a l'orientació acadèmica i professional de l'alumnat de quart curs i un dossier on es recullen els crèdits variables ofertats per a cada trimestre.

c-Consideracions complementàries.

L'esforç fet en la planificació de les activitats grupals de caràcter no cíclic, hauria de continuar amb la programació de les activitats cícliques que ho requereixin (la tria dels crèdits variables, la preparació de les reunions d'avaluació, la preparació del crèdit de síntesi, la preparació de les festes del centre i l'orientació sobre

les sortides després de l'ESO) per tal d'assegurar l'assoliment dels objectius que aquestes persegueixen. Degut a que es desenvolupen anualment, tant sols cal recollir el que es fa, en cada cas, posar-ho en comú i escriure les conclusions d'aquest treball. Per tant, és una activitat que hauria de realitzar l'equip coordinador.

5.1.3.2-El coneixement que es té de l'alumnat .

a-Els centres experimentadors.

Aquest apartat tractarà de l'evolució a les actuacions o activitats que es realitzen des de la tutoria referides al coneixement del l'alumnat per part del professorat i l'autoconeixement de l'alumnat des dels diferents punts de vista.

- ◆ En relació a l'alumnat : l'autoconeixement i el coneixement del grup.
- ◆ En relació al professorat : el coneixement del grup i de cada un dels alumnes.

Mentre que en la primera fase de la investigació es va observar que aquests temes gairebé no es treballaven, en la segona fase s'ha constatat que, en els dos centres, les activitats no cícliques, han introduït temes referits al coneixement de l'alumnat i la seva relació amb el grup.

El fet de no poder garantir, en el cas del centre núm. 2, que es realitzin aquestes activitats i que aquells tutors i tutores que ho fan les apliquin de forma adequada, degut a la filosofia que tenen en aquest centre de l'acció tutorial (cal recordar que no és obligatori fer les activitats programades i no hi ha una preparació conjunta i el seguiment d'aquestes activitats per part de l'Equip Coordinador), no es pot garantir que l'evolució detectada que s'ha produït en les programacions que tenen escrites, estigui relacionada amb el coneixement real de l'alumnat dels diferents aspectes.

En l'anàlisi comparatiu podem dir que el professorat tutor, per tant, disposa, en general, de noves eines que li permeten conèixer millor l'alumnat i que aquest, també, es conegui millor a sí mateix. El que sens dubte facilitarà el treball de tots plegats.

El que no s'ha aconseguit, encara, és que aquesta informació arribi per la via dels tutors i de forma ordinària a les sessions de treball dels Equips Docents i, que d'aquesta informació es beneficiï per igual el conjunt del professorat que treballa en aquest grup.

b-Els centres no experimentadors.

En el centre núm. 3 aquest és un aspecte que no ha mostrat canvis en els dos moments que s'ha recollit la informació de manera sistemàtica. No es pot precisar si s'ha treballat de manera específica aquest contingut degut a que no hi ha cap programació que ho certifiqui. La direcció ha posat de manifest que es treballa en aquesta direcció, però el fet de no haver-hi programes i tampoc coordinació entre tutors, no ens permet, a efectes de l'estudi, tenir en consideració aquesta informació i, per tant, no es pot precisar que s'hagi evolucionat en aquest terreny.

Pel que fa a l'altre centre, el núm. 4, el canvi que ha experimentat és molt satisfactori. El contingut dels temes no cíclics que es porten a terme en la tutoria grupal s'han modificat en relació a la primera fase i s'emmarquen en la filosofia del coneixement d'un mateix i dels altres. A més, en aquest cas hi ha totes les garanties de compliment del programa, la qual cosa és deguda a la coordinació que tenen establerta.

- ◆ En relació a l'alumnat : l'autoconeixement i el coneixement del grup.
- ◆ En relació al professorat :el coneixement del grup i de cada un dels alumnes.

En l'anàlisi comparativa podem dir el mateix que en el cas dels

centres experimentadors. El professorat tutor, disposa de noves eines que li permeten conèixer millor l'alumnat i aquest també, es pot conèixer millor a sí mateix.

El que no s'ha aconseguit encara, com en el cas anterior, és que aquesta informació arribi a la resta del professorat per la via dels Equips Docents, per tal que d'aquesta informació es beneficiï per igual el conjunt del professorat que treballa en aquest grup.

c-Consideracions complementàries.

Tot i que s'ha produït una evolució positiva, hi ha alguns aspectes que no donen garanties que aquest treball es faci regularment i que els seus resultats s'aprofitin oportunament.

Els continguts que es deriven d'aquest apartat conformen una de les bases del programa de la tutoria grupal dins les activitats no cícliques.

En treballar aquest contingut des de la tutoria grupal i dins les activitats no cícliques, cada centre elabora la programació que considera més adient d'acord amb els criteris que tenen establerts. Per tant, no hi ha cap garantia que es treballi en aquesta línia. Des del moment que es considera que el contingut del programa de la tutoria de grup forma part dels eixos transversals del currículum, s'està dient que aquest ha d'arribar a tot l'alumnat. Per tant, es fa necessari que el seu contingut estigui definit per part de l'Administració Educativa, de la mateixa manera que ho està el de les assignatures curriculars ordinàries i, a més, sigui objecte d'avaluació. En el cas de no intervenir en aquesta línia, es seguiran produïnt els fets que hem analitzat en el nostre estudi i la tutoria grupal (utilitzant llenguatge futbolístic) transmetrà, a ulls dels centres, un contingut de segona divisió.

5.1.3.3-La informació a l'alumnat del contingut del programa

a-Els centres experimentadors.

Aquest aspecte de l'acció tutorial, no ha quedat resolt en cap de les dues fases de recollida de dades. Per tant, es pot dir que no s'ha evolucionat en aquest punt en cap dels dos centres.

En general s'ha observat que l'alumnat coneix el contingut de les activitats cíclics que realitzarà, no obstant aquesta situació no és deguda a l'existència d'informació per part dels tutors, sinó al fet que, en ésser repetitives, tothom les coneix. En canvi, no sol conèixer quines activitats no cíclics faran fins el moment de la seva execució.

Són varis els motius que expliquen la situació que s'ha trobat:

En la primera fase de l'estudi, la falta de les programacions d'aquest tipus d'activitats era la justificació principal per explicar-ho.

En la segona fase, s'argumenta que :

- ◆ L'execució de les activitats programades depèn de les activitats cíclics i, per tant, no es pot preveure quin temps es podrà dedicar a les primeres.
- ◆ No es considera prudent anunciar activitats que no es sap amb seguretat si es podran desenvolupar.

Entenem que cap dels arguments té la validesa suficient que justifiqui la falta d'informació a l'alumnat. En iniciar el curs o bé, en situacions extremes, a l'inici de cada trimestre cal que tothom conegui el programa previst. Com a activitats cíclics que són, es repeteixen cada curs i, algunes d'elles més d'una vegada; per tant, els tutors coneixen exactament quines han de realitzar i quant temps necessiten per cada una.

A les entrevistes mantingudes amb els tutors/es s'ha expressat

que no es vol donar a conèixer el contingut del programa per evitar problemes, en cas de no donar-hi compliment. Un altre aspecte que utilitzen per explicar aquesta situació està referit a la demanda per part de l'alumnat de tractar temes que el professorat no es creu convenient abordar, o bé, que es consideren no prioritats en relació als programats.

Hom pensa que aquesta situació de inseguretat que es posa de manifest per part dels tutors/es no té motiu d'ésser i, que amb una bona planificació, quedaria resolt aquest problema. De moment però, i segons el nostre estudi, aquest és un altre aspecte pendent de resoldre a l'acció tutorial grupal.

b-Els centres no experimentadors.

En aquests centres es troben situacions molt diferents degut al tipus de programació que hi ha establerta en cada cas.

En el centre núm. 3, degut a que cada tutor fa les activitats que considera més adients, no es pot preveure el grau d'informació que disposa l'alumnat, excepte la referida a les activitats cícliques. En el cas del professorat tutor que basa els temes a tractar en les demandes de l'alumnat, lògicament aquests coneixen el seu contingut prèviament, però els temes en qüestió, en no formar part d'un programa establert, els seus objectius no sempre queden clars i en alguns moments poden entrar en contradicció amb les finalitats educatives definides des del centre

En centre núm. 4 ha anat evolucionant en aquest aspecte. En la segona fase de l'estudi, s'ha constatat que l'alumnat coneix el programa de les activitats no cícliques abans de realitzar-les i el seu contingut és avaluat pels usuaris un cop l'han desenvolupat. La manera que utilitzen per donar aquesta informació és molt pràctica i directa. Cada alumne rep, en iniciar-se el curs, un dossier on hi ha el contingut general del programa i les activitats no cícliques previstes per el primer trimestre. A l'inici dels altres, es rep el conjunt de les activitats per cada període.

Aquesta manera de procedir ens demostra que amb una bona planificació i una coordinació continuada dels tutors per nivells es pot preveure el contingut del temps dedicat a l'acció tutorial grupal, sense més problemes. Els queden per incorporar en aquest programa les activitats cícliques que tenen previstes.

c-Consideracions complementàries.

La situació que es presenta és conseqüència de la realitat exposada en el punt anterior. Es tracta d'un programa amb un contingut que depèn únicament del centre i que té un espai poc definit, degut a que hi ha unes activitats cícliques que condicionen els temes planificats. Aquestes no solen estar programades i poden tenir una durada diferent segons cada tutor/a. A més, en la majoria dels casos, no s'utilitzen, com a continguts específics de la tutoria, sinó com a un recurs per resoldre situacions organitzatives i administratives (adjudicar crèdits variables, preparar el crèdit de síntesi, preparar sortides o festes, ...). Per tant, aquesta anàlisi ens apunta un problema amb una doble direcció :

- ◆ Cal plantejar de nou quin és el contingut que ha de tenir la tutoria grupal
- ◆ Amb quines finalitats la volem utilitzar.

Mentre no es resolgui aquesta situació serà difícil modificar l'actitud dels centres en relació a aquest aspecte degut a la inseguretat que els genera.

5.1.3.4-L'organització de les sessions de treball.

a-Els centres experimentadors.

El contingut d'aquest apartat està directament relacionat amb la planificació de les activitats.

L'evolució que han seguit els centres analitzats ha estat satisfactòria en els dos casos. Les dues planificacions determinen com desenvolupar les diferents activitats i, per tant, faciliten que el professorat, en cas d'estar poc experimentat, pugui tenir unes pautes de treball definides.

A més, en el cas del centre núm. 1, les reunions setmanals de coordinació permeten garantir que les sessions es desenvoluparan segons s'ha previst conjuntament.

Pel que fa a l'altre, el centre núm. 2, no es pot garantir una coordinada per part del professorat, però hi ha material suficient en els programes per assegurar que les activitats s'executin de forma organitzada.

Per tant, aquest és un aspecte on l'evolució ha estat positiva. Seria necessari, però, preveure algun tipus de formació interna per reforçar aquest aspecte.

b-Els centres no experimentadors.

Com s'ha dit anteriorment, aquest apartat de l'anàlisi està relacionat amb les programacions de les activitats de tutoria i, per tant, el seu resultat respondrà a les mateixes necessitats.

En el cas del centre núm. 3 no es pot precisar quina ha estat l'evolució en l'organització de les sessions de treball des de la primera a la segona fase. Cal tenir en compte però que en el primer cicle hi ha professorat que té planificades algunes activitats i que es coordina amb la intenció d'organitzar les sessions de treball. No obstant això, aquesta situació no és representativa de la tutoria de grup al centre.

En el centre núm. 4, han experimentat una evolució molt positiva des de l'anàlisi de la primera fase. En la segona s'ha constatat que les sessions de tutoria de grup on es realitzen activitats no cícliques, estan ben organitzades i que el professorat, a partir de les reunions de coordinació setmanal reforça aquesta manera de procedir.

c-Consideracions complementàries.

Es pot considerar que la solució a aquesta situació passa per donar resposta a les següents situacions :

a-L'existència de programacions que pautin tant el que s'ha de fer com la manera de realitzar-ho.

b-Una coordinació continuada dels tutors de cada nivell

c-Un pla de formació dels tutors de grup que garanteixi el compliment del programa.

5.1.3.5-La tria dels crèdits variables.

a-Els centres experimentadors.

Les activitats que es realitzen a la tutoria grupal referides a la tria trimestral dels crèdits variables, han sofert modificacions a la segona fase del procés, algunes de les quals es poden qualificar de regressives.

Aquesta observació afecta als dos centres.

A la primera fase de l'anàlisi es va constatar que, es dedicava, per part dels professorat tutor, un temps a atendre personalment l'alumnat després d'omplir la seva "desiderata". Conjuntament, analitzaven la proposta i, en cas de veure-ho necessari, feien les modificacions considerades. Aquest, era un espai immillorable per l'orientació acadèmica.

En la segona fase, aquesta activitat ha deixat de fer-se de forma

sistemàtica i únicament té lloc de forma personal amb l'alumnat que el professorat tutor considera convenient (generalment nois i noies amb dificultats d'aprenentatge).

Aquesta decisió ha pres l'espai d'orientació acadèmicopersonal a la gran majoria de l'alumnat i ha suprimit una de les poques actuacions que es feien de tutoria personalitzada.

També, i únicament en el cas del centre núm. 2, s'ha fet una altra modificació que afecta de forma negativa l'alumnat. En la primera fase de l'estudi, es dedicaven dos dies diferents a la tria dels crèdits variables; el primer es presentaven i s'informava de tot el necessari per poder fer la tria i, uns dies més tard (generalment a la sessió següent), es recollia la proposta i s'analitzava conjuntament. En la segona fase s'ha constatat que han reduït a una única sessió de treball aquesta activitat, és a dir, que en una hora, els tutors expliquen el contingut dels crèdits, l'alumnat fa la seva proposta i la lliura al/la tutor /a abans de sortir de classe.

Aquesta nova manera de procedir no permet als pares i mares dels nois i noies poder participar en la tria dels crèdits com feien abans deixant d'aportar alguns dels valors relacionats amb la participació de la família en les activitats escolars.

b-Els centres no experimentadors.

En tractar-se d'una activitat nova, en la primera fase de l'estudi aquests centres no tenien crèdits variables per triar. Com és lògic, la seva manera d'actuar també en aquest aspecte, depèn dels centres de referència en que s'han mirallat en aplicar la reforma.

En els dos centres, es troben amb els mateixos problemes que s'han esmentat en els centres experimentadors. Es a dir, únicament es dedica el temps necessari per part dels tutors per revisar les "desiderates" d'aquell alumnat que consideren més necessitat.

El centre núm. 4, té prevista una actuació que obliga als pares i

mares a conèixer, i si ho volen, participar en l'elecció dels crèdits variables dels seus fills. Conjuntament amb la desiderata, l'alumnat ha de portar un document signat pels seus pares o mares on es posa de manifest que tenen coneixement dels crèdits ofertats pel centre i de les demandes fetes pels seus fills.

c-Consideracions complementàries.

Entenem que els problemes detectats responen a un canvi en els objectius que pretén aquesta activitat. En un principi, la tria dels crèdits variables obeïa a la voluntat d'orientar l'alumnat, crear un espai de reflexió amb els tutors sobre aspectes curriculars, tant de forma grupal com individualitzada, i facilitar la resolució dels problemes organitzatius i administratius derivats d'aquesta activitat.

Actualment els centres utilitzen bàsicament aquest espai per portar a terme una activitat organitzativa i administrativa com és l'adjudicació dels crèdits variables, d'acord amb el currículum a cursar, i no tenen en compte, de forma generalitzada, els aspectes realment importants (l'orientació acadèmica i l'atenció personal). Per aquest motiu, cal revisar el plantejament del contingut d'aquesta activitat.

5.1.3.6-El seguiment i l'avaluació de la tutoria de grup.

a-Els centres experimentadors.

El desenvolupament produït en els dos centres ha estat diferent i, per tant, les observacions es faran de forma separada.

En el cas del centre núm. 1 no s'ha trobat diferències importants en la forma d'actuar entre les dues fases analitzades. Hi ha un seguiment setmanal de la tutoria grupal que efectuen els coordinadors/es de nivell conjuntament amb els tutors/es afectats. També, en els dos moments de l'anàlisi s'ha constatat que cada trimestre es fa una avaluació del treball fet.

En canvi, en el centre núm. 2, s'ha detectat una situació regressiva en aquest àmbit d'actuació. A la primera fase es feien, en sessions diferents, reunions quinzenals de seguiment i una avaluació trimestral, de les activitats realitzades. A la segona, s'ha constatat que s'ha eliminat el seguiment quinzenal (tot i que hauria d'haver estat setmanal) i es fa una única reunió trimestral (d'una hora) on en la mateixa sessió es porten a terme l'avaluació del trimestre passat i la presentació de les activitats no cícliques previstes pel nou trimestre. Com es pot comprendre, és impossible fer tantes coses amb tant poc temps. De fet, han eliminat el seguiment de la tutoria grupal, i les dues activitats que desenvolupen en aquesta sessió trimestral, donades les circumstàncies, no ofereixen cap garantia de qualitat.

b-Els centres no experimentadors.

La situació en els dos centres és totalment diferent. El centre núm. 3 no ha evolucionat en aquest aspecte, en la primera fase de l'estudi no es feia ni el seguiment ni l'avaluació de la tutoria grupal. En la segona, ens hem trobat en la mateixa situació. De fet, si tenim en compte la concepció que han mantingut, fins a la data de l'estudi, de l'acció tutorial en aquest centre, el panorama que s'ha posat en evidència en aquest apartat és coherent amb la resta dels resultats.

En canvi, l'altre centre ha experimentat una evolució molt positiva en aquest sentit. En la primera fase feien una reunió trimestral que englobava el seguiment i l'avaluació de les activitats de tutoria grupal. En la segona s'ha constatat que es porten a terme reunions setmanals de coordinació i seguiment i continuen amb l'avaluació trimestral de les activitats programades. A més, en finalitzar el curs, fan una avaluació de tot el PAT de forma conjunta. Els resultats els recullen en una memòria de curs.

c-Consideracions complementàries.

En no ésser necessari realitzar unes activitats concretes, fàcilment els centres poden interpretar que no cal fer el seguiment d'aquestes i encara menys l'avaluació del seu programa. Aquest raonament pot donar a entendre la situació detectada en un dels centres estudiats.

Per altra banda cal potenciar la cultura del seguiment i l'avaluació de totes les activitats de tutoria grupal (cíclics i no cíclics) degut a que la informació que ens aporta aquest estudi demostra que el seu èxit depèn d'aquestes actuacions.

5.1.4- La Tutoria personalitzada.

5.1.4.1-La programació específica.

a- Els centres experimentadors.

En el centre núm.1, s'ha apreciat una evolució positiva. En l'actualitat es disposa d'una programació específica per la tutoria personalitzada (aquesta no existia a la primera fase). El contingut del seu programa fa un plantejament molt general de les activitats que comporta i, per tant, seria necessari revisar-lo.

En el cas del núm. 2, no s'han apreciat canvis en aquest aspecte. En aquest centre no està previst personalitzar la tutoria de l'alumnat, les diferents actuacions que es realitzen s'inscriuen dins la tutoria grupal i, per tant, no disposen de cap programació específica.

b- Els centres no experimentadors.

En el cas del centre núm. 3 no hi han canvis entre les dues fases de la recollida de la informació. No tenen elaborat cap programa que faci referència directa a la tutoria personalitzada i, de moment, tampoc es preveu realitzar cap acció en aquest sentit.

En centre núm. 4, s'ha apreciat una evolució en aquesta direcció a la segona fase de l'estudi. La programació general del PAT, fa un esment a la necessitat de personalitzar l'acció tutorial i preveu recursos per fer-ho. No obstant, no disposen d'un programa específic que faciliti el seu desenvolupament.

c-Consideracions complementàries.

En general els centres no contempen la possibilitat de portar a terme la tutoria individual de forma separada de la tutoria grupal. Per aquest motiu, no elaboren un programa específic que faciliti l'assoliment d'aquest objectiu. La conseqüència d'aquesta forma d'entendre la tutoria comporta que, a la pràctica, únicament es fa un programa de tutoria on es recullen els aspectes que afecten al grup i s'obliden dels personals.

5.1.4.2-Els recursos necessaris

a-Els centres experimentadors

En els dos casos s'ha apreciat una millora qualitativa en la dotació dels recursos humans ordinaris.

En la segona fase de l'anàlisi s'ha constatat que es disposava tant d'un/a professors/a de Psicopedagogia com d'un/a mestre/a de Pedagogia Terapèutica, els quals poden ser una eina facilitadora de la tutoria personalitzada.

En relació a la resta dels recursos, no s'ha apreciat que hi hagi canvis que afavoreixin la personalització de la tutoria dels centres estudiats.

b-Els centres no experimentadors

També en els dos casos s'ha apreciat una millora qualitativa en la dotació dels recursos humans ordinaris. En la segona fase de l'anàlisi s'ha constatat que es disposa tant d'un/a professors/a de Psicopedagogia com d'un/a mestre/a de Pedagogia Terapèutica, els quals poden col·laborar en el desenvolupament de la tutoria personalitzada.

Un altre aspecte a tenir en compte ha estat la disminució de la ràtio alumnes / professor. Aquest fet ha estat degut a la incorporació dels crèdits variables al currículum.

Per tant, hi ha hagut un augment quantitatiu i qualitatiu pel que fa al professorat en incorporar els centres a l'ESO.

En relació a la resta dels recursos, no s'ha apreciat que hi hagi canvis que afavoreixin la personalització de la tutoria dels centres estudiats.

c-Consideracions complementàries.

Es pot considerar que els recursos de professorat que disposen els centres permeten desenvolupar la tutoria individual si el centre es dota de l'estructura organitzativa adient.

També s'ha observat que l'existència d'aquesta depèn de les prioritats que estableix la direcció de cada centre en l'ús dels recursos personals. Per això, és important que a la normativa es faci palesa la necessitat de tutoritzar personalment l'alumnat.

5.1.4.3-El temps i l'espai disponibles

a-Els centres experimentadors.

Tampoc en aquest aspecte s'ha apreciat un canvi entre els centres estudiats. El centre núm.1 dedica una hora a l'atenció personal de l'alumnat des de la primera fase de l'estudi. Temps, per altra banda, suficient per executar aquesta activitat de forma compartida si es reparteix la tutoria entre tot el professorat del centre (cosa que no succeeix).

El fet de disposar d'espais específics que ofereixin intimitat no s'ha aconseguit al llarg d'aquest temps. Això es degut a que en el centre no hi ha despatxos de tutoria i la seva situació no permet generar-los.

En relació a l'altre centre tampoc s'han apreciat canvis entre les dues fases de l'estudi. Segueix sense destinar temps a la tutoria personalitzada. En relació als espais disponibles, la situació és semblant a la del centre núm. 1, no es disposen de tutories i les dimensions i capacitat del centre no permeten construir-les.

En relació als espais destinats a la tutoria personal, en els dos centres cal utilitzar mesures alternatives. A les diferents hores del dia els IES disposen d'aules, departaments, despatxos de càrrecs unipersonals i altres espais que la planificació hauria de permetre conèixer amb rapidesa per ser ocupats per aquests afers.

b-Els centres no experimentadors.

En relació al centre núm. 3 no s'han apreciat canvis entre les dues fases de l'estudi. Segueix sense destinar un temps a la tutoria personalitzada. En relació als espais disponibles la situació és semblant a la dels centres experimentadors, ja que no es disposen de tutories i les dimensions i capacitat del centre no permeten construir-les.

El centre núm. 4, per altra banda, ha experimentat una evolució en aquest apartat. En la segona fase de l'estudi s'ha constatat que han previst dedicar una hora de professorat a l'atenció personalitzada de l'alumnat. Aquesta hora que disposen els tutors no coincideix amb la de l'alumnat, el qual en aquest temps està fent classe amb un altre professor i, per això, els/les tutors/es a les entrevistes han manifestat que l'utilitzen únicament en casos considerats especials.

Aquest centre disposa d'espais dedicats a la tutoria des de la primera fase de la investigació. No obstant, això, s'ha apreciat una evolució en el seu ús. Han elaborat un cronograma per organitzar la seva ocupació entre els diferents tutors. L'han adequat amb taules i cadires noves, i està ambientada amb "pòsters". Hi ha un armari que disposa de material auxiliar, com els fulls de registre de les entrevistes o altre material considerat d'interès.

c-Consideracions complementàries.

La disponibilitat un temps per dedicar-lo a la tutoria personalitzada, no està previst des del punt de vista normatiu però, des d'aquest àmbit tampoc s'impedeix donar-hi solució. Per tant, en aquests moments el fet de dedicar un temps a la tutoria personal depèn únicament del centre.

En general, els centres tenen falta d'espais específics per a donar resposta a totes les activitats programades i han de recórrer a la planificació per a optimitzar els disponibles. Per tant, el que cal fer a l'hora de la planificació es tenir en compte aquesta necessitat.

Aquestes dues consideracions són suficients per entendre la situació que s'ha trobat. Les actuacions per donar sortida a aquesta situació depenen bàsicament dels objectius (prioritats) dels centres.

L'Administració podria establir un precepte normatiu que facilités la dedicació d'un temps específic a la tutoria personal diferent del de la grupal. Aquesta consideració facilitaria molt la solució a aquest problema.

5.1.4.4- L'atenció i comunicació amb els pares i mares.

a-Els centres experimentadors.

En els dos centres hi ha previst dedicar una hora a l'atenció als pares i mares. Aquesta s'ha mantingut invariable en el període que ha durat la investigació, malgrat els problemes detectats referits al compliment dels objectius previstos en la primera fase de l'estudi (els falta de temps perquè els tutors puguin atendre a tots els pares i mares al llarg del primer trimestre). A més, en el cas del centre núm. 2, l'hora que hi tenen destinada està compartida amb l'atenció a l'alumnat, situació que tampoc s'ha modificat en aquest temps.

També, en la primera fase es van detectar les dificultats de relació amb algunes famílies degut a que les franges horàries previstes coincideixen amb el seu horari de treball. En cap dels centres s'ha apreciat una evolució per superar aquest problema.

Els sistemes de comunicació que s'utilitzen segueixen essent els mateixos. En el cas que ens ocupa, tothom coincideix (professorat i famílies) en que compleixen les finalitats previstes i, per tant, segons ells, no és necessari modificar-los.

Aquesta consideració no és compartida per l'exposant degut a que hi ha com a mínim dos aspectes que cal revisar :

- L'anomenat “full trimestral de notes”: pot millorar considerablement la informació que aporta.
- Assegurar un mínim d'entrevistes durant el curs amb totes les famílies.

b-Els centres no experimentadors.

La situació analitzada dona els mateixos resultats que en els centres experimentadors.

En els dos centres es dedica una hora setmanal a l'atenció als pares i mares. En la primera fase de l'estudi ja es va detectar que aquesta no és suficient per mantenir una comunicació continuada amb les famílies de tot l'alumnat. En canvi, no s'ha fet cap modificació per solucionar-ho.

També, en la primera fase es van posar de manifest les dificultats de relació amb algunes famílies degut a que les franges horàries previstes coincideixen amb el seu horari de treball. En cap dels centres, tampoc, s'ha apreciat la voluntat de superar aquest problema que s'accepta com a irresoluble.

Els sistemes de comunicació que s'utilitzen segueixen sent els mateixos, i també, en aquest cas, tothom coincideix (professorat i famílies) en que aquests compleixen les finalitats previstes i, per això, no els modifiquen.

Tal com s'ha exposat en el punt anterior, aquesta consideració no és compartida per l'exposant i caldria millorar aquest servei

c-Consideracions complementàries.

La tutoria personalitzada pot ser una eina fonamental per donar sortida a aquesta situació. En el moment en que cada tutor/a hagi d'atendre a un nombre de pares i mares proporcionat amb el temps de que disposa la possibilitat de trobar una franja horària comuna augmentarà considerablement. Per altra banda, entenem que l'horari del professorat ha de donar resposta a les necessitats del centre i, per tant, segons la importància que es doni a aquesta situació, s'aportarà una o una altra solució.

La conformitat, manifestada a les entrevistes, per part de les diferents famílies referida al model tutorial seguit pels centres, és degut a una falta de referents. En el moment que es plantejava, per part del doctorant, la possibilitat de mantenir reunions periòdiques o de disposar d'una informació més clara i completa, se'n adonaven que la situació podia millorar.

5.1.4.5-L'orientació de l'alumnat. El consell orientador.

a-Els centres experimentadors.

Analitzarem per separat l'orientació personal, l'acadèmica i l'academico-professional.

En relació a l'orientació personal no s'han apreciat canvis entre períodes.

El centre núm. 1 segueix donant una atenció que permet l'orientació personal a l'alumnat, encara que aquesta està molt diluïda. L'altre centre, segueix plantejant aquesta activitat dins la tutoria grupal. Encara que en diferent grau, els dos centres poden avançar molt en aquest terreny.

Quant a l'orientació acadèmica, s'ha apreciat un canvi regressiu en els dos centres. A l'apartat 5.1.1.2, dedicat a l'anàlisi de l'evolució de l'estructura organitzativa, ja s'ha apuntat aquest problema. En la primera fase de l'estudi, els dos centres dedicaven un temps a cada alumne per decidir la proposta de demanda de crèdits variables.

Aquest temps servia per assessorar sobre què triar dels crèdits i per a reflexionar sobre l'evolució acadèmica de cada alumne en aquell moment, facilitant l'orientació sistemàtica. A la segona fase, s'ha apreciat que aquesta activitat ja no es realitza amb tot l'alumnat, sinó que únicament es dona aquesta atenció a l'alumnat que mostra més dificultats (que són una minoria).

El qualificatiu d'orientació acadèmicoprofessional, en aquest cas, l'entendem com a les sortides en acabar l'ESO. En aquest respecte l'evolució en els dos centres, en aquest període de temps, ha estat positiva, atès que tenen elaborat un programa específic per cobrir aquest objectiu, fet que no es disposava en la primera fase.

El document de Consell orientador que es dona a l'alumnat en acabar l'ESO, ha estat previst normativament després de l'anàlisi de la primera fase d'aquest estudi, i per tant, no es pot parlar de la seva evolució. El fet és que, en el centre núm. 1, tenen previst un document per cobrir aquest objectiu i, en l'altre centre, aquesta informació s'incorpora (expressada en una frase) dins el butlletí de notes de l'últim trimestre.

b-Els centres no experimentadors.

Com en el cas anterior, analitzarem per separat l'orientació personal, l'acadèmica i la academico-professional.

En relació a l'orientació personal no s'han apreciat canvis entre períodes. El centre núm. 3 no té previst desenvolupar cap programa d'orientació personal i, en el núm. 4, cada tutor la porta a terme segons el seu criteri; per tant aquest àmbit està per resoldre en els dos casos.

Quant a l'orientació acadèmica, s'ha apreciat un canvi positiu en els dos centres. El fet de dedicar una sessió de treball per orientar la tria dels crèdits variables els ha permès ocupar-se d'aquest tipus d'orientació. No obstant, cal recordar que no s'aprofundeix amb tot l'alumnat en aquest tema.

L'orientació academico-professional, entesa com les sortides en acabar l'ESO, es realitza amb eficàcia. En aquest respecte, l'evolució en els dos centres en aquest període de temps, ha estat molt positiva, atès que han elaborat un programa específic per cobrir aquest objectiu, fet que no es disposava en cap dels casos en la primera fase.

El document de consell orientador no es donava a l'alumnat de BUP i FP-1. Per tant, no es pot fer una anàlisi evolutiva d'aquest document. No obstant, cal recordar que en el centre núm. 3 no es dóna aquesta informació per escrit i, en el núm. 4, s'elabora un document bastant complet. (veure-ho al capítol IV)

c- Consideracions complementàries.

La necessitat de portar a terme la tutoria personalitzada es posa de manifest en aquest apartat. Es pot dir que l'orientació es limita, en la majoria dels casos, als aspectes curriculars i les sortides després de l'ESO, degut a la falta d'un espai de relació individual.

Encara que els centres poden dissenyar unilateralment les característiques del document de Consell Orientador de final d'etapa que cal donar a les famílies en acabar l'ESO, seria convenient que des de l'Administració Educativa es definissin les pautes per orientar el seu objectiu i continguts. La proposta exposada evitarà les situacions dispars posades de manifest en aquesta investigació.

5.1.4.6- Els crèdits variables

a-Els centres experimentadors.

Els centres estudiats consideren la presentació i l'adjudicació dels crèdits variables una activitat pròpia de la tutoria grupal. Aquest fet es posa de manifest a l'apartat dedicat a l'estudi comparatiu de l'orientació acadèmica. També la planificació i el desenvolupament de la tutoria individual hauria d'abordar les diferents activitats que suposa la tria d'aquests crèdits.

b-Els centres no experimentadors.

Igualment que en el cas anterior, els crèdits variables són vistos únicament des del punt de vista de donar una informació general perquè cada alumne faci la seva desiderata. Aquesta concepció no dóna lloc a cap plantejament que permeti la personalització del seu contingut.

c-Consideracions complementàries.

Entenem que la presentació i adjudicació dels crèdits variables s'ha de realitzar en l'àmbit grupal i que l'assessorament per fer la tria ha de tenir lloc a la tutoria personal. És a dir, primerament la presentació i aclariment dels dubtes, cal treballar-ho en tutoria de grup i després de presa la primera decisió l'alumnat ha de posar-la en comú amb el seu tutor personal.

5.1.5 El perfil del professorat tutor.

a- Els centres experimentadors.

En l'anàlisi comparativa de cada una de les fases s'han apreciat les següents consideracions :

A la primera fase cap dels centres disposava de mestres d'Educació Primària per treballar a l'ESO. En l'actualitat aquests s'han integrat als IES, fet que ha modificat el perfil del professorat tutor, en el primer cicle d'aquests estudis.

En aquest aspecte els dos centres han sofert un canvi més o menys important segons els casos, el qual, segons els directius entrevistats, els ha ajudat a millorar les actuacions que es realitzen a la tutoria.

Quant al segon cicle, en el centre núm. 1 s'han mantingut les mateixes condicions que s'havien trobat en la primera fase de la investigació. El perfil dels tutors i els criteris d'adjudicació de tutories han tingut poques modificacions.

En canvi en el cas del centre núm. 2, en comparar les dues fases, observem que la situació s'ha anat deteriorant. Un dels criteris que s'utilitzen per nomenar el professorat tutor és el de l'especialitat (ens hem trobat amb tutors que fa varis cursos que estan portant la tutoria de quart curs). Aquest criteri és contrari a la idea de continuïtat dins el cicle que es planteja des de la normativa, la qual és coherent amb la idea de cicle i que, en la primera fase, utilitzaven com a criteri principal.

Si analitzem l'estabilitat del professorat del centre, ens trobarem que no hi ha hagut canvis importants en aquest aspecte, atesa la singularitat dels dos centres estudiats (un d'ells és un CERE, és a dir, tot el professorat està en Comissió de Serveis degut a que aquests centres no disposen de places pròpies i l'altre ja tenia una plantilla estable, en la primera fase de l'estudi). En canvi, en observar si aquesta característica queda reflectida en els tutors de grup, ens n'adonem que en el centre núm. 2, hi ha una tendència

Capítol - 5: Possibilitats i limitacions en els P.A.T.

---

a donar les tutories al professorat interí, als titulars menys experimentats o a aquells que són nous al centre.

Aquesta manera de procedir és l'obstacle principal a la consolidació d'un projecte (la planificació del PAT, la coordinació del professorat, la continuïtat en els cicles, ...)

En el període de temps comprès entre les dues fases de l'estudi, en cap dels centres s'han previst mecanismes per la formació del professorat en aquest àmbit i es segueix fent una acció tutorial més intuïtiva que professional.

b- Els centres no experimentadors.

En fer l'anàlisi comparativa de cada una de les fases s'han apreciat les següents consideracions :

L'estabilitat de la plantilla era precària en la primera fase de l'estudi. En canvi, actualment, ha augmentat el grau de la seva estabilitzat de forma acceptable. Això ha permès que en la majoria dels casos el professorat tutor tingui la plaça al centre i, per tant, sigui més fàcil consolidar els equips de tutors.

A més, en la primera fase cap dels centres disposava de mestres d'Educació Primària. Actualment, aquests s'han integrat als IES modificant el perfil del professorat tutor i creant situacions diferenciades entre el primer i el segon cicle d'ESO. En aquest aspecte els dos centres han experimentat un canvi significatiu que, segons els directius entrevistats, els ha ajudat a millorar les actuacions que es realitzen a la tutoria.

En el primer cicle hi ha la majoria de mestres que porten la tutoria grupal, i per tant, s'ha millorat la preparació del professorat en aquest aspecte, la qual cosa ha servit per estabilitzar aquests equips de tutors.

Quant al segon cicle, la situació és més complexa, en els dos centres hi ha més dificultats per consolidar l'equip de tutors.

Aquesta situació és deguda a que en el primer cicle els Mestres d'educació primària i els Professors Tècnics de Formació Professional que hi ha als IES, no poden impartir docència al segon cicle d'ESO i al Batxillerat, fet que els dóna estabilitat en el cicle. La resta del professorat en poder impartir les dues etapes, tenen tendència a preferir impartir el batxillerat pel que el segon cicle no s'arriba a consolidar.

Igual que en el cas anterior, en el temps que ha durat l'estudi, no s'han previst mecanismes de formació del professorat en aquest àmbit, en cap dels dos centres i segueixen fent una acció tutorial bàsicament intuïtiva.

c-Consideracions complementàries.

El professorat és la clau del funcionament dels centres públics i, per tant, la seva formació continuada és un element necessari perquè aquests s'adaptin a les noves situacions. La major part del professorat que hi ha als IES ha entrat a l'ensenyament amb un perfil i una vocació instructora i no es pot pretendre que únicament els criteris normatius modifiquin la seva actitud. A partir del moment en que es considera a una part de l'ensenyament secundari com una educació obligatòria, es canvien les finalitats d'aquest nivell educatiu i, en conseqüència, el tipus de feina que ha de fer el seu professorat. Quant una empresa es planteja aplicar tècniques noves o produir productes diferents, es preocupa de donar formació als seus treballadors perquè s'adaptin a la situació i donin resposta als nous objectius. L'Administració Educativa no ha fet aquest pas en la mesura que era necessari. En conseqüència, una bona part del professorat dels IES encara no té clar que la dimensió instructora dels antics BUP i F P no té sentit a l'ESO, atès que es tracta d'un nivell obligatori per tothom i, el que ha d'imperar en aquest, és la dimensió educadora. Aquest canvi de concepció afecta de ple l'acció tutorial i, per tant, és necessari actuar en aquesta línia per aconseguir planificar i desenvolupar el PAT amb garanties. Tant les diferents investigacions relacionades amb el tema com les avaluacions externes dels centres ens mostren aquesta evidència.

5.1.6 El seguiment i l'avaluació del PAT.

a- Els centres experimentadors.

En relació a aquest apartat la situació és diferent en cada un dels centres analitzats.

En el centre núm. 1 el seguiment del PAT el redueixen al de les sessions de tutoria de grup dins l'àmbit de les reunions de tutors per nivells. Aquesta situació s'ha anat mantenint en el període de temps que ha durat la investigació. En canvi, en relació a l'avaluació del programa, hem observat que han tingut una evolució considerable. En acabar el curs, realitzen l'avaluació del Pla i n'elaboren una memòria que utilitzaran per confeccionar el nou programa del curs següent.

En el centre núm. 2, la situació no s'ha modificat al llarg de l'estudi, no es porta a terme cap programa de seguiment i tampoc d'avaluació del Pla d'Acció Tutorial de forma general. No obstant, a l'àmbit de la tutoria grupal, cada trimestre, es fa l'avaluació de la feina feta. Aquesta activitat té poca efectivitat degut a que no hi ha un programa comú que serveixi de referent de l'avaluació.

b- Els centres no experimentadors.

En relació a aquest apartat, la situació és diferent en cada un dels centres analitzats.

En el centre núm. 3, la situació no s'ha modificat al llarg de l'estudi i no es desenvolupa cap pla de seguiment i tampoc d'avaluació de l'Acció Tutorial, degut a que, com s'ha posat de manifest al llarg de l'estudi, no tenen prevista cap actuació específica, des del punt de vista organitzatiu de l'Acció tutorial.

El centre núm. 4, en canvi, ha evolucionat de forma molt satisfactòria en aquest camp.

Hi ha un seguiment de les sessions de tutoria de grup dins l'àmbit de les reunions de tutors per nivells. Aquesta situació s'ha modificat en el període de temps que ha durat la investigació.

També s'ha experimentat un canvi en relació a l'avaluació del programa i hem observat que han tingut una evolució considerable. En acabar el curs porten a terme l'avaluació del Pla d'Acció Tutorial del programa de la tutoria grupal i n'elaboren una memòria que utilitzen per confeccionar el nou programa del curs següent. Com es pot observar, encara no es valoren els altres aspectes que comporta el PAT.

c-Consideracions complementàries.

Les dificultats per fer el seguiment i l'avaluació del programa posades de manifest en els centres estudiats, són fruit de la situació analitzada anteriorment. La cultura heretada del BUP i la FP de la majoria dels IES, no s'ha modificat. Encara no hi ha l'hàbit d'elaborar els plans d'actuació per a desenvolupar les diferents activitats previstes i, per tant, no hi ha necessitat fer-ne el seguiment i l'avaluació. Una altra vegada es posa de manifest la necessitat de realitzar plans de formació del professorat dins els diferents centres per tal de modificar aquesta cultura i facilitar aquestes actuacions.

5.2- Aspectes on cal incidir, en cada un dels centres analitzats, per aplicar el model proposat al capítol -2. Possibilitats i limitacions.

5.2.1- El centre experimentador de Sabadell

a- La planificació

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.1 de l'estudi, aquest centre disposa d'un document de PAT que consta dels següents àmbits :

- ◆ Els objectius generals,
- ◆ La programació de les activitats prèvies a la matriculació,
- ◆ La programació de la tutoria grupal
- ◆ L'avaluació del pla.

Es considera necessari fer una revisió d'aquesta planificació en els punts programats i ampliar-la a l'àmbit de la tutoria personalitzada.

De fet, aquest àmbit ja es treballa en el centre en algun dels seus aspectes, però aquests no estan recollits a la planificació de forma específica, a més, s'hauria de revisar en el seu contingut. Cal tenir en compte que no es fa un seguiment sistemàtic de tot l'alumnat i per tant, no es pot dir que la tutoria personal es desenvolupi tal com està concebuda en el nostre estudi.

b- L'estructura organitzativa

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.1 de l'estudi, aquest centre disposa d'una estructura organitzativa que li facilita desenvolupar el PAT en els àmbits descrits. No obstant, en tots ells hi ha alguns aspectes que cal modificar per tal de donar més eficàcia a la seva aplicació. A més, s'hauria de plantejar de nou l'àmbit de la Tutoria personal i, com a conseqüència, el pla de seguiment i avaluació.

Seguidament s'analitzaran les possibilitats evolutives per cada un d'ells.

Les actuacions prèvies.

En relació a la coordinació amb els centres de primària que els porten alumnat, s'ha constatat que s'ha establert un model de relació ben estructurat amb el centre veí, que és d'on es reben la majoria dels alumnes. En canvi, la relació amb la resta de centres que els porten algun alumne, és gairebé inexistent i, per tant, caldria afrontar aquesta situació. En conseqüència, s'ha de preveure que l'estructura organitzativa afronti com recollir la informació d'aquest alumnat i quines estratègies emprar per integrar-lo en els grups corresponents.

La tutoria grupal

S'ha observat que, en el segon cicle, els criteris que el centre té establerts per designar als tutors de grup no es compleixen. Per tant, cal revisar el model organitzatiu utilitzat per tal de resoldre aquesta situació.

També en l'organització de la tria dels crèdits variables, caldria preveure, com s'havia fet anteriorment, un temps per analitzar conjuntament amb l'alumnat les desiderates proposades. Aquesta consideració tant es pot plantejar des de la tutoria grupal com la personal, però en qualsevol dels casos cal abordar aquest problema.

La tutoria personal.

Disposen d'un espai de temps específic que és comú entre l'alumnat i el professorat, el qual els permet fer el seguiment de la tutoria personal. En canvi, en la majoria dels casos, aquesta és adjudicada al tutor del grup, és a dir, hi ha un sol tutor per a personalitzar la tutoria de 25 a 30 alumnes (únicament l'alumnat amb necessitats educatives especials té un tutor personalitzat), fet que impossibilita donar compliment a aquesta activitat. A més, no es disposa d'un programa amb contingut propi.

Des del punt de vista del doctorant, la situació és contradictòria, ja que han estat capaços de trobar un espai per fer un seguiment personalitzat a l'alumnat però, en canvi, s'han quedat a mitges. Aixó és degut a que no han resolt la segona part del problema, es a dir, personalitzar la tutoria disminuint la ràtio d'alumnes per tutor i elaborar una programació per portar-la a terme. (veure apartat 2.6.2.3)

Un altre aspecte que queda per resoldre és l'organització de l'horari dels tutors, de tal forma que faciliti la relació entre aquests i els pares i mares de l'alumnat. Aquesta pot ser una limitació del model.

Lògicament, aquesta nova situació implicarà modificar l'estructura organitzativa dels Equips Docents i del pla d'avaluació tant de cada un dels àmbits com del PAT en general.

c-La tutoria grupal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.1 de l'estudi, aquest centre disposa d'un programa de tutoria grupal que recull les activitats no cícliques però, en canvi, no tenen programades les activitats cícliques. També tenen prevista la coordinació entre tutors per nivells on es fa el seguiment de l'activitat grupal setmanalment. En acabar el trimestre, en aquestes mateixes reunions s'avalua la programació programada.

En relació a les activitats cícliques.

En tractar-se d'unes activitats molt sistemàtiques, és necessari que el centre les tingui programades per tal d'assegurar que tots els cursos, les realitzin prenent els mateixos objectius i que hi dediquin la mateixa quantitat de sessions. Si no es fa així, és impossible elaborar després un pla de les altres activitats (les no cícliques). Seguidament s'emeten unes consideracions a tenir en compte per la seva planificació.

El fet de **valorar com ha anat la setmana**, es pot fer de moltes maneres, amb objectius diferents i amb una dedicació temporal molt variada, pel que es fa necessari que tothom ho entengui de la mateixa manera.

La **tria dels delegats del curs i la preparació de les sessions d'avaluació** es pot establir de forma semblant per a tots els grups. Aquesta manera de procedir, informa l'alumnat i facilita la seva participació.

També és necessari preveure com es desenvolupa **la presentació dels crèdits variables i l'orientació per a la seva tria**, per evitar que es produeixin problemes com els detectats en aquest estudi.

Tenir planificada **la preparació del crèdit de síntesi, les festes i les sortides** garanteix el compliment dels objectius previstos i dóna eficiència al seu desenvolupament.

d-La tutoria personal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.1 de l'estudi, aquest centre podria disposar d'un model òptim per realitzar la tutoria personal : hi ha una franja horària setmanal comuna entre els tutors i l'alumnat i disposen d'Equips Docents de nivell. En canvi, tal com s'ha analitzat a l'apartat referit a l'estructura organitzativa, no reparteixen l'alumnat entre tot el professorat i, per tant, les ràtios d'alumnes per tutor/a no permeten aquesta intervenció i , a més, no tenen establert un programa per fer-ho.

La situació descrita anteriorment comporta, a la pràctica, que cada tutor/a desenvolupa aquesta activitat de forma arbitrària i, per tant, es fa necessari actuar per modificar-ho. Cal elaborar un programa específic, repartir la tutoria personal entre tot el professorat, fer un seguiment des de l'equip coordinador dins l'àmbit de l'Equip Docent i avaluar trimestralment aquesta activitat.

El programa que es proposa establir ha de constar com a mínim dels següents apartats :

- ◆ Uns objectius.
- ◆ Els àmbits que cal treballar.
- ◆ La metodologia a utilitzar.
- ◆ Els recursos necessaris per portar a terme l'activitat
- ◆ La freqüència mínima d'atenció personalitzada
- ◆ La coordinació de l'Equip Docent
- ◆ L'avaluació del programa.

La coordinació que s'establirà dins l'Equip Docent ha de preveure :

- ◆ Reunions setmanals.
- ◆ La prioritització en l'atenció als alumnes.
- ◆ El tipus d'intervenció que es porta a terme.
- ◆ La freqüència de la intervenció per a cada cas.
- ◆ Les actuacions personals amb els pares i mares.
- ◆ El seguiment i l'avaluació del programa..

Els recursos que es consideren bàsics i la metodologia de treball amb l'alumnat poden ser :

- ◆ La informació de cada alumne. Aquesta s'obté de diverses fonts (els tutors dels cursos anteriors, la família i l' Equip Docent)
- ◆ Diferents models de contracte didàctic per adaptar-se a cada cas, que definiran la metodologia a emprar i com a instruments facilitadors del seguiment de l'alumnat.
- ◆ Un espai de temps de coincidència entre el tutor i els tutorats.

També cal tenir en compte que en el model proposat l'Equip Docent, a més de coordinar i regular la tutoria personal, també actua sobre la tutoria grupal. No hem d'oblidar que els tutors de grup també formen part d'aquest equip amb la doble funció de tutors del grup i personals d'un nombre determinat d'alumnes del mateix grup. Aquesta forma de procedir facilita la coherència en la presa de decisions que afectin l'alumnat d'un determinat nivell.

e- El professorat

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.2 de l'estudi, aquest centre està en una situació especial pel que fa al professorat. Com s'ha exposat al capítol primer, té la consideració de CERE (Centre Experimentador de la Reforma de l'Ensenyament) i, per tant, aquesta consideració implica que el professorat del centre està en la situació administrativa de Comissió de Serveis, és a dir, es tracta de professorat funcionari que té la plaça en un centre ordinari i que, per acord entre els interessats i l'administració, tenen un contracte anual que els permet treballar en el centre. Les places que no són cobertes per aquesta modalitat, són ocupades per professorat interí.

Degut a que no hi ha establert un nombre d'anys màxim per estar en aquest centre, la majoria del professorat (80%) manté una situació estable i per tant, a la pràctica no és diferent als altres centres.

Si analitzem la situació del professorat tutor a l'ESO, veurem que tots ells, menys un, són professorat numerari en comissió de serveis. El professor interí està fent la funció tutorial a quart curs i, per tant, aquesta situació no afecta a la continuïtat dels grups de tercer. En canvi, s'ha observat que cap tutor de quart ho era el curs passat a tercer, per tant caldria revisar l'aplicació dels criteris establerts.

En relació a la formació del professorat, tot i que es tracta de professionals, la majoria d'ells amb antigüitat a l'educació secundària, no han fet cap curs de formació específica relacionat amb l'acció tutorial. La major part dels seus coneixements en aquest camp estan basats en la pràctica dels anys.

Per tant, és convenient que s'organitzi un pla de formació interna que afecti a tot el professorat atès que la tutoria personal ha de ser tasca de tot el professorat del centre.

f- El seguiment i avaluació del Pla.

Com s'ha constatat a l'apartat 4.7.1 de l'estudi, aquest centre té previst efectuar el seguiment i avaluació del PAT.

En relació al seu seguiment es desenvolupa, bàsicament, dins l'àmbit de la coordinació dels tutors de grup per nivells. Per tant, cal ampliar-la a l'àmbit de la tutoria personal i dins els Equips Docents. Aquesta actuació és fàcil d'aplicar degut a que les reunions que hi ha previstes, actualment, en els dos casos, tenen caràcter setmanal.

El centre realitza l'avaluació del PAT dins dels tres àmbits considerats en el nostre estudi (l'equip coordinador, l'equip docent i l'equip de tutors de grup) i , per tant, aquest és un aspecte que tenen resolt.

En canvi, no tenen previst encara, fer l'avaluació de les activitats prèvies a la matriculació de l'alumnat nou. Aquesta hauria d'efectuar-se entre l'equip coordinador i el professorat tutor que hi ha intervingut.

Es considera convenient en finalitzar el curs fer una avaluació global del PAT des del Claustre de Professorat. Aquesta visió serveix per donar coherència de conjunt a aquest projecte.

5.2.2- El centre experimentador de fora de Sabadell.

a- La planificació

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.1 de l'estudi, aquest centre disposa d'un document de PAT que consta dels següents àmbits :

- ◆ Els objectius generals,
- ◆ La programació de la tutoria grupal

Com es pot veure, redueixen la planificació del Pla d'Acció Tutorial a la programació de les activitats de tutoria grupal. Després d'analitzar el seu contingut, es considera necessari fer-ne la revisió i ampliar el PAT en els següents apartats :

- ◆ La programació de les activitats prèvies a la matriculació.
- ◆ La programació de la tutoria personalitzada.
- ◆ L'avaluació del pla.

Un d'aquests àmbits (el de la programació de les activitats prèvies a la matriculació) ja es treballa en el centre, en canvi no hi ha recollit per escrit el seu contingut i tampoc s'ha establert la seva planificació de forma específica. Per tant, el que cal fer és recollir per escrit el que s'està fent, revisar-ho i incorporar-ho al PAT.

En relació als altres dos àmbits la tutoria personalitzada i el seguiment i l'avaluació del pla, cal plantejar-los de nou. La formulació del seu contingut s'exposa als apartats corresponents.

b- L'estructura organitzativa

Com s'ha constatat a l'apartat 4.3.2.1 de l'estudi, aquest centre encara no té definida l'estructura organitzativa per desenvolupar el PAT.

Han decidit que el Coordinador Pedagògic sigui el responsable del Pla d'Acció Tutorial però no han anat més enllà. La persona que assumeix aquesta funció (des de fa varis anys) té una concepció molt personalista de les actuacions que se'n deriven i les executa personalment. Per tant, no disposa d'una estructura de treball en equip que suporti les seves actuacions. Aquest fet, li impossibilita avançar en els fronts que té oberts, els quals des del punt de vista organitzatiu, tenen moltes deficiències.

Per combatre aquesta situació és necessari crear un equip de coordinació format pels següents membres: el Coordinador Pedagògic, els Coordinadors dels diferents nivells i l'assessorament de la Psicopedagoga del centre.

Els àmbits en que s'està incidint i que caldria revisar són :

- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació dels nous alumnes
- ◆ L'estructura de suport a la coordinació de la tutoria grupal

A més, hi ha uns altres àmbits en els que encara no s'ha entrat a treballar en aquest centre, ens estem referint a :

- ◆ La coordinació de la tutoria personal
- ◆ L'avaluació del PAT

Per tant, des del punt de vista de l'estructura organitzativa del PAT, el centre té moltes possibilitats d'avançar. Per fer-ho, cal tenir en compte les següents consideracions :

Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.

Tota la relació, la coordinació i les activitats que es realitzen amb els CEIP vinculats són protagonitzades pel Coordinador Pedagògic en exclusiva i, per tant, tenen moltes limitacions, ja que una persona sola no pot realitzar totes les tasques.

En tractar-se d'una activitat cíclica, es poden preveure totes les actuacions que comporta. Lògicament, aquestes han de quedar recollides per escrit a la programació corresponent.

Un cop definides les actuacions prèvies que es vol desenvolupar, anualment, amb els centres vinculats, cal repartir les tasques a fer entre els diferents professionals (direcció i tutor/es) i establir-ne la coordinació.

La coordinació institucional amb els Centres d'Educació Primària correspon a la direcció.

La planificació i coordinació de les diferents actuacions, com per exemple : les xerrades a l'alumnat i als pares i mares i la jornada de portes obertes correspon a la Prefectura d'Estudis o la Coordinació Pedagògica.

L'execució de les activitats de traspàs d'informació entre tutors/es, confecció dels grups i xerrades orientatives a l'alumnat corresponen als coordinadors de nivell i al professorat tutor.

El procés administratiu de preinscripció i la matriculació entre centres l'executen els respectius secretaris dels centres afectats.

També des de les direccions dels centres afectats s'ha de potenciar la relació entre les AMPAs.

En relació a la tutoria grupal.

El Coordinador Pedagògic en solitari, coordina la tutoria de tots els nivells i organitza i prepara (amb l'ajut de la Psicopedagoga) el material de suport pels tutors/es de grup dels quatre nivells.

També hi ha previst fer una reunió al trimestre entre el Coordinador Pedagògic i els tutors/es de cada nivell per presentar les activitats programades i per conèixer la feina feta. No es pot dir que aquesta reunió tingui una funció coordinadora i tampoc de seguiment del programa.

S'ha constatat que l'organització per cicles i nivells, en centres de tres línies o més, com és el cas, facilita la coordinació dels tutors de grup. Per tant, seria convenient :

- ✓ Organitzar la tutoria per nivells.
- ✓ Dotar-se de coordinadors de nivell.
- ✓ Fer un seguiment setmanal de les activitats per nivells.
- ✓ Fer una avaluació trimestral del programa.

El compliment dels criteris establerts per designar el professorat tutor de grup és bàsic per garantir la continuïtat en el cicle. Per tant, cal evitar, en la mesura del possible, nomenar com a tutors a professorat interí i, en cap cas, en els cursos primer i tercer d'ESO.

En relació als crèdits variables, s'ha de preveure un temps per poder donar opció als pares i mares dels alumnes a participar en la seva tria. No es pot fer aquesta activitat en una única sessió. També cal preveure un temps per atendre personalment a cada alumne després de formulada la proposta. Aquesta consideració es pot plantejar tant des de la tutoria grupal com de la personal, per que sigui més àgil.

La tutoria personal.

El centre no preveu que aquest àmbit i les actuacions que li corresponen es realitzin des de la tutoria grupal.

L'espai natural des d'on es coordinarà i desenvoluparà aquesta activitat és l'Equip Docent. Es necessari, per tant, que el professorat de cada Equip Docent de Nivell siguin tutors personals d'un nombre determinat d'alumnes.

Com s'ha exposat a l'apartat 2.6.5.2 del capítol dos, portar a terme la tutoria personalitzada implica :

- ✓ Repartir aquesta funció entre el conjunt del professorat del centre.
- ✓ Elaborar un programa d'actuacions.
- ✓ Fer el seguiment i l'avaluació del programa.

A més, cal preveure que puguin disposar d'un temps comú per donar compliment a aquesta activitat d'orientació i seguiment. Les diferents fórmules organitzatives que poden facilitar l'execució d'aquesta consideració es poden trobar a l'apartat 2.2.2.7 del capítol dos.

Atès que al capítol dos ja s'ha exposat a bastament com poder organitzar i desenvolupar la tutoria personalitzada, ens adrecem als apartats corresponents que recullen diferents consideracions i una proposta d'actuació al respecte. (2.5.1; 2.5.2; 2.6.2 i 2.6.5)

Quant a l'avaluació del PAT.

Des del punt de vista organitzatiu, es pot plantejar a dos nivells diferents :

De cada un dels àmbits que tenen una durada de tot el curs (tutoria grupal i personal), fer una avaluació trimestral dins el mateix àmbit i, per aquell que té una durada puntual (les actuacions prèvies a la matriculació), avaluar-lo a la seva finalització.

També, en acabar el curs, fer en el sí del Claustre de Professorat una avaluació global de tot el pla, a partir de les avaluacions fetes periòdicament o puntual.

c-La tutoria grupal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.1 de l'estudi, aquest centre té definit el contingut de les activitats no cícliques destinades a la tutoria grupal i disposa d'una programació específica per a realitzar-les. També s'ha constatat que tenen un caràcter orientatiu pels tutors i que aquests les utilitzen, només, si ho consideren convenient. En relació a les activitats cícliques, no es disposa de cap programació.

Per tal de desenvolupar la tutoria grupal de forma coordinada i que aquesta sigui assumida per tothom, es fa necessari preveure les següents actuacions :

a-Programar conjuntament (Coordinadors, tutors i Psicopedagoga) **les activitats** tant cícliques com no cícliques que s'executin amb l'alumnat.

Aquest programa ha de preveure, com a mínim : els objectius de les diferents activitats, el seu contingut, la metodologia de treball a seguir, en cada cas, els recursos necessaris i la temporització prevista.

Les activitats programades han de ser d'obligatori compliment per a tots els tutors/es i l'alumnat degut a que formen part del currículum comú.

b- Programar les reunions que tinguin lloc amb els pares i mares.

A l'inici del curs.

D'orientació en sortir de l'ESO.

Per sortides específiques.

c- Fer un pla de seguiment setmanal i d'avaluació trimestral de les diferents activitats per nivells (els quatre cursos) i per àmbits (alumnes i famílies)

En relació a les activitats cícliques.

En tractar-se d'unes activitats molt sistemàtiques, és necessari que el centre les tingui programades per tal d'assegurar que tots els cursos les realitzin prenent els mateixos objectius, i que hi dediquin la mateixa quantitat de sessions. Si no es fa així, és impossible elaborar un pla de les altres activitats (les no cícliques). Tant per la seva planificació com pel seu desenvolupament, es proposa tenir en compte les consideracions exposades en el punt 5.2.1. d'aquest mateix capítol.

En relació a les activitats no cícliques.

El centre disposa d'un programa d'aquestes activitats. No obstant, cal tenir en compte que aquest no compleix algunes de les consideracions bàsiques per tal que pugui ser desenvolupat amb eficàcia.

El seu contingut no ha estat consensuat amb els tutors que l'han d'aplicar, sinó que l'han decidit entre el Coordinador Pedagògic i la Psicopedagoga. Per tant, convindria revisar-lo conjuntament i recollir les aportacions dels tutors/es perquè aquest sigui fruit del treball comú, fet que facilitarà la seva assumpció i aplicació.

El programa que s'acordi, l'han de complir tots els grups (es tracta d'un contingut de tipus curricular comú) i cal establir les mesures oportunes per assegurar aquest objectiu. Les reunions de coordinació setmanals són l'eina més adequada per facilitar aquesta finalitat.

Atesos els objectius que pretén aquest programa, no es diferencia dels de contingut curricular més clàssic (matemàtiques, llengua, física i química, ...) i, per tant, cal assolir el seu contingut degut a que aquest és necessari per a la formació dels nois i noies. En conseqüència, s'ha de garantir que s'hi doni compliment per part de tot el professorat. L'alumnat l'ha de conèixer prèviament i, a més, cal avaluar-lo.

Quant a les reunions amb els pares i mares de l'alumnat.

Únicament es fa una reunió a l'inici de curs pels grups de primer i de tercer. Aquestes són insuficients per mantenir informades a les famílies de les activitats dels seus fills al centre. És necessari planificar, a l'inici del curs, totes les reunions des de l'equip coordinador, i preparar-les amb els tutors interessats, per tal que aquestes s'executin, per part de tot el professorat, de la mateixa manera i persegueixin els mateixos objectius, per tal de donar sentit al projecte tutorial del centre.

Quant al seguiment i l'avaluació del programa.

Com s'ha exposat més amunt, les reunions que es realitzen, un cop per trimestre, dedicades a conèixer que s'ha fet a l'hora de tutoria i presentar el programa de les noves activitats proposades, no es poden considerar activitats de seguiment i avaluació del programa.

No es poden considerar de seguiment perquè la freqüència trimestral és contrària al concepte de seguiment d'unes activitats que s'executen cada setmana, i tampoc es poden considerar d'avaluació degut a que no hi ha un programa comú de referència que cal complir. A més, si es té en compte que, les dues activitats es realitzen conjuntament dedicant-hi una sessió d'una hora, el fet de no tenir-les en consideració com a tals, encara està més fonamentat.

És necessari que el seguiment de les activitats de tutoria grupal tingui una freqüència setmanal i que, en finalitzar el trimestre i dedicant-hi una sessió específica, es faci l'avaluació del programa previst, per tal de valorar els seus resultats i, també, per recollir les modificacions que s'hagin considerat oportunes. A més, per fer aquesta avaluació és necessari disposar d'instruments específics elaborats per aquesta finalitat.

d-La tutoria personal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.5.2.1 de l'estudi, aquest centre no té planificada cap actuació relacionada amb la tutoria personal. A més, tampoc està organitzat per Equips Docents de nivell (aquests únicament es reuneixen per avaluar), el que dificulta poder intervenir en aquest àmbit.

Com s'ha exposat a l'apartat referit a l'estructura organitzativa, portar a terme la tutoria personalitzada implica :

- ◆ Disposar d'una organització per Equips Docents i repartir aquesta funció entre el conjunt del professorat de l'equip.
- ◆ Elaborar un programa específic que doni contingut a aquesta activitat.

Per tant, és necessari que aquest centre tingui en compte totes les consideracions aportades anteriorment relacionades amb aquest apartat, les quals no s'exposaran atès que estan descrites a bastament al capítol dos (apartats 2.6.2 i 2.6.5).

e- El professorat

Com s'ha constatat a l'apartat 4.6.1 de l'estudi, una bona part del professorat d'aquest centre té la plaça en propietat, per tant, es pot considerar un centre estable.

Capítol - 5: Possibilitats i limitacions en els P.A.T.

En canvi, dels 11 tutors que hi ha a l'ESO, n'hi ha 5 que no hi tenen placa al centre i, per tant, no s'assegura la seva continuïtat.

Els criteris d'assignació dels tutors que tenen previstos, no s'apliquen en el segon cicle en cap dels casos.

En relació a la seva formació com a tutors, es pot dir que únicament els mestres d'Educació Primària disposen d'aquesta.

Per tant, les actuacions que cal portar a terme des del centre es proposen en dues direccions :

a-L'assignació de les tutories

Es necessari que els tutors i les tutores siguin professorat amb plaça al centre per assegurar la consolidació de l'equip de tutors. Si hi ha la necessitat de donar una tutoria de grup a un professor/a interí, és millor ubicar-lo en cursos terminals de cicle (segon o quart) per tal de no hipotecar la continuïtat dels tutors en un grup determinat.

Un altre aspecte a tenir en compte, és que cal complir amb els criteris previstos referits a l'estabilitat en el cicle degut a que els s'apliquen en l'actualitat van en la direcció oposada (criteri d'especialitat en un nivell determinat).

b-La formació del professorat

També s'hauria de preveure l'organització d'un pla de formació interna, encaminat a executar el Pla d'Acció Tutorial que hagin planificat. El centre disposa de professionals que poden realitzar aquesta activitat. Hi ha un departament d'orientació format per una psicopedagoga i una mestra de pedagogia terapèutica (que també és pedagoga), les dues amb experiència suficient en aquest àmbit.

f- El seguiment i l'avaluació del Pla.

Com s'ha constatat a l'apartat 4.7.1 d'aquesta recerca, el centre descrit no té previst fer el seguiment i l'avaluació del PAT.

En relació al **seguiment del Pla** entenem que ha de tenir lloc en els tres àmbits :

- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ◆ Les reunions de coordinació dels tutors de grup
- ◆ Les reunions d'Equip Docent

La periodicitat d'aquest pla hauria de ser setmanal pels aspectes que tenen continuïtat (la tutoria personal i la grupal) i puntual a l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.

Quant a l'**avaluació del PAT**, proposem que es realitzi per separat en cada un dels àmbits, i després, en acabar el curs es faci una avaluació global a partir dels resultats anteriors. Degut a que l'avaluació global pretén analitzar el pla en el seu conjunt, entenem que l'entorn més adient on efectuar-la és el Claustre de professorat.

Els àmbits considerats com a susceptibles d'ésser avaluats són :

- ◆ L'Equip Coordinador.
- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ◆ Els Equips de tutors de nivell.
- ◆ Els Equips Docents de nivell.

5.2.3- El centre no experimentador de Sabadell.

a- La planificació

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.2 de l'estudi, aquest centre encara no disposa d'un document de PAT per escrit i, per tant, es fa necessari preveure com donar compliment a la seva elaboració.

Primerament, s'hauria de nomenar una comissió tècnica de professorat formada pel Coordinador Pedagògic, la Psicopedagoga i d'altre professorat tutor amb experiència i coneixedor del centre. Atès que el Coordinador Pedagògic és el responsable del PAT, seria raonable que la presidís.

Prèviament, aquesta comissió hauria de elaborar un pla de treball i planificar les actuacions necessàries per realitzar aquesta activitat.

Atès que ja s'estan realitzant diferents activitats relacionades amb l'Acció tutorial, cal saber quin és l'estat de la qüestió:

1-Cal definir els àmbits d'actuació

2-Un cop definits, cal conèixer en quins d'ells ja s'intervé i en quins d'altres s'ha d'iniciar tot el procés de nou.

3-En relació a aquells àmbits on el centre intervé normalment, cal planificar el seu contingut. Seguidament s'ha d'analitzar tot el que s'està fent per conèixer el que falta fer i si cal fer modificacions al que s'executa.

Un cop seguits aquests passos, la comissió estarà en condicions d'elaborar un pla de treball prioritzat.

És necessari elaborar propostes, per cada un dels àmbits per separat, les quals es donaran a conèixer al professorat amb temps suficient per a poder ser estudiades i fer aportacions abans de ser discutides al Claustre per la seva aprovació.

Degut a que un programa d'aquest tipus és molt complex, és convenient anar aprovant per separat en el Claustre de Professorat cada un dels àmbits que el componen i un cop estan tots aprovats, portar-lo al Consell Escolar.

Si partim del model proposat al capítol dos del nostre estudi, el PAT hauria de contenir, com a mínim, els següents apartats :

- ◆ Els objectius del pla.
- ◆ L'estructura organitzativa per desenvolupar-lo.
- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació dels alumnes al centre.
- ◆ L'acció tutorial grupal.
- ◆ L'acció Tutorial personalitzada.
- ◆ L'avaluació del pla.

Per definir el contingut de cada un dels diferents apartats es pot utilitzar, entre altres, i com a referència, el que s'exposa al capítol dos d'aquesta investigació.

b- L'estructura organitzativa

Com s'ha constatat a l'apartat 4.3.2.2 de l'estudi, aquest centre encara no té definida l'estructura organitzativa per desenvolupar el PAT.

Han decidit que el Coordinador Pedagògic és el responsable de l'acció tutorial, però aquest no compta amb el suport d'un equip coordinador que permeti executar-lo en el seu conjunt. Per tant, és necessari que donin resposta als següents apartats :

- a-Quin equip coordinador es vol formar.
- b-Com coordinar la tutoria grupal.
- c-Com coordinar la tutoria personal.
- d-Com coordinar les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- e-Com coordinar l'avaluació del PAT.

A més, des del punt de vista de l'estructura organitzativa del PAT, cal tenir en compte les següents consideracions :

En relació a les actuacions prèvies

Un cop definides les actuacions prèvies que es volen realitzar amb els diferents centres vinculats, cal coordinar la seva execució. Seguidament es descriuran les activitats que, en general, cal tenir en compte i quines persones són les més adients per desenvolupar-les.

La coordinació institucional amb els centres vinculats d'Educació Primària. Aquesta correspon a la direcció.

La planificació de les actuacions generals (xerrades a l'alumnat, xerrades als pare i mares i la jornada de portes obertes) que corresponen a la Prefectura d'Estudis o la Coordinació Pedagògica.

L'execució de les activitats de traspàs d'informació entre els tutors, la confecció dels grups i les xerrades orientatives a l'alumnat, corresponen als coordinadors de nivell, els tutors/es i al professorat en general.

El procés administratiu de preinscripció i la matriculació de l'alumnat nou correspon al/la Secretari /a de l'IES i és convenient que coordini aquesta actuació amb el seu/seva homòleg/a del CEIP. Es pot pensar en que l'alumnat pugui resoldre aquest procés administratiu des de l'escola de primària.

També des de la direcció de les dues escoles és convenient potenciar la relació entre les AMPAs.

En relació a la tutoria grupal.

En aquest centre no hi ha prevista la coordinació entre els tutors del mateix nivell, per tant, cal abordar aquesta situació. S'ha constatat que en els centres de tres línies o més, com és el cas, l'organització per cicles facilita la coordinació dels tutors de grup. Per tant, seria convenient :

- ✓ Organitzar la tutoria per nivells.
- ✓ Dotar-se de coordinadors de cicle.
- ✓ Fer un seguiment setmanal de les activitats per nivells.
- ✓ Avaluar trimestralment el programa establert.

També cal preveure com donar compliment als criteris establerts per designar el professorat tutor. És bàsic que aquests garanteixin la continuïtat en el cicle. Per tant, cal evitar, en la mesura del possible, nomenar com a tutors al professorat interí i en cap dels casos en els cursos primer i tercer d'ESO.

Un altre aspecte que afecta l'organització és la tria dels crèdits variables. En aquesta actuació s'ha de preveure un temps perquè l'alumnat pugui compartir amb la seva família l'elecció dels crèdits i també un altre espai de temps per que els tutors puguin atendre personalment a cada alumne després de formulada la proposta, la qual cosa es recomana realitzar-la des de la tutoria personal, perquè resulti més àgil.

La tutoria Personal.

El centre no té previst cap programa i tampoc es fan actuacions específiques relacionades amb la tutoria personal. Les intervencions que puguin fer en aquesta línia són fruit de la resposta a situacions conflictives i, per tant, estan adreçades a l'alumnat que mostra algun tipus de problemàtica.

Capítol - 5: Possibilitats i limitacions en els P.A.T.

En el centre hi ha prevista l'organització per Equips Docents de nivell, i aquest és l'àmbit natural des d'on es pot coordinar la tutoria personal. Per tant, és necessari que tot el professorat que està adscrit en cada equip siguin tutors personals d'un nombre determinat d'alumnes.

Com s'ha exposat a l'apartat 2.6.5.2 del capítol dos, portar a terme la tutoria personalitzada implica :

- ✓ Repartir aquesta funció entre el conjunt del professorat del centre.
- ✓ Elaborar un programa d'actuacions.
- ✓ Fer el seguiment i l'avaluació del programa.

A més, cal preveure que puguin disposar d'un temps comú per realitzar les activitats d'orientació i seguiment. Algunes de les diferents fórmules organitzatives que poden ajudar a donar resposta a aquesta consideració es poden trobar a l'apartat 2.2.2.7 del capítol dos.

Atès que al capítol dos ja s'ha exposat a bastament com poder organitzar i desenvolupar la tutoria personalitzada, ens adrecem als apartats corresponents que recullen diferents consideracions i una proposta d'actuació al respecte. (2.5.1; 2.5.2; 2.6.2 i 2.6.5)

Quant a l'avaluació del PAT.

Des del punt de vista organitzatiu, es pot plantejar a dos nivells diferents :

Pels àmbits que duren tot el curs (tutoria grupal i personal), fer una avaluació trimestral dins el mateix àmbit i, per aquell que té una durada puntual (les actuacions prèvies a la matriculació), avaluar-lo a la seva finalització.

També, en acabar el curs, fer en el sí del Claustre de Professorat una avaluació global de tot el pla, a partir de les avaluacions fetes en els diferents àmbits.

c-La tutoria grupal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.2 de l'estudi, aquest centre encara no té totalment definit el contingut de les activitats de la tutoria grupal i tampoc disposa d'una programació específica per a executar-la. En aquest aspecte cal tenir en compte que considerem que el programa ha de recollir tant les activitats cícliques com les no cícliques. (veure l'apartat 2.6.4.2 del capítol dos).

Per tal de desenvolupar la tutoria grupal es fa necessari preveure les següents actuacions :

a-Programar les activitats tant cícliques com no cícliques que es realitzen amb l'alumnat.

Aquest programa ha de preveure, com a mínim : els objectius de les diferents activitats, el seu contingut, la metodologia de treball a seguir, en cada cas, els recursos necessaris i la temporització prevista.

b- Programar les reunions que han de tenir lloc amb els pares i mares :

- A l'inici del curs.
- D'orientació en sortir de l'ESO
- Per sortides específiques. (crèdit de síntesi i altres)

c- Elaborar un pla de seguiment (setmanal) **i d'avaluació** (trimestral) de les diferents activitats.

En relació a les activitats cícliques.

En tractar-se d'unes activitats molt sistemàtiques, és necessari que el centre les tingui programades per tal d'assegurar que tots els cursos les realitzin prenent els mateixos objectius i que s'hi dediquin la mateixa quantitat de sessions. Si no es fa així, és

impossible elaborar després el pla de les altres activitats (les no cícliques). Tant per la seva planificació com pel seu desenvolupament, es proposa que tingui en compte les consideracions exposades en el punt 5.2.1.c, d'aquest mateix capítol.

En relació a les activitats no cícliques.

Pel que fa al programa de les activitats no cícliques, cal recordar que aquestes han d'estar relacionades amb els eixos transversals del currículum i que el seu contingut estarà referit als següents aspectes:

- L'orientació personal i grupal, és a dir, l'autoconeixement, el coneixement dels companys i la cohesió del grup.
- A l'orientació acadèmica, es a dir, l'aprendre tècniques d'estudi, a organitzar-se la feina, ...
- A l'orientació acadèmico-professional, les sortides després de l'ESO.

Atesos els objectius que pretén aquest programa, no es diferencia dels de contingut curricular més clàssic (matemàtiques, llengua, física i química, ...), és a dir, cal assolir els seus objectius i contingut degut a que aquests són necessaris per a la formació dels nois i noies. En conseqüència cal garantir que s'executin per part de tot el professorat. A més, cal que l'alumnat el conegui prèviament i també cal avaluar-lo.

Atès que el centre encara no disposa de la seva programació, es recorda que el contingut pot estar elaborat pel centre o bé es pot adoptar o adaptar alguns dels materials editorials que hi ha pensats per aquest àmbit.

Quant a les reunions amb els pares i mares de l'alumnat.

En aquest centre es fa una reunió a l'inici del curs amb tots els grups i no es torna a convocar més als familiars de l'alumnat.

És necessari instaurar de forma ordinària d'altres reunions de pares i mares per tal de donar a conèixer els diferents aspectes relacionats amb l'educació dels seus fills. (el desenvolupament del crèdit de síntesi quan es fa fora del centre, l'orientació en finalitzar l'ESO i aquelles que es puguin considerar del seu interès)

Aquestes reunions han d'estar planificades des de l'inici del curs i preparades des de l'Equip Coordinador.

Quant al seguiment i l'avaluació del programa.

És necessari que el seguiment de les activitats de tutoria grupal tingui una freqüència setmanal i que, en finalitzar el trimestre, dedicant-hi una sessió específica, es faci l'avaluació del programa previst, per tal de valorar els seus resultats i, també per recollir les modificacions que s'hagin considerat oportunes. A més, per fer aquesta avaluació cal disposar d'instruments específics elaborats amb aquesta finalitat.

d-La tutoria personal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.5.2.2 de l'estudi, aquest centre encara no té planificada cap actuació relacionada amb la tutoria personal i tampoc disposa d'una programació específica per portar-la a terme. En canvi, està organitzat per Equips Docents de nivell, el que facilita poder intervenir en aquest àmbit.

Com s'ha exposat anteriorment, en el capítol dos, per donar una atenció personalitzada a l'alumnat s'han de complir com a mínim tres condicions diferents :

- ◆ Repartir aquesta tasca entre tot el professorat que conformen l'Equip Docent.
- ◆ Elaborar un programa específic que doni contingut a aquesta activitat.
- ◆ Disposar d'un temps específic comú entre l'alumnat i el professorat tutor.
- ◆ Fer el seguiment setmanalment en l'Equip Docent de les activitats previstes.
- ◆ Fer una avaluació trimestral del programa desenvolupat.

A més, és necessari que aquest centre tingui en compte totes les consideracions aportades anteriorment relacionades amb aquest apartat, les quals no s'exposaran atès que estan descrites a bastament al capítol dos (apartats 2.6.2 i 2.6.5).

e- El professorat

Com s'ha constatat a l'apartat 4.6.2 de l'estudi, una bona part del professorat d'aquest centre té la plaça en propietat, per tant, es pot considerar un centre estable.

En canvi en analitzar el perfil del professorat que està fent les funcions de tutoria de grup observem que aquests no responen a la situació exposada en el paràgraf anterior. Dels 18 tutors que hi ha a l'ESO, n'hi ha 5 que no tenen placa al centre i, per tant, no es pot dir que l'equip de tutors està consolidat. Aquesta situació no permet assegurar, en alguns cursos, la continuïtat en el cicle.

Els criteris d'assignació dels tutors, únicament s'apliquen a algun professor/a del primer cicle. En el cas del segon cicle, no s'apliquen en cap dels casos.

Pel que fa a la seva formació com a tutors, es pot dir que únicament els mestres d'Educació Primària disposen d'aquesta. La resta de professorat no ha fet mai cap curs relacionat amb aquesta funció.

Com veiem, la situació descrita ens dona la possibilitat d'intervenir en aquest àmbit. Les actuacions que cal realitzar des del centre per millorar aquesta situació s'haurien de preveure en dues direccions :

a-L'assignació de les tutories

És necessari que els tutors i les tutores siguin professorat amb plaça al centre per assegurar la consolidació de l'equip de tutors. Si hi ha la necessitat de donar una tutoria de grup a un professor/a interí, és millor ubicar-lo en cursos terminals de cicle (segon o quart) per tal de no hipotecar la continuïtat dels tutors en un grup determinat.

Un altre aspecte a tenir en compte, és que cal complir amb els criteris previstos referits a la continuïtat en el cicle en assignar els tutors i les tutores en els diferents grups.

b-La formació del professorat

També s'hauria de preveure l'organització d'un pla de formació interna, encaminat a desenvolupar el Pla d'Acció Tutorial que hagin planificat.

f- El seguiment i avaluació del Pla.

Com s'ha constatat a l'apartat 4.7 d'aquest estudi, el centre analitzat no té previst realitzar el seguiment i l'avaluació del PAT.

En relació al **seguiment del Pla** entenem que s'ha d'actuar en els tres àmbits que el componen :

- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ◆ Les reunions de coordinació dels tutors de grup.
- ◆ Les reunions dels Equips Docents.

La periodicitat d'aquest pla hauria de ser setmanal pels aspectes que tenen continuïtat (la tutoria personal i la grupal) i puntual a l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.

Quant a l'**avaluació del PAT**, es proposa que s'executi per separat en cada un dels àmbits, i després, en acabar el curs, es faci una avaluació global a partir dels resultats anteriors. Degut a que l'avaluació global pretén analitzar el pla en el seu conjunt, s'entén que l'entorn més adient on realitzar-la és el Claustre de professorat.

Els àmbits considerats com a susceptibles d'ésser avaluats són :

- ◆ L'Equip Coordinador.
- ◆ Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ◆ Els Equips de tutors de nivell.
- ◆ Els Equips Docents de nivell.

5.2.4- El centre no experimentador de fora de Sabadell

a- La planificació

Com s'ha constatat a l'apartat 4.2.2.2 de l'estudi, aquest centre disposa d'un document de PAT que inclou els següents àmbits :

- ◆ Els objectius generals,
- ◆ La programació de la tutoria grupal
- ◆ L'avaluació del pla.

Es considera necessari fer una revisió d'aquesta planificació degut a que la programació de la tutoria grupal només recull les activitats no cícliques, i com a conseqüència també, caldrà revisar la seva avaluació. A més, cal ampliar-la en els següents apartats :

- ◆ La programació de les activitats prèvies a la matriculació.
- ◆ La programació de la tutoria personalitzada.

Aquests dos àmbits ja es treballen en el centre. Un d'ells, el de les activitats prèvies a la matriculació, es planteja com una activitat independent del PAT i, per això, no està recollida a la planificació de forma específica. A més, l'àmbit relacionat amb la tutoria personal s'hauria de replantejar conceptualment atès que no està donant resposta al seu objecte de ser. Totes aquestes actuacions, com és lògic, comporten les respectives modificacions en el seguiment i l'avaluació del pla.

b- L'estructura organitzativa

D'acord amb el que recull l'apartat 4.2.2.2 de l'estudi, es disposa de l'estructura organitzativa necessària per facilitar el desenvolupament del PAT en la majoria dels seus àmbits:

El de les actuacions prèvies a la matriculació.
El de la tutoria grupal.
El de l'avaluació.

En relació a **les activitats prèvies a la matriculació**, cal que les diferents actuacions que es realitzen es reparteixin entre els diferents professionals atès que, en l'actualitat, aquestes recauen bàsicament en l'Equip directiu. Tal com s'ha fet en els centres anteriors s'aporta una proposta d'actuació :

- ✓ La coordinació institucional amb els centres d'Educació Primària vinculats correspon a la direcció.
- ✓ La planificació de les diferents actuacions generals (xerrades a l'alumnat, xerrades als pares i mares i la jornada de portes obertes), corresponen a la Prefectura d'Estudis o la Coordinació Pedagògica.
- ✓ L'execució de les activitats de traspàs d'informació entre els tutors, la confecció dels grups i les xerrades orientatives a l'alumnat corresponen als coordinadors de nivell, els tutors/es i al professorat en general.
- ✓ El procés administratiu de preinscripció i la matriculació de l'alumnat nou correspon al/la Secretari /a de l'IES i és convenient que coordini aquesta actuació amb el seu/seva homòleg/a del CEIP. És important que l'alumnat pugui resoldre aquest procés administratiu des de l'escola de primària.
- ✓ També des de la direcció de les dues escoles és convenient potenciar la relació entre les AMPAs.

L'estructura organitzativa que tenen prevista no dona resposta a l'àmbit de **la Tutoria Personal**. Per tant, és necessari revisar-la en alguns dels seus aspectes. Seguidament es farà una anàlisi de la seva situació acompanyada de diferents propostes.

- ✓ Tenen previst dedicar una hora de professorat a la tutoria personal, en canvi, l'alumnat no disposa d'aquest temps. Com es veu, aquest és un dels problemes que dificulten l'actuació personalitzada. És necessari organitzar els horaris de tal manera que hi hagi previst un espai de temps que sigui comú entre els/les tutors/es i l'alumnat. Aquesta és la situació òptima per assegurar que es porti a terme l'atenció personalitzada.
- ✓ En el model que apliquen de tutoria personal, és el tutor del grup qui porta en exclusiva aquesta activitat, es a dir, un/a tutor/a donen l'atenció personalitzada a 25 - 30 alumnes, fet que impossibilita cobrir els objectius bàsics d'aquest afer i per això, només es dona resposta als casos problemàtics. Per tant, cal que la tutoria personal es reparteixi entre tot el professorat del centre.
- ✓ Els Equips Docents de nivell no són estables sinó que cada trimestre es modifiquen d'acord amb els crèdits impartits, fet que dificulta la continuïtat de les seves actuacions. És necessari, per tant, que cada professor o professora estiguin inscrits a un únic Equip Docent per tal de consolidar-lo. A més, aquest professorat han de ser els/les tutors/es personals de l'alumnat d'aquest nivell.
- ✓ Tampoc es disposa d'un programa específic que defineixi el contingut de la tutoria personal. És necessari, per tant, que des de l'Equip Coordinador, s'elabori aquest programa i que després cada Equip Docent l'adapti a les seves particularitats.

c-La tutoria grupal

Com s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.2 de l'estudi, aquest centre disposa d'un programa molt elaborat de tutoria grupal que recull les activitats no cícliques. En canvi, no tenen programades les activitats cícliques.

D'altra banda, tenen previst el model de coordinació de tutors per nivells, el seguiment setmanal de les activitats que hi realitzen, les reunions amb els pares i mares de l'alumnat i, en acabar el trimestre, l'avaluació de les activitats desenvolupades en aquest àmbit.

Les activitats cícliques.

En tractar-se d'unes activitats molt sistemàtiques, és necessari que el centre les tingui programades per tal d'assegurar que tots els cursos les executin prenent els mateixos objectius i dedicant-hi la mateixa quantitat de sessions. Si no es fa així, és impossible elaborar després el pla de les altres activitats (les no cícliques). Tant per la seva planificació com pel seu desenvolupament, es proposa tenir en compte les consideracions exposades en el punt 5.2.1.c, d'aquest mateix capítol.

d-La tutoria personal

D'acord amb el que s'ha constatat a l'apartat 4.4.2.2 del capítol 4 i després s'ha recollit a l'apartat dedicat a l'estructura organitzativa, aquest centre encara no té assumits els plantejaments bàsics del que implica desenvolupar la tutoria personal (no hi ha una franja horària setmanal comuna entre els tutors i l'alumnat, els Equips Docents de nivell no són estables, no tenen establert un programa específic de tutoria personal, cada tutor/a té assignats entre 25 i 30 alumnes).

La situació descrita comporta que cada tutor/a executa aquesta activitat de forma arbitrària pel que es fa necessari actuar per modificar aquesta conducta.

Les diferents actuacions han d'anar en la línia de :

- ◆ Disposar d'una organització per Equips Docents estables i repartir aquesta funció entre tot el professorat de l'equip.
- ◆ Elaborar un programa específic que doni contingut a aquesta activitat.

Pel que, és necessari tenir en compte totes les consideracions aportades anteriorment relacionades amb aquest apartat, les quals no s'exposaran atès que estan descrites a bastament al capítol dos (apartats 2.6.2 i 2.6.5).

e- El professorat

Com s'ha constatat a l'apartat 4.6.2 de l'estudi, una part considerable del professorat d'aquest centre té la plaça en propietat i, per tant, es pot qualificar com un centre relativament estable.

En canvi dels 16 tutors que hi ha a l'ESO, n'hi ha 7 que no hi tenen plaça, per tant, no s'assegura la seva continuïtat.

En aquest cas, tot i tenir la voluntat d'aplicar els criteris d'assignació dels tutors, hi ha causes externes que no permeten per tant s'entén que el problema detectat és degut a una limitació de la pràctica.

En relació a la formació d'aquest professorat com a tutors es pot dir que únicament els mestres d'Educació Primària han fet alguns estudi relacionats amb la pedagogia. Per tant, s'hauria de preveure l'organització d'un pla de formació interna, encaminat a executar el Pla d'Acció Tutorial que hagin planificat. El centre disposa de professionals que poden organitzar aquesta activitat. Hi ha un psicopedagog, una mestra de pedagogia terapèutica, cinc mestres d'educació primària i el tècnic de l'EAP disposats a col·laborar tots ells amb experiència suficient en aquest àmbit.

f- El seguiment i avaluació del Pla.

Com s'ha constatat a l'apartat 4.7.1 de l'estudi, aquest centre té previst realitzar el seguiment i l'avaluació del PAT.

En relació al seu **seguiment**, bàsicament està concebut dins l'àmbit de la coordinació dels tutors de grup. Els falta ampliar-lo a les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou i a l'àmbit de la tutoria personal. Aquest últim comportarà modificar les actuacions que l'Equip Docent té establertes. No obstant, degut a que ja tenen previstes les reunions setmanalment, els serà fàcil assumir aquesta activitat.

Quant a l'**avaluació** del PAT, el centre desenvolupa aquesta activitat dins de dos dels àmbits considerats en el nostre estudi, l'equip coordinador, i l'equip de tutors de grup. Per tant, aquest aspecte s'hauria d'ampliar a les activitats prèvies a la matriculació de l'alumnat nou i a l'Equip Docent (per la tutoria personal).

En relació a l'avaluació de les activitats prèvies a la matriculació de l'alumnat nou, es considera necessari que l'executin conjuntament l'Equip Coordinador i el professorat tutor que hi hagi intervingut, amb la col·laboració dels CEIPs afectats.

Donat que el Claustre de Professorat és l'òrgan col·legiat que, en primera instància, aprova el PAT i tenint en compte que tot el professorat del centre ha d'assumir la tutoria personalitzada, també es considera convenient que, en finalitzar el curs, es faci en el sí d'aquest òrgan una avaluació global del PAT.. L'objectiu que pretén assolir aquesta forma de procedir és el donar coherència al pla en el seu conjunt.

CONCLUSIONS i PROPOSTES .

Capítol – 6. Conclusions i Propostes

L'estructura que seguirem per desenvolupar aquest capítol serà la següent :

En primer lloc, s'aporten unes **conclusions generals**.

Seguidament, les conclusions anteriors es desenvoluparan en unes **conclusions específiques**, les quals estan organitzades en quatre blocs diferents :

- La fonamentació teòrica,
- Els objectius,
- Els interrogants plantejats en forma de preguntes,
- Altres aportacions

En tercer lloc i, per acabar, es recolliran les diferents **propostes** que han sorgit en aquest estudi :

- Dirigides a cada centre
- Dirigides a l'Administració Educativa.

6.1- LES CONCLUSIONS.

El desenvolupament de les conclusions d'aquest estudi, utilitzarà com a referents :

- la fonamentació teòrica exposada als apartats 2.4, 2.5, 2.6 i 2.7 del capítol segon,
- els objectius que s'han previst assolir en la fase de la planificació exposats a l'apartat 1.1.4 del capítol primer
- els interrogants plantejats i recollits a l'apartat 1.1.2 del capítol primer.

Com és lògic, un estudi d'aquestes característiques, tot i estar pensat per assolir uns objectius específics, aporta també una altra informació col·lateral, que per això no es menys important i que s'exposarà en un apartat específic .

6.1.1- Les conclusions generals

Un cop acabada l'anàlisi de totes les dades exposades al llarg de l'estudi, les principals conclusions d'indole general que se'n dedueixen són les següents :

- 1- Les diferències en la planificació i l'aplicació del PAT que mostren els centres estudiats no són únicament degudes a la seva situació de partida (experimentadors, no experimentadors, BUP, F.P.) sinó també a les característiques dels seus equips directius i de professorat.
- 2- Els centres estudiats no disposen d'un Pla d'Acció Tutorial complet degut a que no tenen clars quins àmbits el componen.
- 3- L'estructura organitzativa que es disposa no sol donar suport al PAT en la seva globalitat.
- 4- Les actuacions tutorial que hi ha planificades estan bàsicament orientades a la tutoria grupal.
- 5- L'acció tutorial personalitzada es dóna, preferentment, a l'alumnat que ha creat conflictes per problemes de conducta.
- 6- El professorat tutor procedent de secundària no ha tingut com a condició prèvia una formació específica i en molts casos exerceix aquesta funció utilitzant la seva pròpia experiència i la dels companys/es.
- 7- En general, les famílies de l'alumnat, entrevistades, mostren un cert grau de satisfacció amb el servei que reben i no reclamen que aquest hagi de millorar.
- 8- Pels Equips Directius dels IES, el PAT no és un del temes prioritari, ja que s'ha pogut constatar que, abans de decidir qui exercirà com a tutor/a, s'adjudiquen totes les altres responsabilitats i, per això, aquest programa no està consolidat.

9- L'avaluació global del PAT que s'aplica, no es fa sistemàticament en finalitzar cada curs, i per això, no s'avança en aquest terreny.

10-La normativa existent no facilita que els centres desenvolupin el PAT en la seva globalitat, tal com s'entén en aquest estudi.

6.1.2 Les conclusions específiques.

6.1.2.1- En relació a la fonamentació teòrica :

Quan parlem d'Acció Tutorial dins de l'Educació Secundària Obligatòria, entenem que ens estem referint a un procés que s'inicia en arribar l'alumne a l'escola i que s'acaba en el moment que aquest la deixa. Entenem, també, que aquest procés, implica portar a terme diferents actuacions des de tots els àmbits educatius de l'escola sobre cada un dels alumnes, per separat i en el seu conjunt i amb la participació de tot el professorat que hi incideixi. El seu objectiu és intervenir en la formació integral de cada alumne.

D'acord amb el que s'ha exposat anteriorment, quant ens referim al Pla d'Acció Tutorial entenem que es tracta d'un programa recollit en un document que integra : els àmbits d'actuació, la seva organització, els programes que es porten a terme en cada un d'aquests àmbits (objectius, continguts, activitats, recursos, mètodes de treball, temporalització i avaluació) i com fer el seguiment i l'avaluació de tot aquest pla.

En la dimensió organitzativa, entenem que hi ha una estructura òptima que facilita, als centres públics, el desenvolupament del PAT. En el nostre estudi creiem haver arribat a una aproximació d'aquesta. Seguidament es farà una descripció del seu contingut.

El Pla d'Acció Tutorial d'un centre públic d'ensenyament secundari es compon de diferents àmbits, els quals es complementen entre ells. Aquests són :

- Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- La tutoria grupal.
- La tutoria personal.
- L'avaluació.

Cada un dels àmbits ha de disposar d'una estructura organitzativa específica que el suporti i d'una programació contextualitzada que li doni contingut. Aquesta serà revisada anualment.

L'estructura organitzativa que cal preveure des dels centres per tal de poder desenvolupar el PAT pot ésser la següent :

- Un equip coordinador de l'acció tutorial. Aquest ha d'estar format pel càrrec unipersonal de Cap d'Estudis o Coordinació Pedagògica, les Coordinacions de cada nivell i el professional de Psicologia i Pedagogia del centre. Aquest últim tindrà una funció assessora dins de l'equip.
- La coordinació per nivells de les activitats de tutoria grupal. Aquesta estarà composta pel Coordinador/a del nivell i els tutors /es de grup de cada nivell. (per centres de menys de tres línies es recomana utilitzar el cicle en lloc del nivell)
- La coordinació de la tutoria personal es portarà a terme dins de l'Equip Docent de nivell i s'en farà càrrec el seu coordinador/a. Aquest equip està compost per tot el professorat adscrit al nivell. Cada un d'aquests ha d'assumir la tutoria personal d'un nombre determinat d'alumnat.

La programació de **les actuacions prèvies a la matriculació** ha de preveure tant les activitats amb els centres adscrits com els mecanismes per obtenir la informació de l'alumnat no adscrit. El seu contingut ha de donar resposta a cada centre per separat. No es considera oportú fer un plantejament general i únic per tots els centres adscrits a un IES determinat. Cal tenir en compte que cada un d'ells pot oferir diferents possibilitats de coordinació. Per tant, cal revisar anualment aquesta programació, atès que tots els centres evolucionen.

Les intervencions que comporta, es donen a diferents nivells de participació : la direcció, l'Equip Coordinador, la secretaría, el professorat tutor i l'alumnat. Per tant, és necessari definir i acotar les funcions de cada un d'aquests.

Les activitats que cal desenvolupar en aquest àmbit són les següents:

- ✓ La coordinació entre les direccions dels dos nivells
- ✓ La coordinació entre els tutors dels dos nivells.
- ✓ La coordinació entre les secretaries dels dos nivells
- ✓ El traspàs de la informació.
- ✓ Les xerrades a l'alumnat de primària sobre els nous estudis i l'organització i el funcionament de l'institut.
- ✓ Les xerrades als pares i mares dels nous alumnes per conèixer l'organització i funcionament de l'institut.
- ✓ L'organització d'activitats conjuntes entre l'alumnat de l'últim curs de primària i el de primer curs de secundària per facilitar la integració en el nou context.
- ✓ Les jornades de portes obertes perquè l'alumnat i els pares i mares puguin conèixer "in situ" les instal·lacions i el funcionament del nou centre.
- ✓ La confecció conjunta dels grups d'alumnes de primer curs de l'IES a partir de l'experiència dels tutors de Primària.
- ✓ Una reunió conjunta entre els tutors dels dos nivells per analitzar la pre-avaluació a mitjans del primer trimestre i per, si és el cas, actuar sobre els resultats obtinguts

La programació de **la tutoria grupal** ha de preveure :

- les activitats cícliques (seguiment de la setmana, elecció del l'alumnat delegat, preparació de les juntes d'avaluació, presentació dels crèdits variables, preparació del crèdit de síntesi, sortides i festes)
- les activitats no cícliques (tenint en compte que el seu contingut ha d'estar relacionat amb els eixos transversals del currículum).

Donat que en aquest àmbit es pretén donar un contingut curricular específic, és necessari que estigui definit de la mateixa manera que les altres àrees de coneixement. També, cal avaluar l'alumnat per conèixer el grau de competència adquirit.

La programació de **la tutoria personal** ha de preveure com fer el seguiment de tot l'alumnat del centre i la relació que es manté amb els seus pares i mares.

Es considera que una eina adequada per fer aquest seguiment és el contracte didàctic, atès que les seves característiques permeten adaptar-se a tot l'alumnat, el que facilita la personalització la tutoria.

La programació de **l'avaluació**. Ha d'estar integrada dins de cada un dels àmbits assenyalats anteriorment i, a més, s'ha de plantejar de forma global, és a dir, cal avaluar el PAT en cada un dels àmbits i en el seu conjunt, en acabar el curs.

6.1.2.2- En relació als objectius

a-El primer objectiu :

Analitzar com s'ha portat a terme el Pla d'Acció Tutorial en la fase d'experimentació en els centres estudiats, tant des del punt de vista organitzatiu com atenent als criteris establerts per les institucions implicades.

En la fase d'experimentació s'ha pogut constatar que, tot i que els diferents centres que aplicaven la Reforma de l'Ensenyament Secundari de forma experimental, seguien les mateixes pautes i rebien un assessorament extern semblant del Departament d'Ensenyament, mostraven diferències rellevants en l'aplicació del Pla d'Acció Tutorial en els respectius centres.

El fet d'haver realitzat una investigació d'estudi de casos, ha permès veure que no es pot donar una explicació general sobre les característiques dels centres experimentadors en aquesta fase, sinó tot al contrari. En el cas del nostre estudi, ens hem trobat amb dos centres en situacions totalment diferents que, aparentment, han estat fent la mateixa feina en condicions semblants però en l'anàlisi detallada hi ha grans diferències entre ells.

La planificació del Pla d'Acció Tutorial, entesa com l'existència d'un document que recull la filosofia, l'estructura i les pretensions, a llarg termini, d'aquest àmbit escolar, no existia en cap dels centres. En canvi, mentre un d'ells ja tenia un projecte global de tutoria on quedaven definits els diferents àmbits d'actuació, l'altre desenvolupava aquesta activitat sobre la marxa, sense uns criteris i objectius clars.

Com a consideració prèvia a aquesta anàlisi, cal recordar quina ha estat la situació de partida en cada cas :

En primer lloc, cal tenir en compte que un dels centres, havia estat creat com a IES per experimentar la reforma i, pel fet de partir de "zero", va tenir la possibilitat de dissenyar i definir una estructura organitzativa pensada en termes del nou model educatiu, el que li va facilitar el desenvolupament del PAT.

L'altre, en canvi, era fruit de la reconversió d'un IFP i seguia amb la mateixa estructura organitzativa que utilitzava quant impartia la Formació Professional, degut a que compartia en el mateix espai i temps els dos models. En definitiva, es portaven a terme les noves activitats previstes a la Reforma sense canviar els aspectes de fons. Es a dir, es va produir un canvi en les activitats que es realitzaven en el centre, però no es van modificar les estructures organitzatives de la institució.

Aquest van ser un dels motius, ja en la fase inicial, que explica el comportament de la implementació en els dos centres, la qual va derivar cap a camins diferents i, per això, la seva evolució ha estat considerablement desigual.

Aquesta reflexió també pot servir per explicar alguns dels problemes que s'han produït en la fase de generalització, donat que en els centres experimentadors que van néixer per aplicar la reforma, no va ser necessari modificar l'estructura organitzativa ni vèncer les resistències al canvi manifestades pel professorat.

Contràriament a la situació dels centres creats per aplicar la reforma, aquells que es reconvertien en experimentadors naixien amb una herència que implicava uns canvis, tant organitzatius com de convenciment del professorat, els quals ja posaven en evidència l'existència d'algunes dificultats en l'aplicació de l'ESO, en la fase d'experimentació, tal com veurem en aquest apartat.

El desenvolupament seguit en l'aplicació del PAT en els dos casos corrobora les conclusions exposades més amunt :

- El centre que va néixer per experimentar la reforma, es va dotar d'una estructura organitzativa específica que li facilitava les diferents actuacions. L'altre, experimentava l'ESO amb l'estructura bàsica de la F.P.
- El centre reformista pur, començava a establir relacions de coordinació amb els centres d'Educació Primària d'on provenien els alumnes d'EGB. En canvi, l'altre no va treballar mai aquest àmbit.
- Mentre un dels centres (el pur) plantejava l'acció tutorial tant en l'àmbit grupal com en el personal, l'altre centre (el provinent de FP), es limitava a considerar únicament l'àmbit de la tutoria grupal durant una hora a la setmana.
- El centre nascut per experimentar, tenia previst impartir un programa molt general però amb un contingut específic pensat per l'alumnat a l'hora de tutoria de grup. L'altre centre, en canvi, deixava a cada tutor/a que omplís aquest temps segons el seu criteri personal.

- L'IES, preveia el seguiment i avaluació de les activitats de PAT realitzades en els diferents àmbits treballats. En canvi, l'IFP no preveia aquesta forma de treballar i aquest seguiment i avaluació és feia únicament des del Departament d'Ensenyament.

En definitiva, podríem resumir la situació existent en aquest període dient que es van realitzar dos tipus d'experimentació :

- La dels centres que van néixer per experimentar la Reforma de l'Ensenyament Secundari, anomenats des dels seus orígens com a IES, que partien d'un professorat voluntari, per tant, no hi havia resistències al canvi sinó tot el contrari, es tractava de professionals oberts i amb l'entusiasme per experimentar . Aquests centres disposaven d'una estructura organitzativa pensada exclusivament per a desenvolupar el nou pla d'estudis i la majoria del seu alumnat hi anava, també, de forma voluntària.
- La dels centres que per motius diversos, es reconvertien de centres de FP en centres experimentadors (curiosament no es va produir aquesta situació en cap centre de BUP de forma global. Únicament un IB de Manresa tenia dues línies que impartien REM immerses en un model de BUP pur). Aquests centres es van trobar en una situació molt diferent als anteriors. La filosofia de la reforma era assumida per una minoria del professorat i costava de penetrar a la resta del claustre i l'alumnat era el mateix que en les condicions anteriors hauria fet F.P. En aquests centres, ja s'apuntaven alguns dels conflictes que s'han anat reproduint després en la fase de generalització de la LOGSE.

b-El segon objectiu :

Analitzar com s'està portant a terme el Pla d'Acció Tutorial en la fase de generalització en els centres estudiats, tant des del punt de vista organitzatiu com atenent als criteris establerts per les institucions implicades.

En termes generals s'ha constatat que els PAT que es desenvolupen actualment en els diferents centres estudiats, han experimentat una evolució positiva en relació a la situació en que es trobaven a la primera fase de l'estudi. No obstant s'ha observat que encara pateixen diferents deficiències, unes d'elles són comunes a tots els centres i d'altres són específiques de cada un d'ells.

1-D'entre les deficiències específiques que s'han trobat, es destaquen com a més rellevants :

- L'existència d'un centre que encara no disposa d'un PAT escrit. Les diferents activitats que s'hi realitzen, responen, en el millor dels casos, al compliment formal de la normativa i no estan plantejades de forma global donant coherència a un projecte comú. Aquesta situació comporta que cada tutor/a desenvolupa les activitats que considera més adients, les quals poden arribar a ser totalment diferents entre tutors del mateix nivell.
- Hi ha dos centres que no tenen prevista una estructura organitzativa per aplicar el PAT. Aquesta situació impossibilita la coordinació dels tutors i, en conseqüència, no es pot considerar que les activitats tutorial desenvolupades responguin a un programa de PAT de centre.
- Hi ha dos centres que tendeixen a nomenar tutors al professorat que arriba de nou al centre ja siguin numeraris o interins i, per tant, no coneixen el centre, el que impossibilita la consolidació d'un projecte a llarg termini.

- Hi ha un centre on el PAT, es concep bàsicament des del punt de vista organitzatiu i únicament està suportat pel Coordinador Pedagògic. Aquesta situació limita el seu desenvolupament als aspectes formals.

2-D'entre les deficiències comunes que s'han trobat, cal esmentar com a més rellevants :

- La concepció del que ha de ser un PAT es redueix a les actuacions que es desenvolupen a la tutoria grupal. Per tant, en la seva planificació no es tenen en compte les derivades de la tutoria personalitzada, de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou i tampoc el pla de seguiment i avaluació del programa.
- La inexistència d'una programació que contempli els objectius i les activitats prèvies a la matriculació de l'alumnat de primer curs, la qual cosa dificulta l'evolució en aquest àmbit tutorial.
- La inexistència d'una programació que contempli els objectius i les activitats de la tutoria personalitzada encaminada a atendre a tot l'alumnat del centre.
- La inexistència d'un programa que prevegui el seguiment i l'avaluació del Pla d'Acció Tutorial. Aquesta mancança dificulta considerablement la possibilitat d'avançar en aquest àmbit.
- Les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat, són considerades com a activitats independents de l'acció tutorial, i es plantegen de forma aïllada.
- La programació de la tutoria grupal que es limita a recollir el contingut d'uns temes específics relacionats amb els eixos transversals del currículum, sense tenir en compte la programació de les activitats cícliques.

- La consideració d'algunes activitats cícliques (la tria dels crèdits variables) més des del punt de vista Administratiu que des del Pedagògic.
- No diferenciar les activitats que suposa desenvolupar la tutoria personal i la grupal i, en conseqüència, pretendre que un únic tutor, disposant d'una hora a la setmana, assumeixi totes aquestes activitats amb 30 alumnes. Com a conseqüència d'aquesta situació no es porta a terme la tutoria personal, de forma generalitzada, a cap dels centres estudiats.
- Desvincular les funcions de l'Equip Docent de la tutoria personalitzada.
- La pràctica inexistència d'activitats dirigides a atendre la tutoria personalitzada.
- Els equips directius nomenen, en primer lloc, a aquells que ha d'assumir les responsabilitats de gestió i, entre el professorat que queda s'adjudiquen les tutories, de tal forma que les persones que, des de la direcció, són considerades més competents poques vegades fan de tutors.
- El professorat tutor provinent d'Educació Secundària no té una formació prèvia com a tutor i, per tant, aquesta depèn de la seva experiència i la dels companys que estan en la mateixa situació. Aquest fet va reproduint els problemes detectats i no permet evolucionar en aquest terreny.
- Dificultats per trobar una franja horària compatible amb la dels pares i mares de l'alumnat per mantenir entrevistes personals.

De tot el llistat de situacions problemàtiques que s'ha exposat, es consideren bàsicament importants aquelles que es repeteixen en el conjunt dels centres degut a que són indicadors d'una situació que es pot considerar de tipus més general.

En definitiva es pot dir que els PAT d'alguns dels centres estudiats, es troben en una fase molt primerenca, tant des del punt de vista de la seva planificació com del seu desenvolupament.

En conseqüència, degut a la importància que té la tutoria en aquest nivell educatiu, en ésser l'eina que pot donar resposta a les necessitats de tot l'alumnat, es fa necessari preveure actuacions per corregir aquesta situació.

Aquestes actuacions haurien de venir, tant dels centres afectats, com de la pròpia administració. A més, no es poden plantejar de forma general, sinó que han de contextualitzar-se en cada un dels centres en funció de la seva realitat.

c-El tercer objectiu

Comparar l'estructura organitzativa i com s'està aplicant l'acció tutorial als centres que han estat experimentadors i als que no ho han estat per conèixer-ne l'impacte de l'experimentació.

Tant des del punt de vista de l'estructura organitzativa que tenen prevista els diferents centres com de la pròpia aplicació que fan del PAT, no es pot dir que s'hagi trobat que les diferències que s'han posat de manifest estiguin relacionades amb els centres que han estat experimentadors o els que no ho han estat per aquest fet.

Es poden establir diferents tipus de comparacions per poder treure'n algunes conclusions.

1-La comparació entre els centres experimentadors i els no experimentadors per separat.

El desenvolupament que han tingut els centres experimentadors al llarg del temps que ha durat la recerca, no és homologable entre ells. Mentre un ha sofert una evolució considerable tant en l'aplicació com en l'estructura organitzativa que suporta el PAT, l'altre ha quedat estancat i en alguns aspectes fins i tot ha patit una involució.

Aquest mateix raonament es pot fer en relació als centres no experimentadors. Veiem que un d'ells ha tingut una evolució molt satisfactòria, tant en l'àmbit organitzatiu com dels continguts del PAT i, l'altre, en canvi, es manté en una situació molt semblant a la que tenia que quan impartia FP-1 i, els pocs canvis que ha experimentat, han estat deguts més a l'aplicació del nou model, que no pas a la concepció de cap a on ha d'evolucionar el PAT.

2-La comparació entre els quatre centres estudiats.

En relació a l'evolució dels quatre en el seu conjunt, en el nostre estudi s'ha constatat que el centre que ha tingut una evolució més satisfactòria, tant des del punt de vista organitzatiu com del contingut del PAT, ha estat un dels dos no experimentadors, el provinent d'un Institut de Batxillerat.

La seva situació actual en matèria de tutoria, és comparable a la del centre experimentador creat específicament per a portar a terme la Reforma de l'Educació Secundària. Aquesta observació fa pensar que entre els factors principals que intervenen en l'evolució dels centres, la seva situació d'origen no hi té un pes fonamental.

3-La comparació entre els centres provinents de FP.

Una altra comparació que es pot fer és la dels dos centres provinents de FP, atès que partien de situacions molt semblants.

L'estudi mostra que el centre que no va experimentar l'ESO, es troba en una situació molt precària, en relacionar-lo amb el centre experimentador que prové del mateix origen.

En aquest cas podríem deduir que el centre experimentador ha mantingut un nivell mínim fruit de l'assessorament i seguiment que va rebre en la fase d'experimentació. Cal tenir en compte, també, que aquest nivell detectat, en l'actualitat, es mou més en el terreny de les formes que en el del fons.

- Disposen d'una estructura organitzativa que suporta la tutoria grupal, però no s'utilitza.
- Hi ha una programació de les activitats no cícliques, però aquesta no es porta a terme per part de tothom.
- Hi ha previst el seguiment de les activitats de tutoria grupal però, degut a la freqüència amb que es planteja, no és eficaç.

- Hi ha prevista una avaluació del programa, però no genera canvis.

4- Comparació entre els dos centres que han evolucionat més.

La comparació entre l'estructura organitzativa que disposen i el contingut del PAT en els dos centres que han evolucionat més, (el centre creat per a experimentar la reforma i el no experimentador provinent de BUP), ens porta a concloure que no hi ha diferències rellevants que ens facin pensar que un dels centres treballa la tutoria en els àmbits *previ a la matriculació de l'alumnat de primer curs, la tutoria grupal, i el seguiment i l'avaluació dels programes* amb més profunditat que l'altre. En els dos casos, hi ha la mateixa estructura organitzativa, tenen una programació molt elaborada, i treballen de forma molt semblant el seu contingut.

Pel que fa a l'àmbit de la tutoria personalitzada, el centre reformador disposa d'una estructura organitzativa més evolucionada, si bé no en treu més profit degut a que, al final, els dos centres, treballen el mateix contingut.

Com a resum a aquesta anàlisi podem dir que :

- Els centres experimentadors mantenen un nivell mínim que, en alguns casos, es pot quedar en els aspectes formals.
- Que un dels centres no experimentadors no ofereix garanties de complir els mínims que es requereixen per portar a terme el PAT. Aquesta situació, però, es pot reconduir fàcilment des del propi centre.
- Que hi ha centres no experimentadors que des de la seva incorporació a l'ESO han tingut una evolució molt positiva, la qual, en alguns aspectes, supera a d'altres centres que havien estat experimentant la reforma.

- Que han estat les circumstàncies internes de cada centre, bàsicament el seu equip humà, les que justifiquen la seva situació actual en relació al PAT, més que la intervenció de l'Administració en cada un d'ells. Cal recordar que en la fase d'experimentació es va fer un esforç considerable des de l'Administració per ajudar aquests centres i que els resultats obtinguts, a mig termini, no estan relacionats amb aquest esforç.

d-El quart objectiu :

Creuar la informació obtinguda procedent dels objectius anteriors amb d'altres factors intervinents de tipus administratiu i social per tal de relacionar els fets i apuntar-ne possibles explicacions.

Els punts anteriors ens han portat a concloure que la situació en que es troben els diferents centres que estan impartint l'ESO és molt diversa, i que l'Acció Tutorial es troba en una situació molt inestable, per la qual cosa no es garanteix obtenir els resultats que preveu la normativa.

Les causes que expliquen aquesta situació segurament són molt diverses i no sempre generalitzables. No obstant, d'acord amb la informació que ens ha aportat l'estudi, veiem que com a mínim provenen de tres àmbits diferents :

- Del propi centre.
- De l'Administració Educativa
- D'altres causes externes .

- Les generades dins dels propis centres.

- Resistències al canvi.
- Dificultats per trobar qui lideri el projecte.
- Falta d'experiència dels equips de professorat com a educadors-tutors.
- Inestabilitat de les plantilles de professorat.
- Dificultats per coordinar els equips.
- Desconeixement de les possibilitat del PAT.

- Les generades des de l'Administració Educativa.

Falta d'un pla de formació integrat en els centres.

Falta d'un pla de seguiment i assessorament específic.

Falta de definició dels àmbits d'actuació que contenen un PAT.

Falta de definició del contingut en els programes de tutoria.

Falta de definició d'una política de professorat que assegurí l'estabilitat de les plantilles.

Falta de formació dels Equips Directius.

- Les generades per altres causes externes a les anteriors.

Les motivades pels interessos polítics.

Les motivades per la demanda social de delegar cada vegada més funcions a l'escola.

Les motivades per la consideració social de l'escola.

e-El cinquè objectiu.

Fer propostes dirigides als centres estudiats i a l'Administració Educativa amb la finalitat de col·laborar en la millora de l'aplicació del Pla d'Acció Tutorial als centres d'ESO.

El desenvolupament d'aquest objectiu està previst tractar-lo en exclusiva al punt 6.2 del present capítol.

6.1.2.3- En relació als interrogants plantejats.

Com podem recordar, al capítol primer, s'han formulat diferents preguntes de tipus general, la resposta de les quals s'ha anat desvetllant en l'anàlisi dels objectius proposats. Són aquestes:

¿La tasca desenvolupada des de l'Administració amb els centres experimentadors ha donat fruits que van més enllà de la pròpia experimentació portada a terme en anys passats o bé en aquests moments, en matèria de tutoria, estan treballant exactament igual que els centres que no van passar per aquest procés?.

¿Els centres que van ser experimentadors i que en el seu moment van ser innovadors en la funció docent, actualment continuen amb aquesta dinàmica o bé, pel contrari, s'han acomodat i reproduïxen mecànicament les tasques encomanades?.

En un primer moment, a la fase d'experimentació, la intervenció de l'Administració va aconseguir produir canvis en la manera de treballar dels centres que es van reconvertir en experimentadors i en alguns casos van arribar a afectar a la concepció educadora del professorat.

També, en el cas dels centres creats específicament per portar a terme l'experimentació, es va aconseguir utilitzar una estructura nova i impregnar de la nova filosofia que implicava la LOGSE al seu professorat. Aquesta situació però, no es va donar amb la mateixa rotunditat en els altres centres experimentadors, atès que algun del seu professorat rebutjava frontalment el nou model.

En arribar la data de la incorporació dels centres ordinaris a la reforma, des de l'Administració Educativa no es va preveure cap programa específic de seguiment per tal de facilitar aquest canvi. Per aquest motiu, els nous centres que s'incorporaven a l'ESO van utilitzar alguns centres experimentadors com a mirall i, aquest referent, va condicionar la seva situació actual.

La informació recollida en aquest estudi no ens permet dir que els centres experimentadors han incorporat en els seus claustres una cultura innovadora, sinó tot el contrari. Aquests s'han anat adaptant a la nova situació sense marcar grans diferències amb els centres que s'ha incorporat a l'ESO quant ho ha demandat el calendari

De fet no es coneixen, mes enllà de la informació que es va rebre al Servei d'Inspecció, els criteris que des de l'Administració es van utilitzar per designar centres experimentadors a centres ordinaris. En general però, els motius estaven relacionats amb la voluntarietat dels equips directius dels centres, les necessitats d'escolarització i la voluntat d'experimentar amb aquest tipus de centres.

L'explicació dels arguments exposats més amunt que justifiquen aquesta situació pot ser molt complexa, no obstant, l'estudi ha portat a constatar alguns motius que estan entre les múltiples raons.

La poca estabilitat dels equips directius.

La majoria de persones que integraven els equips directius que en aquells moments es van comprometre en la dimensió innovadora del seu centre, al llarg d'aquests anys han anat deixant les seves responsabilitats de gestió. Les persones que els han substituït no sempre han assumit aquest compromís.

La mobilitat del professorat.

L'evolució que ha tingut el contingent de professorat al llarg d'aquest temps en els diferents centres, ha dificultat la consolidació dels equips docents. En molts casos, l'equip de persones que actualment compona els claustres dels centres experimentadors s'ha renovat majoritàriament, i l'esforç fet per l'Administració amb aquells equips no ha tingut continuïtat amb el nou professorat. Així doncs, per aquest fet s'ha anat desfigurant el projecte inicial.

L'excessiva durada de la fase d'experimentació.

Els centres que es van incorporar a l'experimentació a la primera fase, els anys 1985 i 1986, van estar experimentant fins el curs 1994-1995.

Aquest llarg període de temps (9 anys), no tant sols va afavorir la mobilitat del professorat sinó que, a més, va condicionar el perfil de l'alumnat que s'incorporava a la reforma. El nou model va acabar sent "la tercera via" degut a que al llarg d'aquest temps, es va anar incrementant el nombre de centres reformadors (hi havia BUP, FP i ESO) en la franja 14-16. A més, una part important de l'alumnat que anava a fer l'ESO, tenia un perfil diferent als que feien BUP o FP-1. Per aquest motiu, la mostra que s'utilitzava en alguns d'aquests centres no era representativa de la població escolar a qui després s'aplicaria la reforma. És per aixó que, alguns dels centres experimentadors, en l'actualitat, treballen de forma diferent a la fase d'experimentació degut a que els ha canviat l'escenari.

La resposta a les preguntes específiques .

A partir de les respostes obtingudes i en funció del grau d'assoliment dels objectius proposats en aquesta investigació, s'està en condicions de donar raó a cada una de les preguntes formulades.

Pregunta núm. -1

¿En l'actualitat, els dos centres que han estat experimentadors, mostren diferències rellevants en el desenvolupament del PAT si els comparem amb els altres dos que no ho han estat ?.

L'estudi explica que, dels quatre centres estudiats, els dos que han estat experimentadors no estan desenvolupant un PAT que ofereixi més garanties de qualitat que els altres dos. De fet, hi ha un dels centres no experimentadors que en algun dels àmbits que integren el PAT està obtenint uns resultats més satisfactoris que els altres tres analitzats.

Per tant, els centres experimentadors no mostren diferències que facin pensar que aquests desenvolupen un PAT de més qualitat que els altres dos.

Pregunta núm. -2

¿El centre experimentador que va néixer expressament per aplicar la reforma segueix evolucionat, després de la fase d'experimentació, en canvi, el que va estar experimentador degut a la reconversió de centre de FP s'ha estancat i, en aquests moments, no mostra cap diferència amb els altres dos que s'han integrat en la fase de generalització?.

El centre experimentador que va néixer per aplicar la reforma, ha anat evolucionant des de la primera fase de la investigació i, en alguns àmbits, segueix estant al davant dels altres (el de l'organització de la tutoria personal). En canvi, el que es va reconvertir en experimentador, a més de no evolucionar com l'anterior, en alguns aspectes relacionats amb la tutoria grupal es treballava millor en la fase d'experimentació que en l'actualitat.

Per tant, el centre que va néixer per experimentar la reforma segueix mantenint un nivell superior, en matèria de PAT a l'altre centre. Aquest segon, a més, es troba en una situació més desfavorable que un dels centres no experimentadors.

6.1.2.4- Altres aportacions.

Per l'aplicació del PAT, en el cas dels centres públics, es considera fonamental que des de la direcció es valori aquesta activitat. No és raonable que la tasca tutorial s'encomani a les persones amb menys experiència. A més, si es dóna el cas que un/a professor/a desenvolupa amb eficàcia l'acció tutorial, tendeix a ser "promocionat" per fer una activitat de gestió i, d'aquesta manera, la tutoria està sempre conduïda per aquell professorat a qui la direcció té menys confiança degut a que aquesta no la considera prioritària.

En canvi, no es sol donar, amb la mateixa freqüència, la situació contrària, és a dir, si un tutor/a no fa bé aquesta funció, no se l'aparta d'aquesta responsabilitat, sinó que, per falta de contingent, la torna a desenvolupar el curs següent.

Aquesta manera d'entendre la tutoria no facilita el tenir un bon pla de treball i un equip de tutors efectiu. Les consideracions anteriors fan necessari modificar la cultura dels Equips Directius i potenciar la tutoria des dels centres.

Un altre element que ha condicionat el desenvolupament del PAT ha estat la formació de base del professorat d'ensenyament secundari. En general, aquests professionals parteixen d'una concepció instructora de l'educació i cal que modifiquin aquest plantejament degut a que en l'actualitat estan impartint un ensenyament bàsic i obligatori fins els 16 anys.

Es per això que hom considera important seguir un programa de formació continuada amb aquest professorat dins del propi centre .

6.2- PROPOSTES DIRIGIDES ALS CENTRES

Aquest apartat dóna resposta al que es preveu al punt 6.1.5 i que es relaciona amb el cinquè objectiu :

Fer propostes dirigides als centres estudiats i a l'Administració Educativa amb la finalitat de col·laborar en la millora de l'aplicació del Pla d'Acció Tutorial en els centres d'ESO.

6.2.1 El Centre experimentador de Sabadell.

En aquest centre s'ha arribat a assolir el concepte del que implica desenvolupar un Pla d'Acció Tutorial. Les activitats que integren el seu pla estan relacionades amb els quatre apartats bàsics que, des del nostre estudi, es consideren fonamentals : les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou, la tutoria grupal, la tutoria personal i el seguiment i avaluació de cada un d'ells per separat i en general. Per això, les seves possibilitats de millorar el PAT són fàcilment assumibles a curt termini. Seguidament s'exposaran un conjunt de propostes fruit de la investigació que pretenen ajudar al centre a millorar la seva situació en aquest àmbit.

a-Propostes relacionades amb la planificació.

- ✓ Fer una revisió del contingut dels àmbits que componen la planificació del PAT.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de la tutoria personalitzada

b-Propostes relacionades amb l'Estructura Organitzativa.

- ✓ Revisar el model de relació que s'ha establert amb el conjunt dels centres d'educació primària d'on prové l'alumnat dels diferents cursos.
- ✓ Revisar els criteris establerts per l'adjudicació i aplicació de les tutories de grup.
- ✓ Revisar el model organitzatiu utilitzat per la presentació i orientació dels crèdits variables.
- ✓ Decidir els criteris d'adjudicació, entre el professorat, de les tutories personalitzades.
- ✓ Revisar les funcions dels Equips Docents per tal de donar atenció a la tutoria personalitzada.

c-Propostes relacionades amb les actuacions prèvies a la matriculació

- ✓ Planificar un sistema de traspàs d'informació adreçat als centres que no estan directament vinculats a l'IES i que aporten alumnat a qualsevol dels cursos. (per aquesta raó no es poden preveure actuacions prèvies).

d-Propostes relacionades amb la tutoria grupal.

- ✓ Programar les activitats cícliques.
- ✓ Informar l'alumnat del programa de les activitats no cícliques.

e-Propostes relacionades amb la tutoria personal.

- ✓ Elaborar un programa específic que faciliti el desenvolupament de la tutoria personalitzada.

- ✓ Preparar els materials necessaris per facilitar al professorat el seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Fer, des de l'Equip Docent, el seguiment setmanal del programa.
- ✓ Efectuar, des de l'Equip Docent, l'avaluació del programa, en finalitzar cada trimestre.

f-Propostes relacionades amb el professorat.

- ✓ Portar a terme un pla de formació interna del professorat vinculat amb l'acció tutorial per poder aplicar amb eficàcia el PAT.
- ✓ Responsabilitzar de la tutoria personal a tot el professorat del centre.
- ✓ Preveure criteris específics per formar al professorat novell.

g-Propostes relacionades amb el seguiment i avaluació de PAT.

- ✓ Revisar el pla de seguiment de la tutoria grupal.
- ✓ Elaborar un pla de seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Elaborar un pla de seguiment de les actuacions prèvies a la matriculació.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació específic de les activitats prèvies a la matriculació.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació de les activitats de la tutoria grupal.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació de la tutoria personalitzada
- ✓ Preveure l'avaluació global del PAT en acabar cada curs.

6.2.2- El Centre experimentador de fora de Sabadell

En aquest centre s'ha de plantejar de nou el concepte de PAT. Es fan diferents activitats que hi estan relacionades però sense cap connexió entre elles. No obstant, en les fases de recollida de dades i de posta en comú dels resultats obtinguts, s'ha col·laborat molt satisfactòriament i s'ha mostrat l'interès en afrontar el repte que suposa la millora del seu PAT. Seguidament es recullen les diferents propostes que els poden ajudar a aconseguir aquest objectiu.

a- Propostes relacionades amb la planificació .

- ✓ Fer una revisió del contingut dels àmbits que componen la planificació del PAT.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de la tutoria personalitzada.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit del seguiment i avaluació del PAT.

b-Propostes relacionades amb l'estructura organitzativa .

- ✓ Revisar el model de relació que tenen establert amb el conjunt dels centres d'educació primària d'on prové l'alumnat dels diferents cursos.
- ✓ Organitzar el procés administratiu establert en la preinscripció i la matriculació de l'alumnat procedent dels centres vinculats per tal d'evitar que les famílies hagin de fer les gestions corresponents desplaçant-se a l'institut. Aquesta actuació reforça el sentit de continuïtat que es pretén potenciar amb les vinculacions intercentres.

- ✓ Des de la Coordinació Pedagògica, delegar funcions i establir quins professors realitzen cada una de les diverses activitats prèvies a la matriculació de l'alumnat de primer curs.
- ✓ Definir el model de coordinació que es vol establir per portar a terme la tutoria grupal.
- ✓ Organitzar la coordinació de la tutoria grupal per cicles i nivells.
- ✓ Revisar els criteris i l'aplicació que tenen establerta per adjudicar les tutories de grup.
- ✓ Establir la tutoria personalitzada com activitat ordinària de l'Equip Docent.
- ✓ Decidir els criteris d'adjudicació de les tutories personalitzades entre el professorat.
- ✓ Definir l'espai de temps que implica desenvolupar la tutoria personalitzada.
- ✓ Revisar les funcions dels Equips Docents per tal d'atendre a la tutoria personalitzada.
- ✓ Organitzar el seguiment i l'avaluació de les programacions de les tutories (la grupal i la personal).
- ✓ Establir criteris i estratègies per a desenvolupar les reunions de pares i mares.

c- Propostes en relació a les actuacions prèvies a la matriculació

- ✓ Atès que no es poden preveure actuacions prèvies, planificar el sistema de traspàs d'informació que cal utilitzar amb l'alumnat nou de qualsevol curs, provinent d'un dels centres que no estan vinculats a l'IES.

d-Propostes relacionades amb la tutoria grupal.

- ✓ Establir, setmanalment, la coordinació dels tutors de cada nivell per tal de poder fer el seguiment del programa establert.
- ✓ Que les reunions de tutors de nivell tinguin com a objectiu desenvolupar les següents funcions: planificar totes les activitats, acordar les diferents metodologies, facilitar la formació dels tutors novells, fer el seguiment i avaluació de les activitats i garantir el compliment dels programes.
- ✓ Programar les diferents activitats de tutoria grupal cícliques i no cícliques que es facin amb l'alumnat.
- ✓ Que el programa de les diferents activitats prevegui, com a mínim: els objectius, els continguts, la metodologia a utilitzar per cada activitat, els recursos necessaris, la temporització i l'avaluació tant de l'alumnat com de la pròpia activitat.
- ✓ Informar l'alumnat del programa de les activitats no cícliques.
- ✓ Elaborar, en iniciar el curs, el programa de les reunions de pares i mares.
- ✓ Avaluar, trimestralment, el programa desenvolupat amb l'alumnat

e-Propostes relacionades amb la tutoria personalitzada.

- ✓ Modificar les funcions dels Equips Docents de nivell per tal que assumeixin la tutoria personalitzada.
- ✓ Elaborar un programa específic que faciliti desenvolupar la tutoria personalitzada.

- ✓ Preparar materials necessaris per facilitar al professorat el seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Fer el seguiment del programa cada setmana des de l'Equip Docent
- ✓ Fer l'avaluació del programa impartit, en finalitzar el trimestre, des de l'Equip Docent.

f-Propostes relacionades amb el professorat.

- ✓ Organitzar un pla de formació interna del professorat, relacionat amb l'acció tutorial per poder aplicar el PAT amb eficàcia.
- ✓ Des de la Coordinació Pedagògica, delegar a l'equip coordinador i al professorat tutor les funcions necessàries per a poder desenvolupar el PAT.
- ✓ Responsabilitzar de la tutoria personal a tot el professorat del centre.
- ✓ Preveure uns criteris específics per formar al professorat novell.

g-Propostes relacionades amb el seguiment i avaluació del Pla.

- ✓ Elaborar un pla de seguiment diferenciat per a cada un dels àmbits (les actuacions prèvies a la matriculació, la tutoria grupal i la tutoria personal)
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació diferenciat per cada un dels aspectes que componen el PAT.
- ✓ Preveure, l'avaluació global del PAT en finalitzar el curs.

6.2.3-El Centre no experimentador de Sabadell.

En aquest centre s'ha de plantejar el Pla d'Acció Tutorial en el seu conjunt. No obstant, des de la fase de recerca, on es va començar a detectar la realitat en relació a aquest àmbit, la direcció ha pres consciència de la situació i ja han començat a treballar en aquest tema. Seguidament s'exposa la proposta de treball que es pot tenir en compte per consolidar el PAT.

a-Propostes relacionades amb la planificació.

- ✓ Nomenar una comissió de treball per elaborar el Pla d'Acció Tutorial del centre.
- ✓ Definir els àmbits que han de compondre el PAT, a partir dels referents previstos en el capítol II o d'altra documentació que es consideri oportuna.
- ✓ Recollir la informació de totes les actuacions que es realitzen en el centre referides a l'acció tutorial i situar-la dins els àmbits definits. Això ens permetrà conèixer en quin grau s'assoleix cada un dels àmbits i quins aspectes falten per definir.
- ✓ Definir el pla d'elaboració del PAT preveient els terminis d'aquesta actuació.

b-Propostes relacionades amb l'estructura organitzativa.

- ✓ Revisar el tipus de relació que tenen establert amb el conjunt dels centres d'educació primària d'on prové tot l'alumnat dels diferents cursos.
- ✓ Organitzar el procés administratiu establert en la preinscripció i la matriculació de l'alumnat procedent dels centres vinculats per tal d'evitar que les famílies hagin de fer les gestions corresponents desplaçant-se a l'institut. Aquesta actuació reforça el sentit de continuïtat que es pretén potenciar amb les vinculacions intercentres.

- ✓ Establir quin professorat ha d'assumir cada una de les diferents activitats establertes, dins l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat de primer curs.
- ✓ Definir el model de coordinació que es pretén utilitzar per desenvolupar la tutoria grupal.
- ✓ Organitzar la coordinació de la tutoria grupal per cicles i/o nivells.
- ✓ Revisar els criteris establerts i en l'adjudicació de les tutories de grup per la seva aplicació.
- ✓ Revisar les funcions que actualment tenen encomanades els Equips Docents de nivell i considerar la tutoria personalitzada una funció pròpia d'aquests.
- ✓ Definir el model de coordinació que es pensa aplicar en el desenvolupament de la tutoria personalitzada.
- ✓ Decidir els criteris d'adjudicació de les tutories personalitzades, entre el tot el professorat.
- ✓ Definir l'espai de temps que es preveu utilitzar per portar a terme la tutoria personalitzada.
- ✓ Organitzar el seguiment i l'avaluació de les diferents programacions tutorial (les actuacions prèvies, la grupal i la personal).
- ✓ Establir els criteris generals i les estratègies bàsiques per a realitzar les reunions de pares i mares.

c- Propostes en relació a les actuacions prèvies a la matriculació

- ✓ Atès que no es poden preveure actuacions prèvies, es suggereix la planificació del sistema de traspàs d'informació que cal utilitzar amb l'alumnat nou de qualsevol curs, provinent dels centres que no estan vinculats a l'IES.

d-Propostes relacionades amb la tutoria grupal :

- ✓ Establir, la coordinació dels tutors/es de cada nivell, setmanalment, per tal de poder fer el seguiment del programa.
- ✓ Que les reunions de tutors de nivell tinguin com a objectiu cobrir les següents funcions : planificar totes les activitats, acordar les diferents metodologies a emprar, facilitar la formació dels tutors novells, fer el seguiment i l'avaluació de les activitats desenvolupades i garantir el compliment dels programes.
- ✓ Programar les diferents activitats de tutoria grupal, cícliques i no cícliques, que es facin amb l'alumnat.
- ✓ Que el programa de les diferents activitats prevegui, com a mínim: els objectius, els continguts, la metodologia a utilitzar per cada activitat, els recursos necessaris, la temporització, l'avaluació de l'alumnat i de les activitats programades.
- ✓ Informar l'alumnat del contingut del programa de les activitats no cícliques que s'aplicarà al llarg del curs.
- ✓ Elaborar el programa del curs de les reunions de pares i mares.
- ✓ Avaluar trimestralment el programa realitzat amb l'alumnat.

e-Propostes relacionades amb la tutoria personalitzada.

- ✓ Elaborar un programa específic que faciliti desenvolupar la tutoria personalitzada.
- ✓ Preparar materials necessaris per facilitar al professorat el seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Des dels Equips Docents, fer el seguiment setmanal del programa establert.
- ✓ Des dels Equips Docents, fer una avaluació trimestral del programa previst i l'executat.

f- Propostes relacionades amb el professorat.

- ✓ Planificar un pla de formació interna pel professorat, relacionat amb l'acció tutorial i que faciliti l'aplicació del PAT amb eficàcia.
- ✓ Responsabilitzar de la tutoria personal a tot el professorat del centre.
- ✓ Preveure criteris específics per formar al professorat novell.

g-Propostes relacionades amb el seguiment i l'avaluació del Pla.

- ✓ Elaborar un pla de seguiment diferenciat per a cada un dels àmbits (activitats prèvies a la matriculació, tutoria grupal i tutoria personal)
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació diferenciat per cada un dels diferents àmbits.
- ✓ Preveure l'avaluació global del PAT en finalitzar el curs en el sí del Claustre de professorat.

6.2.4-El Centre no experimentador de fora de Sabadell.

Segons el nostre estudi, en aquest centre tenen assumit el concepte de Pla d'Acció Tutorial i el seu projecte recull la majoria de les actuacions que comporta (la tutoria personal, la tutoria grupal i l'avaluació del programa). A més, també es realitzen les diferents activitats relacionades amb les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou, si bé aquestes són tractades de forma aïllada. Per tant, amb pocs canvis, les seves possibilitats de millora en aquest propòsit són enormes. Considerant, també, la predisposició del centre a efectuar els canvis a curt termini, es recullen, seguidament, les diferents propostes que van adreçades en aquesta direcció.

a-Propostes relacionades amb la planificació.

- ✓ Fer una revisió del contingut dels àmbits que componen la planificació del PAT.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de les actuacions prèvies a la matriculació de l'alumnat nou.
- ✓ Elaborar la programació de l'àmbit de la tutoria personalitzada
- ✓ Revisar i modificar l'àmbit del seguiment i avaluació del pla.

b-Propostes relacionades amb l'Estructura Organitzativa.

- ✓ Revisar el model de relació que tenen establert amb el conjunt dels centres d'educació primària d'on prové l'alumnat dels diferents cursos.
- ✓ Revisar els criteris que tenen establerts i la seva aplicació per l'adjudicació de les tutories de grup.

- ✓ Revisar el model organitzatiu utilitzat per la presentació i orientació dels crèdits variables.
- ✓ Decidir els criteris d'adjudicació de les tutories personalitzades, entre el tot el professorat.
- ✓ Revisar les funcions dels Equips Docents per tal d'atendre la tutoria personalitzada.
- ✓ Dotar de professorat fix als Equips Docents.
- ✓ Preveure solucions a la compatibilitat horària amb els pares i mares per poder portar a terme les reunions personals.

c- Propostes en relació a les actuacions prèvies a la matriculació

- ✓ Atès que no es poden preveure actuacions prèvies, es considera adient planificar el sistema de traspàs d'informació que cal utilitzar amb l'alumnat nou de qualsevol curs, provinent d'un centre que no està vinculat a l'IES.

d-Propostes en relació a la tutoria grupal.

- ✓ Programar les activitats cícliques.
- ✓ Informar l'alumnat del programa de les activitats no cícliques.
- ✓ Revisar el procés utilitzat per portar a terme el seguiment i l'avaluació de la tutoria grupal.

e-Propostes relacionades amb la tutoria personalitzada.

- ✓ Modificar les funcions dels Equips Docents de nivell per tal que assumeixin la tutoria personalitzada.
- ✓ Elaborar un programa específic que faciliti la realització de la tutoria personalitzada.

- ✓ Preparar els materials necessaris per facilitar al professorat el seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Fer el seguiment del programa, cada setmana, des de l'Equip Docent.
- ✓ Fer l'avaluació del programa, en finalitzar cada trimestre, des de l'Equip Docent.

f-Propostes relacionades amb el professorat.

- ✓ Organitzar un pla de formació interna del professorat, relacionat amb l'acció tutorial per poder aplicar el PAT amb eficàcia.
- ✓ Responsabilitzar de la tutoria personal a tot el professorat del centre.
- ✓ Preveure uns criteris específics per formar al professorat novell.

g-Propostes relacionades amb el seguiment i avaluació de PAT.

- ✓ Revisar el pla de seguiment de la tutoria grupal.
- ✓ Elaborar un pla de seguiment de la tutoria personalitzada.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació específic de les activitats prèvies a la matriculació.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació de les activitats de la tutoria grupal.
- ✓ Elaborar un pla d'avaluació de la tutoria personalitzada.
- ✓ Preveure, en finalitzar el curs, l'avaluació global del PAT.

6.2.5-Altres propostes que afecten a tots els centres.

- ✓ Elaborar un “full trimestral de notes” que, a més de la informació que actualment aporta, doni informació qualitativa de cada una de les matèries cursades en aquell trimestre, del rendiment de l’alumnat a la tutoria grupal i també aporti consideracions sobre la tutoria personal.
- ✓ En la planificació de la tutoria personalitzada , assegurar un mínim d’entrevistes durant el curs amb totes les famílies per part de cada tutor.
- ✓ L’horari dels tutors personalitzats ha de donar resposta a les necessitats del centre i, per tant, ha de preveure la possibilitat de fer entrevistes personals amb les famílies en un horari que aquestes puguin assistir-hi.
- ✓ S’han de plantejar les actuacions relacionades amb la presentació i adjudicació dels crèdits variables des de les tutories grupal i personal conjuntament.
- ✓ Garantir que els tutors es mantinguin al llarg de tot el cicle.
- ✓ En elaborar el programa destinat a les actuacions que es portaran a terme amb els centres vinculats d’Educació Primària, evitar fer plantejaments generals i, preveure per a cada un dels CEIP la forma més convenient de procedir per tal de poder arribar, en cada cas, a la situació més òptima.
- ✓ Dotar a tots els centres de l’estructura d’Equips Docents de nivell estables, els quals entre altres funcions, han d’assumir la tutoria personalitzada.
- ✓ Adscriure tot el professorat a un únic Equip Docent de nivell del qual seran tutors personals.
- ✓ Repartir la tutoria personalitzada entre tot el professorat del centre.
- ✓ Plantejar les activitats cícliques portades a terme a la tutoria grupal des de la dimensió curricular en lloc de l’administrativa.

6.3- PROPOSTES DIRIGIDES A L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA.

a-La planificació del PAT

- ✓ Definir les característiques i els àmbits d'actuació que, com a mínim, han de compondre el PAT, d'una manera explícita i dins l'apartat de la normativa que exigeix la seva existència.
- ✓ Preveure, en el pla de seguiment dels centres d'ESO establert en el Pla Director del Servei d'Inspecció, les actuacions necessàries per assegurar que tots els centres disposen d'un programa complet i que l'apliquen.

b-Les actuacions prèvies a la matriculació.

- ✓ Potenciar la possibilitat que la preinscripció i la matriculació de l'alumnat procedent dels CEIP vinculats, es faci efectiva per part de l'IES a la secretaria dels centres d'Educació Primària per tal de facilitar aquesta gestió a les famílies.

c-La tutoria grupal

- ✓ Es fa necessari que el programa de les activitats no cícliques relacionades amb els eixos transversals del currículum estigui definit per part de l'Administració Educativa de la mateixa manera que ho està el de les assignatures curriculars ordinàries i, a més, sigui objecte d'avaluació.
- ✓ Preveure la programació i donar valor al contingut curricular a les activitats cícliques i que tinguin la mateixa condició d'ésser avaluades que les no cícliques.
- ✓ Definir el sentit que han de tenir les activitats cícliques per evitar ser desvirtuades.
- ✓ Preveure el seguiment i avaluació de les activitats de tutoria grupal en períodes definits (seguiment setmanal i avaluació trimestral).

- ✓ Canviar el nom a les actuacions destinades a la **Tutoria grupal** pel de “Formació personal i grupal” (o un altre de similar), atès que, el contingut del seu programa, està encaminat a impartir un currículum específic que no sempre té connotacions tutorials. I, amb l’objectiu de ser coherents amb el significat de la paraula “tutoria”, reservar aquest mot per les activitats pròpies de l’àmbit de la tutoria personal.

d-La tutoria personalitzada

- ✓ Definir l’àmbit de la tutoria personal i els seus objectius.
- ✓ Definir les activitats que han de realitzar els Equips Docents en el marc de la tutoria personal.
- ✓ Preveure l’espai de temps que ha d’ocupar la tutoria personal en l’horari tant de l’alumnat com el del professorat.
- ✓ Descriure els apartats que han de preveure, com a mínim, les actuacions encaminades a desenvolupar la tutoria personalitzada.
- ✓ Expressar la obligatorietat del professorat tutor de mantenir un mínim d’entrevistes personalitzades amb els pares i mares dels seus alumnes.

e-El professorat

- ✓ Fomentar plans de formació del professorat a dins els centres. Aquests han de pretendre una doble finalitat : el garantir que s’elabora i que s’aplica el PAT d’acord amb les seves necessitats.
- ✓ Preparar un pla de formació específic pel professorat novell. Aquest ha de preveure actuacions des de dins el centre i des dels Plans de Formació de Zona.

- ✓ Establir criteris específics que facilitin l'adjudicació de tutories tant personalitzades com grupals als tutors novells.
- ✓ Potenciar la funció tutorial personalitzada amb un reconeixement específic com a mèrit docent i a efectes laborals.

f-El seguiment i l'avaluació

- ✓ Preveure normativament que els centres elaborin un pla de seguiment de les activitats desenvolupades en els diferents àmbits del PAT.
- ✓ Preveure normativament que els centres elaborin un pla d'avaluació anual específic pel PAT.
- ✓ Atès que és habitual que la responsabilitat del PAT en molts centres, a la pràctica, recau en la Coordinació Pedagògica, adequar la normativa a aquesta realitat. Contemplar la possibilitat que aquesta funció pugui recaure tant el la Prefectura d'Estudis com en la Coordinació Pedagògica.

BIBLIOGRAFIA .

Bibliografia.

Alguacil, M. et al. (1999). *Projecte : ens eduquem ens fem persones. Tutoria primer cycle d'ESO*. Barcelona: Editorial Claret S.A.

Alvarez, M. y Bisquerra, R. (1996). *Manual de orientación y tutoria*. Barcelona: Editorial Praxis.

Alvarez, M. y López, J. (1999). *La evaluación del profesorado y de los Equipos Docentes*. Madrid : Síntesis.

Alvarez, Q. Y Zabala, M.A. (1989). *La comunicación en las instituciones escolares*. A Martín, Q. (coord.) : Organizaciones educativas. UNED. Madrid.

Antunez, S. (Coord.) (1997). *Los institutos de Educación Secundaria: organización y funcionamiento*. Barcelona : ICE-Horsori.

Antunez, S. (1999). *El trabajo en equipo de los profesores y profesoras : factor de calidad, necesidad y problema. El papel de los directivos escolares*. A Educar. Barcelona : Servei de Publicacions. U.A.B. 24. 89-110.

Ary, D. ; Jacobs, L.C. y Razavieh, A. (1987). *Introducción a la investigación Pedagógica*. México: Interamericana..

Arnaiz, P. et. al. (1996). *Eines per l'acció tutorial*. Barcelona : CEAC.

Arnaiz, P. y Isús, S. (1997). *La tutoria, organización y tareas*. Barcelona : Graó.

Arnaiz, P. y Riart, J.(1999). *La tutoria: de la reflexión a la pràctica*. Barcelona : E.U.B.

Arnal, J. ; Del Rincón, D. y Latorre, A. (1990) . ***Nociones Básicas sobre Investigación Educativa***. Barcelona : Ed. Los autores. Anagrama..

Arnal, J. ; Del Rincón, D. y Latorre, A. (1991) . ***Métodos en Investigación Educativa***. Barcelona : Ed. Los autores. Anagrama.

Ary, D. ; Jacobs, L.Ch. y Razavieh, A. (1986). ***Introducción a la investigación Pedagógica***. México. D.F. : Nueva Editorial Inter-americana.

Badia, A. y Bellido, S. (1999). ***Técnicas para la gestión de la calidad***. Madrid : Editorial Tecnos.

Barrull, E. i Ramirez, T. (1998) . ***Entrada al món del treball: Ciències Socials. Tutoria 3r i 4t ESO***. Barcelona : Hermes editorial. Castellnou.

Beltran,P. (1997) .***Tutoria a primer d'ESO. Material per l'alumne***. Barcelona : Castellnou.

Beltran, P. (1997) . ***Tutoria a segon d'ESO. Material per l'alumne***. Barcelona : Castellnou.

Beltran, P. (1997) . ***Tutoria a tercer d'ESO. Material per l'alumne***. Barcelona : Castellnou.

Beltran, P. (1997) . ***Tutoria a quart d'ESO. Material per l'alumne***. Barcelona : Castellnou.

Bisquerra, R. (Coord). (1998). ***Modelos de orientación e intervención Psicopedagógica***. Barcelona : Editorial Praxis.

Blanchard, M. y Muzas, M^a.D. (1997). ***Plan de Acción Tutorial en la ESO. Elaboración, desarrollo y materiales***. Madrid : Narcea.

Bogdan, R.C. y Biklen, S.K. (1992). ***Qualitative Research for Education***. Boston : Allin and Bacon.

Bolívar, A. (1999). *Cómo mejorar los centros educativos*. Madrid : Síntesis.

Brief, A. (1998) . *Attitudes in and around Organizations*. London:SAGE Publications.

Brunet, J.J. y Negro, J.L. (1993) . *Tutoria con adolescentes*. Madrid. San Pio X.

Brunet, J.J. y Negro, J.L. (1999) . *Tutoria con adolescentes: técnicas para mejorar las relaciones interpersonales a lo largo del curso*. Madrid : Ediciones San Pio X.

Burget, M. (1999) . *El educador como gestor de conflictos*. Bilbao: Desclée de Brouwer.

Campbell, D.T. i Stanley, J. (1979). *Diseños experimentales y cuasiexperimentales en la investigación social*. Buenos aires. Amorrortu.

Canals, Q. (1994) . **Acogida de los alumnos dentro de la Acción Tutorial**. Barcelona : (Documento de uso interno IES Vallès)

Canals, Q. y Costa, A. (1997) . *Entrar con buen pie a la ESO*. Barcelona : Aula de Innovació Educativa. 63. 47 – 49.

Cano, E. (1998) . *Evaluación de la calidad educativa*. Madrid : La Muralla S.A.

Carbonell, J. (1996) . *Estado, mercado y escuela*. Barcelona : Cuadernos de Pedagogia. 253. 20-26.

Casamajor, G. (1998) . *Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona : Graó.

Coleman, J.S. et alt. (1966) *Equality of Educational Opportunity*. Washington, DC : US.Government Printing Office.

Comellas, M.J. (1999) . *La Tutoria en la ESO. Estudio de su valoración en una población de Barcelona*. Barcelona : A Educar, Servei de Publicacions. U.A.B. 24. 111- 128.

Coromines, E. (1999) . *L'Educació vocacional al currículum de l'Educació Secundària Obligatòria*. Barcelona :Butlletí de la Societat Catalana de Pedagogia. 4. 275 - 324.

Cuadernos De Pedagogia. (1997) . **Monográfico de Tutoria y Evaluación**. Barcelona : Praxis. S.A. 259.

Darder, P. (1998) . *Recerca sobre la coordinació entre els centres de primària i secundària*. Barcelona : Rosa Sensat.

De La Torre, S. (1998). *Cómo innovar en los centros educativos. Estudio de casos*. Madrid : Editorial Escuela Española.

De Miguel, M. ; Madrid, V. ; Noriega, J. y Rodriguez, B. (1994). *Evaluación para la calidad de los institutos de Educación Secundaria*. Madrid : Editorial Escuela Española.

Denzin, N.K. y Lincoln, Y.S. (1998) : **Strategies of Qualitative Inquiry**. California : SAGE Publications. Thousand Oaks.

Departament d'Ensenyament. (1995). *Una eina per l'acció tutorial: el qüestionari d'habits de treball intel.lectual. Q.H.T.I. 90* Barcelona : Servei de publicacions. Generalitat de Catalunya

Departament d'Ensenyament. (1996). *Atenció a la diversitat a l'ESO : 50 idees per l'acció*. Barcelona: Servei de publicacions de la Generalitat de Catalunya

Edmonds, R.R. (1978). *Effective schools for the urban poor*. A Educational Leadership, Octubre.

Equipo Docente de 1º de ESO del IES Lluís Vives. (1997) . *Una aproximación al programa de acogida para los alumnos de*

primero de ESO. Barcelona : En Aula de Innovació Educativa. 63. 54 – 55.

Escudero, J.M. y Gonzalez, M.T. (1987) . *Innovación educativa, teoría y procesos de desarrollo*. Barcelona : Humanitas.

Escudero, J.M. (1990). El centre com a unitat de canvi. La perspectiva de col·laboració. A *actes del Primer Congrés Interuniversitari d'Organització Escolar*. Barcelona : Departament de Didàctica i Organització Escolar. UAB. p.p. 189-222.

Esperanzi, F. (1996) . *Tutoria al primer cycle d'ESO*. Barcelona: Barcanova.

Esteve, J.M. (2000) . *El papel de los profesores al final de la reforma educativa*. Madrid : Organización y Gestión Educativa. 2. 3-9.

Fernandez Sierra, J. (1999). *Acción Psicopedagógica en educación secundaria: Reorientando la orientación*. Madrid : Ed. Aljibe.

Fernandez, P. (1997) . *Actividades para la tutoria*. Madrid : Ediciones S.M.

Fullan, M. (1985). *Change processes and strategies at the local level*. A The elementary School Journal. 85, (3), 391-421.

Fullan, M. (1990) . *El desarrollo de la gestión del cambio*. Barcelona : A Revista d'Innovació i Investigació Educativa. 5. Abril. 9-22.

Gabriel, J. (2000) . *La implantación de la ESO en los IES*. Madrid: Organización y Gestión Educativa. 2. 16-30.

Gairín, J. y Darder, P. (1994) . *Organización y gestión de centros educativos*. Barcelona : Ed. Praxis.

Gairín J. (1995) . *Estudio de las necesidades de formación de los equipos directivos de los centros educativos*. Madrid. CIDE. Ministerio de Educación y Ciencia.

Gairín, J. et. al. (1998). *Gestión escolar. Variable estratégica para una educación de calidad*. Santiago de Chile : Publicación de la Facultad de Educación de la Pontificia Universidad Católica de Chile.

Gairín, J. (1999) . *La Calidad, un concepto controvertido*. Barcelona : A Educar. Servei de Publicacions. Universitat Autònoma de Barcelona. 24. 11- 45.

Gairín, J. (1999) . *La Organización Escolar : contexto y texto de actuación*. Madrid : La Muralla.

García, N. et. al. (1995) . *Tutoría en la educación secundaria : segundo ciclo de ESO*. Madrid : ICCE.

Gascon, P. (2000) . *¿Qué es bueno saber sobre el conflicto?* Barcelona : Cuadernos de Pedagogía. 287. 57-60

Gascon, P. (2000) . *Educación en y para el conflicto en los centros*. Barcelona : Cuadernos de Pedagogía. 287. 61-66

Gento Palacios, M. (1998) . *Implantación de la calidad total en instituciones educativas*. Madrid : UNED.

Gil, R. (1995).: *Manual para tutorías y departamentos de orientación*. Madrid : Editorial Escuela Española.

Giné, N. (1997) . *El paso a secundaria. Actividades de acogida*. Barcelona : A Aula de Innovació Educativa . 63. 43 – 46.

Gómez Dacal, G. (1992). *Centros educativos eficientes*. Barcelona :PPU.

Hallinger, P. i Murphy, J.F. (1986). *The social contexte of effective schools*. A american Journal of Education, 94, (3), 328-355.

Hopkins, D. (1989). *Evaluation for shool development*. Milton Keynes. Open University.

Informe de la UNESCO de la Comissió Internacional. (1996). *La educación para el siglo XXI. La educación encierra un tesoro*. Brusel.les : Presidida por Jaques Delors. Editorial Santillana. Ediciones UNESCO.

Instruccions per l'organització i funcionament dels centres (Resolució de 21 de juny de 1999 publicada al Full de Disposicions i Actes Administratius del Departament d'Ensenyament , nº 775, any XVII, juny 1999.

Iñiguez, S. (1997). *Calidad Total en Centros Educativos*. Madrid. Profesiones y Empresas. Núm. 1. 15-21.

Jencks, C. (1972). *Inequality : and assessment of the effect of Vamily Schooling in America*. Basic Books, New York.

Kratochwill, T.R. (1978) *Single subject research. Strategies for evaluating change*. New York : academic Press.

Lacasa, P. (1997) . *Famílias y escuelas. Caminos de orientació Educativa*. Madrid : Aprendizaje. Visor.

Laffitte, R.M. (1994) . *Rendimiento de cuentas y evaluación*. Barcelona : PPU.

Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo –LOGSE-. (1990) Madrid : Ministerio de Educación y Ciencia.

Ley Orgánica de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes. –LOPEGCD- (1995). Madrid : Ministerio de Educación y Ciencia.

Ley Orgánica de Medidas Fiscales, Administrativas y de Orden Social – LOMFAOS-(1999). Madrid. Ministerio de Educación y Ciencia.

López, M.(1999) . *A la calidad por la evaluación*. Madrid : Escuela Española.

Lowe, P. (1995) . *Apoyo educativo y tutoria en secundaria*. Madrid : Narcea

Marchesi, A. y Martín, E. (1997) . *La calidad del sistema educativo*. Madrid : Ariel.

Marelim Vianna, H. (1983) . *Los tests en la educación*. Pamplona : Ediciones Universidad de Navarra, S.A.

Menendez Pablo, J. (1993) . *Evaluar los centros*. Barcelona : A Cuadernos de Pedagogia 217. 43-47

Merriam, S. (1988) : *Case Study Research in Education. A Qualitative Approach*. San Francisco : Jossey-Bass.

Meuret, D. (1992) . *¿Por qué hay que evaluar, en la medida de lo posible, el funcionamiento de los centros escolares?* A revista de Educación. 299. 201-118.

Mirete, R. (1999). *El asesoramiento a la acción tutorial desde dentro del centro : El orientador y el departamento de orientación*. A Arnaiz, P. i Riart, J. La tutoria de la reflexión a la práctica. Barcelona. EUB.

Mora, J.A. (1998) . *Acción tutorial y orientación educativa*. Madrid : Narcea.

Moroney, R.M. (1977) . Needs assessments for Human Services, a W.F. Anderson et al. (Eds.) *Managin Human Services*. Washington : International City Management Association.

Morrish, I. (1978) . *Cambio y innovación en la enseñanza*. Madrid: Anaya.

Municio, P. (1992) . Estructura y estrategias de los centros : sus aspectos culturales. A *GID : Cultura escolar y desarrollo organizativo*. Sevilla : Universidad de Sevilla. 55-78.

Murillo, A. (1999) . Documentos de soporte a la acción tutorial del proyecto Educativo de Centro al Reglamento de Régimen Interno. En ARNAIZ, P. y RIART, J. *La Tutoria : de la reflexión a la práctica*. Barcelona : EUB.

OCDE (1991). *Escuelas y calidad de enseñanza Informe Interna-cional*. Madrid : Paidós MEC.

OCDE (1994) . *Le qualité de l'enseignement*. París. OCDE.

OCDE (1999) . *Les écoles innovantes*. París : OCDE.

ORDRE de 5 de maig de 1989, per la qual s'estableix un programa d'actuació tutorial que orienta la planificació i l'organització dels plans d'acció tutorial en els centres d'ensenyament secundari de Catalunya. Publicada al Full de Disposicions i actes administratius del Departament d'Ensenyament núm. 286.

Partido Popular. (2000). *El compromiso del centro. Elecciones Generales 2000*. Madrid : Programa Electoral Publicación del Partido Popular.

Pastor, E. (1995) . *La tutoria en secundaria*. Barcelona : CEAC.

Patton, M.(1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* California : SAGE Publications. Newbury Park.

Pérez, R. (1994). Estructura participativa y organizativa de los centros de calidad. A Pérez, R.: Coord. *Calidad de vida en los centros educativos*. Asturias : Centro asociado de la UNED. 213-240.

Pérez, R. y Martínez, L. (1992) . *Evaluación de centros y calidad educativa*. Madrid : Editorial Cincel.

Playá, J. (1998). *Los expertos proponen incentivar los profesores para garantizar el éxito de la ESO*. Barcelona : La Vanguardia Educación. 29 de setembre.

Puig, J. et. alt. (1999). *Cómo fomentar la participación en la escuela. Propuestas de actividades*. Barcelona : Graó.

Purkey , S. C. y Smith, M. (1983). *Educational Policy and school Effectiveness*. A Research on Exemplary Schools. Academic Press Inc.

Reglament Orgànic de Centres Públics que imparteixen educació secundària i formació professional de grau superior. (Decret 199/96 publicat a l DOGC 2218 de 14.6.96)

Resolució de 18 de juny de 1993 que dóna instruccions per l'organització i el funcionament dels centres públics d'ensenyament secundari. Publicada al Full de Disposicions i Actes Administratius del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. n° 480 de juliol.

Resolució de 21 de juny de 1999 que dóna instruccions per l'organització i el funcionament dels centres públics d'ensenyament secundari. Publicada al Full de Disposicions i Actes Administratius del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. n° 775 de juny.

Reynolds, D. et. alt. (1997) . *Las escuelas eficaces. Claves para mejorar la enseñanza*. Madrid : Santillana.

Riart, J. (1999) . La orientación y la tutoría. En Arnaiz, P. y Riart, J. *La Tutoría : De la reflexión a la práctica*. Barcelona. Psicología y Educación. EUB.

Rosenholtz, S.J. (1985). *Effective Schools : Interpreting the Evidence*. A American Journal of Education, 93, (3), 352-388.

Ruiz, E. y Andrés, T. (1997). *La acogida del alumnado dentro del Plan de Acción Tutorial*. Barcelona : Aula de Innovació Educativa. 63. 56 – 57.

Rutter, M. et alt. (1979). *Fifteen thousand Hours : Secondary schools and their effects on children*. Open Books. Londres.

Rus, A. (1999). *Tutoría, departamentos de orientación y equipos de apoyo*. Granada : Editorial Universidad de Granada.

Salamé, J. (2000). *¿La ESO el mayor problema de la LOGSE?* Madrid : Organización y Gestión Educativa. 2. 2-3.

San Fabian, J.L. (1994) . La calidad de la implementación de las reformas educativas. A Perez, R. Coord. *Calidad de vida en los centros educativos*. Asturias : Centro asociado de la UNED. 119-142.

Sánchez Sánchez, S. (1997). *La tutoría en los centros de educación secundaria*. Madrid : Escuela Española.

Santos, M.A. (1990) . Evaluación cualitativa de los centros escolares. En *Actas de las jornadas de estudio sobre los centros educativos. Nuevas perspectivas organizativas*. Sevilla : GID. 209-240.

Sanz, R. ; Castellano, F. y Delgado, J.A. (1996) . *Tutoría y orientación*. Barcelona : Cedecs editorial.

Schargel, F.P. (1997) . *Cómo transformar la educación a través de la gestión de la calidad total*. Madrid : Diaz de Santos.

Soler, M. (2000) . *El proceso de reforma educativa*. Madrid : Organización y Gestión Educativa. 2. 10-15.

Stake, R. (1994) . *Advances in Program Evaluation*. Greenwich, Connecticut : Jai Press Inc.

Stake, R. (1998) . *Investigación con estudio de casos*. Madrid : Colección Manual de Pedagogia.

Subirà, M. (1997) . *De primaria a secundaria : una línea de continuidad*. Barcelona. A Aula de Innovació Educativa. 63. 53 – 54.

Tejada, J. (1993) . Resistências-obstaculos a la innovación. En *Primer congreso internacional de administración educacional*. Santiago de Chile. Universidad de La Serena. (Document policopiat).

Teresa, E. i Juanmartí, J. (1997) . *Plan de acogida de nuevos miembros de la comunidad escolar del IES La Paperera*. Barcelona : Aula de Innovació Educativa. 63. 51 – 52.

Tiana, A. y Muñoz, F. (1998). *La educación secundaria a examen*. Barcelona : Cuadernos de Pedagogia. 272. 42-50.

Tomàs, M. (1995) . *Los conflictos organizativos, factor clave para el desarrollo organizativo de los centros educativos*. Barcelona : En Educar . Departament de Pedagogia Aplicada UAB. 19. 61-76.

Torre, J.C. (1999). Aprender a pensar y pensar para aprender : orientación y tutoria. Madrid : Narcea.

Uria, Mª E. (1998) . *Estrategias didáctico-organizativas para la mejora de los centros educativos*. Madrid. Narcea.

Valdivia, C. (1998) . *La educación y la tutoría en los centros educativos : cuestionario de evaluación y análisis tutorial*. Deusto : Edi. Mensajero. S.A. ICE Deusto.

Villafañé, M. et. alt. (1995) . *La acción tutorial, una acción de centro*. Barcelona : Cuadernos de Pedagogia. 238. 93-95.

Wang, M.(1995). *Atención a la diversidad del alumnado*. Madrid: Narcea.

Wilson, J.D. (1992) . *Cómo valorar la calidad de la enseñanza*. Barcelona : Paidós y Ministerio de Educación y Ciencia.

Yin, R.K. (1994) . *Case Study Research. Design and Methods*. Thousand Oaks, California : Applied Social Research Methods Series. Vol. 5. (Second Edition)

Zabala, M. (1993) . El contenido de la Organización Escolar. En Gairín, J y Antunez, S. (Coords.) *Organización Escolar. Nuevas aportaciones*. Barcelona : PPU. 51-158.